

Atuarnissaanut ilitsersuut

Uani kommunimut pilersaarutit pillugit nassuiaat atuarsinnaavat. Nassuiaat immikkoortunik aallaqqaasiussanik marlunnik aamma immikkoortut arfineq marluk pillugit allaaserisanik ilusilersugaavoq.

Immikkoortut aallaqqaasiussat tassaapput:

- [Pilersaarusiomerit pillugu nassuiaat](#), tassani manna tikillugu pingaarnemik pilersaarusiomeri pissutsit nassuiaatigineqarput
- [Nunasseriaaseq nussoriaaserlu](#), tassani sumiiffinni sisamaasuni innuttaasut sumiiffiillu pillugit ilutsit pingaamerit imminnullu tamamik atassuteqartut allaaserineqarput

Immikkoortut arfineq marluk pillugit allaaserisat pilersaarusiomeri periusissiami sammineqartunik tungaveqarput, sammisallu tamamik immikkut kommunimi immikkoortortamut immikkoortumulluunniit attuumassuteqarput.

KOMMUNIMUT PILERSAARUT		
Pilersaarusiomeri periaasisaat - suliusuteqarfit arfineq marluk	Nassuiaat - immikkoortut arfineq marluk allaaserineqanerat	Buseq pingaarneq - Nunap immikkoortut
Ilisqarfit tunngaveqarfit ilusilersugaavoq		Nunap eqqaala Tulliat eqqaala Parsitit eqqaala Ilusilersugaavoq
Eqqarfit perqissat taqqoqsimasullu		
Inuusimikut pilersaarut		
Avatangisimik pilersaarutit ataqatiminneq		
Mitarsaqatit ataqatiminneq ilusilersugaavoq		
Inuusit ilusilersugaavoq		
Kulturi summaarsaq		

Pilersaarusionermut nassuiaat

Nassuiaat aamma kommunimut pilersaarut

Inatsisartut inatsisaat nr. 17, 17. novembari 2010-meersoq (Pilersaarusiomeq pillugu inatsit) naapertorlugu kommunimut pilersaarut kommunimut pilersaarummi naatsorsuutigisanik kommunillu ineriartortinneqamissaani anguniakkanik imaqartussaavoq.

Kommunimut pilersaarutip nassuiaatitaani kommunalbestyrelsip kommunimut pilersaarummik akuersissuteqamissaanut tunuliaqutaasut tunngavilersuutillu allaaserineqamissaat siunertarineqarpoq.

Killiffik aamma anguniakkat pillugit allaaserisaq

Nassuiaat inatsimmi § 15, imm. 2 naapertorlugu suliarineqartussaavoq imatullu imaqartussaalluni:

1. Killiffimmuut nassuiaat immikkoortukkaarlugu agguagaq, tassunga ilanngullugit tullinnguuttut makku pillugit allaaserinninnerit:

- kommunimi nunassittarnermi pissutsit,
- kommunimi innuttaasut inuussutissarsiutillu ineriartornerat kiisalu
- sanaartornermi pissutsit.

Killiffimmik allaaserisaq nassuiaammi immikkoortut ataasiakkaat pillugit allaaserisanut ilanngunneqamikuvuq taamaalillunilu kommunimi immikkoortunut akuliutinneqartunut agguataagaalluni. Tamatuma saniatigut immikkut immikkoortoqarpoq sanaartukkani pissutsit pillugit takutitsisumik nuna assinganik.

Tamatuma saniatigut immikkoortukkuutaanut allaaserisamut aallamiutitut kommunimi nunasseriaaseq pillugu immikkoortoq aamma kommunimi innuttaasuni inuussutissarsiutinilu ineriartornerit ataatsimoortumik takussutissartaat aamma allaaserineqarput.

2. Anguniagassanut immikkoortoq, kommunalbestyrelsip kommunimi ineriartortitsinissamut nunaminertanillu atuinissamut kommunalbestyrelsip anguniagaanik allaaserinniffiusoq, tassunga ilanngullugit makkuninnga annertusaanerit

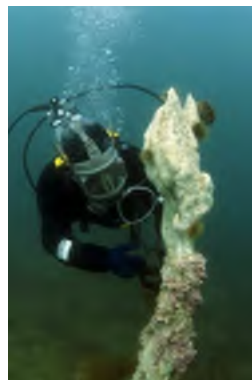
- Inissiat sumiiffiillu inuussutissarsiuteqarfusut,
- Attaveqaatini sanaartukkat aamma
- isumaginninnikkut, kulturikkut ilinniaritaaanikkullu sullissiviit, sumiiffiit sukisaarsaarfusinnaasut kiisalu sumiiffiit nunaannarmiit.

Anguniagassat immikkoortukkuutaat pillugit allaaserisani ataasiakkaaniipput.

3. Pilersaarut pillugu nassuiaat, tassani kommunimut pilersaarut pilersaarutinut allanut sanilliullugu qanoq inissisimansoq allaaserineqarpoq, tassunga ilanngullugit

- nuna tamakkerlugu pilersaarutit,
- Naalakkersuisut kommunillu aningaasaqarnermut pilersaarutaat kiisalu
- kommunit maannamut pilersaarutaat.

Pilersaarut pillugu nassuiaat matuma ataaniippoq.

Pilersaarusionermi periusissiaq

Kommuneqarfik Sermersuumut pilersaarusionermi periusissiami 2011-miipput kommunimi sanaartornikkut ineriartortitsinerup 2022-ip tungaanut qanoq iluseqarnissaanik siunnersuutit taamaalillutillu kommunimut pilersaarummut maannakkut tunngavissaanersaallutik. Pilersaarusionermi periaasissat kommunimi takorluukkanik tamakkulu suliniuteqarfiusuni arfineq 'marluusuni anguniagassani tigussaasuni arlalinnik piviusunngortitsinissanik tunngaveqarput:

- Illoqarfiit inissiallu najugaqarfigiuminartut
- Namminersorluni inuussutissarsiutit piorsaaffiusut
- Ilaqutariit peqqissut toqqissimasullu
- Attaveqaatit attaveqariaatsillu ingerlalluartut
- Avatangiisinik pisuussutinillu ataqqinnineq
- Inuuniamermut piginnaasat
- Kulturi uummaarissoq.

Suliniuteqarfiit taakku kommunimut pilersaarummi tunngaviupput taamaattumillu nassuiaammut matumunnga pingaamertut ilutsitut atorneqarlutik. Pilersaarusionermi periaasissat suliniuteqarfimmi tamani pilersaarusionermut tigussaasunut aallaaviupput.

Pilersaarusionermi periaasissanik tamanut paasissutissiinissap ilaatut kommunimi sumiiffinni assigiinngitsuni innuttaasunik ataatsimiititsisoqartarsimavoq. Oqaaseqaatit isumassarsiallu ataatsimiinnemi tamakkunani saqqummiunneqartut attuumassuteqarfii naapertorlugit nassuiaammut ilanngussuunneqarput. Nassuiaammut tunngatillugu sammisat pingaarnert ilaat tassaapput:

- Paamiuni ilaatigut inissianik nutarterinissat aamma illoqarfup qeqqata qorsunngorteqqinnissaa, Paamiut Asasara-mik ingerlatitseqqinnissaq aamma Royal Greenlandimik piginniinnamissaq qitiutinneqarput
- Nuummi sammisat 'ilaqutariit peqqissut toqqissimasullu', 'inuussutissarsiutit piorsaaffigineqartut' aamma 'inuuniamermut piginnaasat' pingaartinneqartorujussuupput
- Tasilami inissianik amerlanerusunik pisariaqartitsisoqartoq, illoqarfik Tunumi illoqarfiit pingaamersarigaat aamma aalisarmermi periarfissat pitsaanerusariaqartut ilaatigut oqaatigineqarput
- Itoqqortoormiini ilaatigut inissiat inissianillu nutarterinissanut pilersaarut qitiutinneqarput

Aningaasaqarneq

Nassuiaammi immikkoortukkuutaaraluni allaaserisani ataasiakkaani pisariaqartitsineq naapertorlugu ukiuni aggersuni sanaartugassatut kissaatigisat allaaserineqarput – ilaatigut kommunip missingersuutaanut tunngatillugu ilaatigullu Inatsisartut aningaasat pillugit inatsisaanni sanaartugassanut tunngasortaannut tunngatillugu. Tamatumani illua 'tungaaticut periaasissat aamma anguniagassat attuumassuteqarmerannik ersarissaanissaq siunertarineqarpoq illua 'tungaaniilu sanaartugassat pillugit eqqarsaatersuutinut tigussaasunut. Taamaalilluni nassuiaat kommunimi missingersuuserinermut tunngaviumik atortussatut atornerqarsinnaassaaq.

Nuup Kommunerisimasaani ukiut pingasut-sisamakkuutaarlugit nassuiaasiortoqartarsimavoq kisiannili manna tikillugu ukiut arlallit allortarlugit nassuiaasiortanerup allangortinneqarmissaa siunnersuutigineqarpoq, taamaalilluni siunissami ukiumoortumik missingersuuserinermi nutartikkamik nassuiaasiortoqartalissalluni. Taamaalilluni Kommunalbestyrelse ingerlaavartumik nutartikkamik ataatsimoortumik takussutissaqarniassammat tunngavissaqarlunilu, ilaatigut kommunimi suliat pillugit aalajangiinissanut ilaatigullu kommunimut pilersaarummik iluarsaassinerit ilaatigullu Inatsisartut aningaasat pillugit inatsisaanni sanaartugassatut kissaatigisani ataqatigiissaarinerit pillugit aalajangiinissanut tunngasunik.

Pilersaarut pillugu nassuiaat

Kommunimut pilersaarusiornermi Namminersorlutik Oqartussat soqutigisaat

2011-mi februaarimi **'Kommunimut pilersaarusiornermi Namminersorlutik Oqartussat soqutigisaannut takussutissaq'** Naalakkersuisuni akuersissutigineqarpoq. Allakkiami ilaatigut naatsorsutigisat pingaamerit ilaatigullu anguniagassat arlallit aamma immikkoortukkuutaanit ataasiakkaanit piumasaqaatit allaaserineqarput.

Naatsorsutigisat pingaamerit tassaapput:

- 2011-mi **'Asimut nuna tamakkerlugu pilersaarusiornermi malitassat'** suliarineqarpoq taannalu kommunimut pilersaarusiornermut ilanngunneqartussaavoq. Malitassat tamakkulu kommunimut pilersaarummut kingunerisassaat immikkoortumi **'avatangiisinik pisuussutinillu ataqqinnineq'** -mi sukumiinerusumik allaaserineqarput.
- Nunatsinni attaveqaatinik ineriartortitsinissaq pillugu Assartuussineq pillugu isumaliogatigiissitamit nalunaarutit siunnersuutillu nassuiaatip immikkoortuani **'avatangiisinik pisuussutinillu ataqqinnineq'** -mi allaaserineqarput.

Tamatuma saniatigut, Namminersorlutik Oqartussat soqutigisaannut takussutissaq naapertorlugu, **nuna tamakkerlugu pilersaarusiornerup, inissat pillugit iluarsartuusseqqinnerup** aamma **pinngortitamut kingunerisinnaasanik nalilersuineq pillugu nalunaarusiornerup** kommunimut pilersaarusiornermut ilanngunneqartussat suliarineqamissaat naatsorsutigineqarput.

Kiisalu immikkoortumi tulermi sukumiinerusumik allaaserineqartumik **Nunap Immikkoortuini Ineriartortitsinerni Periaassat (RUS)** suliarineqarput.

'Kommunimut pilersaarusiornermi Namminersorlutik Oqartussat soqutigisaannut takussutissaq' -mi Namminersorlutik Oqartussani immikkoortukkuutaanit ataasiakkaanit anguniakkat piumasaqaatillu arlallit oqaatigineqarput. Kommunimut pilersaarummi imaattoqassaaq:

- 'Illuliornermut malittarisassat' -nit piumasaqaatit illut ungasissusaanni, annaassiniartamerni ikuallattunillu qamisaaanerni, aqqusemgit titameranni, aqqusemgit nunaminertaanni kiisalu aalajangersakkani immikkuualuttumi sanaartukkat annertussusiisa naatsorsomeqameranni pissutsit immikkut qitiutinneqarput
- Nunaminertanik illersugaasunik, nunaminertanik atuinerit pillugit aamma qaartartuusiviit eqqaanni sanaartukkat pillugit aalajangersakkanik pingaarnernik imaqassaaq

- Nunaminertanik illersugaasunik aamma mittarfinni, qulimiguullit mittarfiini "akunnittarfiinilu" aqqusinertigut angallannermit pillugit aalajangersakkanik imaqassaaq
- Umiarsualiveqarfinnik inissiinerit, killeqarfilersuinerit tamakkulu aqqusinertigut angallaffigineqamerat pillugit aalajangersaasoqassaaq
- Telep atortuusiviisa eqqaanni nunaminertat illersugaasut isumannaallisaaftusullu pillugit aalajangersaasoqassaaq
- Tankeqarfiit eqqaanni nunaminertanik atuinerit, nunaminertat illersugaasut, inissiinerit killeqarfilersuinerillu pillugit aalajangersaasoqassaaq
- Ernqup nukingamik nukissiorfiit inissinneqamerat killeqarfilersomeqamerallu aamma imermik tigooqqaavinni nunaminertat illersugaasut, tassunga ilanngullugu sermimik piaaneq, pillugit aalajangersaasoqassaaq
- Suliffeqarfinnik immikkut inissinneqamissaannik piumasaqaatitaqarfusunik inissiinerit killeqarfilersuinerillu pillugit aalajangersaasoqassaaq
- Nunaminertanik mingutsitsisunik mingutsinneqarsimasinnaasunillu aamma nunaminertanik suliffeqarfinnik mingutsitsisorjussuamut atugassiisutigineqartunik eqqarsaatiginninnermik aalajangersaasoqassaaq
- Allannqutsaaliuineri eriagisariaqartunilu pissutsinik isumaginninnermi malittarisassanik, tassunga ilanngullugit pinngortitamit naleqassutsinik sumiiffinnilluunniit immikkut eriagisariaqartunik, isumaginninnermi malittarisassanik aalajangersaasoqassaaq
- Sumiiffinnik kulturikkut oqaluttuarisaanermut immikkut soqutiginaatilinnik aamma aatsitassarsiorfiusunik inissiinerit killeqarfilersuinerillu pillugit aalajangersaasoqassaaq

Nalinginnaasumik pinngortitit assiginnigitsunik isikkullit allannqutsaaliugaasullu pillugit malittarisassanik kommune eqqumaffiginnittussaavoq.

Tamatuma saniatigut Pinngortitamik illersuineq pillugu inatsisip nutaap kingunerisaanik nunaminertaq, kangerluk, kuuk taserluunniit kommunimi ileqqoreqqusani allannqutsaaliomeqarsinnaajunnaarput, akerlianilli timmissat erniorfiinik timmiaqarfinnillu illersuinissaq pillugu kommunimi malittarisassiortoqarsinnaavoq (kommunimi ileqqoreqqusat). Immikkoortumi 'avatangiisinik pisuussutinillu ataqqinnineq' -mi nunap assinga kommunimi sumiiffinnik allannqutsaaliugaasunik takussutissiisooq takuneqarsinnaavoq.

Nunap immikkoortuini ineriartortitsinissanut periaasissat

Nunap immikkoortuini ineriartortitsinissanut periaasissani anguniakkat, suliniutit aamma kommunimut pilersaarummut sammisat attuumassuteqartut oqaluserineqartussat soorlu inuussutissarsiutit, tassunga ilanngullugit takomariaqameq, aalisameq, aatsitassanik piaanerit, ilinniartitaaneq inissialortitsinerillu allaaserineqarput. Ingammik ilinniartitaanermi inuussutissarsiuteqarnemilu nunatsinni ineriartortitsinerit sunniuteqarfiginiarlugit periaasissat oqaaseqatigiiliorlugit annertuumik suliaqartoqarsimavoq.

Ineriartortitsinemi periaasissat politikimut ingerlatseriaatsimullu tunngassuteqarput, tamatumani akuttunngitsumik kommunimut pilersaarummi nalinginnaasumik kommunip ineriartortitsineqamissaa ingammillu sanaartukkatigut / inissatigut ineriartortitsinerit tigussaanagerusumik qitiutinneqartarput. Kisiannili ineriartortitsinemet periaasissat kommunimi anguniagassanut, politikinut ineriartortitsinissamillu kissaatigisanut ataqaatigiilluinnartuosorineqarput.

Nunap immikkoortuini ineriartortitsinemi periaasissani suliaasaqarfiit ilaat kommunimut pilersaarummut pingaaruteqarput, tassami periaasissat najukkani ineriartortitsinissanut nunap immikkoortuini politikinut tunngaveqarmata taamaalillutillu kommunimi nunasseriaatsit nussoriaatsillu malitsigisaannut sunniuteqartarlutik.

Ineriartortitsinissanut periaasissanik suliaqaqqinnermi periaasissat sumiiffinnut arlalinnut tunngasuutillugit periaaserineqassapput- Kommuneqarfik Sermersuumut tunngatillugu Kitaanut Tunumullu periaasissat marluit pineqarput. Periaasissat tamakku soorunami kommunimut pilersaarummi ilutsimut pingaarnemut pingaaruteqartorujussuussapput taamaattumillu tamakku suliarineqamerat ilutigalugu ingerlaavartumik ilanngussuunneqassallutik.

Manna tikillugu kommunimut pilersaarusi

2012-ip naanissaata tungaanut Kommuneqarfik Sermersuumut kommunimut pilersaarummik iluarsaassamik akuersissuteqarnissaata tungaanut kommuniusimasuni tallimaasuni kommunimut pilersaarutit atuuttut tassaapput:

- Nuummumut Kommunimut pilersaarut 2005 - 2014, marsi 2006-imi akuersissutigineqartoq.
- Ivittuunumut Kommunimut pilersaarut 2007 - 2017, novembari 2007-imi akuersissutigineqartoq.
- Paamiunumut Kommunimut pilersaarut 1996 - 2011, aprili 1995-imi akuersissutigineqartoq.
- Ammassalimmumut Kommunimut pilersaarut 2005- 2016, novembari 2004-imi akuersissutigineqartoq.
- Ittoqqortoormiinumut Kommunimut pilersaarut 1998 - 2010

Kommunimut pilersaarutit taakku akuersissutigineqarmatali taamanikkut kommuniusimasuni (2009-mi januaarip ulluisa aallaqqaataaniillu Kommuneqarfik Sermersuumi nutaami) kommunalbestyrelsit illoqarfiup ilaanut pilersaarutit arlallit akuersissutigisimavaat.

Matuma ataani piffissami pilersaarutinut takussutissaq takuneqarsinnaavoq tamatumalu kingorna pilersaarusiorsimaneq pillugu nassuiaateqartoqarpoq.

Kingullermik kommunimut pilersaarusionermiit illoqarfiup ilaanut pilersaarutinut aamma kommunimut pilersaarummumut tapiliussanut takussutissaq

Nuuk

Nuummumut Kommunimut pilersaarut 2005 – 2014-imi akuersissuteqartoqarnerata kingorna illoqarfiup ilaanut pilersaarutit aamma kommunimut pilersaarummumut tapiliussanut akuersissutigineqarsimasunut takussutissaq.

Illoqarfiup ilaa Nuuk –

Nr.	Pilersaarutip qanoq ittuussusia normuvalu.	Taaguutaa, Ulloq oqaaseqaataasinnaasullu
1A1	Illoqarfiup ilaanut pilersaarut 1A1-1	Kujallerpaat, maaji 2007
1A1	Kommunimut pilersaarummumut tapiliussaq 1A1-2	Kujallerpaat, septembari 2012
1A3	Illoqarfiup ilaanut pilersaarut 1A3-1	Saqqarlerni meeqqerivik, nov 2008
1A3	Kommunimut pilersaarummumut tapiliussaq 1A3-2	Jens Kreutzmannip Aqq. & Saqqarliit, apr. 2011
1A4	Illoqarfiup ilaanut pilersaarut 1A4-2	Qarpiarfiussaaq, dec. 2006
1A6	Kommunimut pilersaarummumut tapiliussaq 1A6-2	Qaqortoq & Avannarliit, Inissiat, aug. 2008
1A7	Kommunimut pilersaarummumut tapiliussaq 1A7-3	Naalakkap Qaqaa, aug. 2011
1A11	Kommunimut pilersaarummumut	Quassunnguaq, aug. 2011

	tapiliusseq 1A11-1	
1A12	Illoqarfiup ilaanut pilersaarut 1A12-2	Innavinnguaq, nov. 2006
1A17	Illoqarfiup ilaanut pilersaarut 1A17-1 pilersaarummut tapiliusseq nr. 3	Tuapannguit, quleriinnik inissiat, apr. 2007
1B1	Illoqarfiup ilaanut pilersaarut 1B1-3 + pilersaarummut tapiliusseq nr. 7	Kangerlukasik Avannarleq, atuuffiit umiarsualiveqarnermut tunngasut, nov. 2008
1C2	Illoqarfiup ilaanut pilersaarut 1C2-2	Dronning Ingrid's Hospital, maj 2008
1C3	Kommunimut pilersaarummut tapiliusseq 1C3-3	Qatserisut, marsi 2012
1C4	Kommunimut pilersaarummut tapiliusseq 1C4-2	Sipisseq Avannarleq, aggusti 2012
1C8	Illoqarfiup ilaanut pilersaarut 1C8-5,	Nuup illoqarfiata qeqqa, nov. 2006
1C8	Kommunimut pilersaarummut tapiliusseq 1C8-6	Nuup illoqarfiata qeqqa, aug. 2011, Illoqarfiup ilaanut pilersaarut 1C8-5 taarserpaa.
1C12	Kommunimut pilersaarummut tapiliusseq 1C12-6	Aqutsisoqarfik
1C14	Kommunimut pilersaarummut tapiliusseq 1C14-3	Nuutoqaaq, aug. 2011
1C15	Kommunimut pilersaarummut tapiliusseq 1C15-4	Seminariap eqqaa, ataatsimoorussassatut siunertat, okt. 2009
1C21	Kommunimut pilersaarummut tapiliusseq 1C21-2	Sanap eqqaani inissiat, ataatsimoorussassatut siunertat, juuni 2009
1C24	Kommunimut pilersaarummut tapiliusseq 1C24-1	Nuukullak Mangua, dec. 2008
1C27	Kommunimut pilersaarummut tapiliusseq 1C27-1	Noorlerni illut immikkuullarissut, sep. 2009
1C28	Kommunimut pilersaarummut tapiliusseq 1C28-1	Aantuukasik, ataatsimoorussassatut siunertat, apr. 2010
1C29	Kommunimut pilersaarummut tapiliusseq 1C29-1	Blok P, decembari 2011
1C30	Kommunimut pilersaarummut tapiliusseq 1C30-1	Tuujuk, marsi 2012

1D2	Kommunimut pilersaarummut tapiliussaq 1D2-1	Aqqaluks plads
1D4	Kommunimut pilersaarummut tapiliussaq 1D4-1	Arsaattarfiup Eqqaa, oktobari 2011

Illoqarfiup ilaa Nuussuaq –

Nr.	Pilersaarutip qanoq ittuussusia normualu	Taaguutaa, Ulloq oqaaseqaataasinnaasullu
2B4	Kommunimut pilersaarummut tapiliussaq 2B4-1	Eqqakkanut inaalitsiviugallartoq, Qeqertat, oktobari 2011
2C2	Illoqarfiup ilaanut pilersaarut 2C2-2	Nunaminertaq ataatsimoorussassatut siunertaq, Issortarfik, mar 2008

Illoqarfiup ilaa Quassussuup Tungaa –

Nr.	Pilersaarutip qanoq ittuussusia normualu	Taaguutaa, Ulloq oqaaseqaataasinnaasullu
3A1	Illoqarfiup ilaanut pilersaarut 3A1-3	Akunnerit, marsi 2007
3A2	Illoqarfiup ilaanut pilersaarut 3A2-2	Kommunimut pilersaarummut tapiliussami atuuttumi killiliussat.
3A8	Kommunimut pilersaarummut tapiliussaq 3A8-3	Iiminaq, Inissiat, apr. 2010
3B2	Illoqarfiup ilaanut pilersaarut 3B2-1 + pilersaarummut tapiliussaq nr. 36	Nukappiakuluk, nov. 2006
3C5	Kommunimut pilersaarummut tapiliussaq 3C5-2	Nunaffimmi unnuisarfik, marsi 2009
3C7	Illoqarfiup ilaanut pilersaarut 3C7-1 + pilersaarummut tapiliussaq nr. 2	Sarfaarsuni Qiterisaqarfik, juuni 2008
3E1	Illoqarfiup ilaanut pilersaarut 3E1-1 + pilersaarummut tapiliussaq nr. 1	Sarfaarsunni kommunip Ikuallaaviutaa aamma materialegårdeniutaa, feb. 2007
3E2	Illoqarfiup ilaanut pilersaarut 3E2-1 + pilersaarummut tapiliussaq nr. 5	Sarfaarsuit Qooruat, Ataavartumik qisunnik inaalitsivik, aug. 2007
3E4	Kommunimut pilersaarummut tapiliussaq 3E4-1	Qimatuliviit, Ujaqqanik piaaffiugallartumut nunaminertaq, nov. 2010

Illoqarfiup ilaa Qinngorput –

Malugiuk – sumiiffinnut tullinnguuttunut makkununga Qinngutta Kujataa-ni illoqarfiup ilusaanik ineriartortisinnisami allannguutissatut siunnersuutinik saqqummiussaqaartoqarsimavoq; 4A6, 4A7, 4A8, 4A9 (taamaattorli tamakku tamakkiisumik

Nr.	Pilersaarutip qanoq ittuussusia	Taaguutaa, Ulloq oqaaseqaataasinnaasullu
4A4	Kommunimut pilersaarummut tapiliussaq 4A4-1, 4A4-2-mik taarserneqarpoq	Innartalimmi inissiaqarfik, aug. 2008
4A4	Kommunimut pilersaarummut tapiliussaq 4A4-2	Innartalik, juuni 2010
4A5	Illoqarfiup ilaanut pilersaarut 4A5-1 +pilarsaarummut tapiliussaq nr. 34	Pingorsuaq – Qinngutsinni ujaqqanik piaaffik, juuni 2006
4A5	Kommunimut pilersaarummut tapiliussaq 4A5-2	Pingorsuaq, Inissiaqarfik, feb. 2010
4B1	Illoqarfiup ilaanut pilersaarut 4B1-1 +pilarsaarummut tapiliussaq nr. 33	Naternaq, Qinngutsinni Inuussutissarsiuteqarfik, juuni 2006
4B4/C2/D8	Kommunimut pilersaarummut tapiliussaq 4B4, 4C2, 4D8	Niaqornannguaq, aggusti 2012
4C1	Kommunimut pilersaarummut tapiliussaq 4C1-3, 4C1-4-mik taarserneqarpoq	Pisissia, Qinngutsinni Qiterisaqarfik, juuni 2008
4C1	Kommunimut pilersaarummut tapiliussaq 4C1-4	Pisissia, Qinngutsinni Qiterisaqarfik, juuni 2011
4D3	Illoqarfiup ilaanut pilersaarut 4D3-1 m. pilersaarummut tapiliussaq nr. 35	Eqinga, Qinngutsinni Umiatsialivik, sep. 2006
4E5	Kommunimut pilersaarummut tapiliussaq 4E5-1	Qinngorput, Isuliffik, teknikikkut atortulersuutit – kiassaateqarfik, feb. 2011

Illoqarfimmi sukisaarsartarfinnut pilersaarut –

Illoqarfiup ilai Nuuk, Nuussuaq, Quassussuup Tungaa Qinngorput

Nr.	Pilersaarutip qanoq ittuussusia	Taaguutaa, Ulloq oqaaseqaataasinnaasullu
Div.	Kommunimut pilersaarummut tapiliussaq nr. 4	Illoqarfimmi sukisaarsartarfinnut pilersaarut, nov. 2007

Nunap Timaa –

Malugiuk – Kommunimut pilersaarummilli kingullermit asimut pilersaarutit marluk saqqummiunneqarsimapput, taakkunanga Asimut pilersaarut nr. 3 inaarutaasumik suli

akuersissutigineqanngilaq. Asimut tunngatillugu siunissami pilersaarutit nunallu assilortiterit Namminersorlutik Oqartussat 2011, Asi pillugu Nuna tamakkerlugu pilersaarutit pillugit malitassat malillugit saqqummiunneqarput.

Asimut pilersaarutit

Nr.	Pilersaarutip qanoq ittuussusia normuvalu	Taaguutaa, Ulloq oqaaseqaataasinnaasullu
Nr. 3	Asimut pilersaarut nr. 3	Qooqqut – inaarutaasumik akuersissutigineqamissaa utaqqimaarneqarpoq
Nr. 7	Asimut pilersaarut nr. 7	Itinnera, juuni 2007

Ivittuut

Taamanikkut Ivittuut Kommunerisimasaani imaluunniit Kommuneqarfik Sermersuumi Ivittuunut Kommunimut pilersaarut 2007 – 2017 akuersissutigineqarmalli Illoqarfiup ilaanut pilersaarutinik imaluunniit Kommunimut pilersaarummut tapiliussanik allanik saqqummiussisoqaqqissimangilaq.

Paamiut

Paamiunut Kommunimut pilersaarut 1996 – 2011-mik akuersissuteqartoqarmalli Illoqarfiup ilaanut pilersaarutinut aamma Kommunimut pilersaarummut tapiliussanut akuersissutigineqarsimasunut takussutissaq		
Nr.	Pilersaarutip qanoq ittuussusia normuvalu	Taaguutaa, Ulloq oqaaseqaataasinnaasullu
D6	Kommunimut pilersaarummut tapiliussaq nr. 3	Iliveqarfimmut sumiiffik nutaaq D6, dec. 2006
D6	Illoqarfiup ilaanut pilersaarut D6	Iliveqarfik nutaaq, dec. 2006
E9	Kommunimut pilersaarummut tapiliussaq nr. 2	Siunertanut immikkut ittunut sumiiffik nutaaq E9, nov. 2005
E9	Illoqarfiup ilaanut pilersaarut E9	Paamiuni innaallagissiorfik nutaaq, nov. 2005

Ammassalik

Ammassalimmut Kommunimut pilersaarut 2005 – 2016-mik akuersissuteqartoqarmalli Illoqarfiup ilaanut pilersaarutinut aamma Kommunimut pilersaarummut tapiliussanut akuersissutigineqarsimasunut takussutissaq		
Nr.	Pilersaarutip qanoq ittuussusia normuvalu	Taaguutaa, Ulloq oqaaseqaataasinnaasullu
A1	Illoqarfiup ilaanut pilersaarut A1	Tasiilami Inissiaqarfik, juni 2005
A8	Illoqarfiup ilaanut pilersaarut A8	Tasiilami Inissiaqarfik, nov. 2005
A12	Kommunimut pilersaarummut tapiliussaq A12-1	Akkiterni, novembari 2011

Ittoqortoormiit

Ittoqortoormiit Kommunimut pilersaarut 1998 – 2010-mik akuersissuteqartoqarmalli
Ittoqortoormiit Kommunerisimasaani imaluunniit Kommuneqarfik Sermersuumi Illoqarfup
ilaanut pilersaarutiniik aamma Kommunimut pilersaarummut tapiliussanik
saqqummiussisoqaqqissimangilaq.

Atuakkat pillugit allattukkat

Nalinginnaasumik

- Naatsorsueqqissaartarfimmit tigulaakkat
- Akileraartamermt Atugarissaarnermullu ataatsimiititaliarsuarmit isumaliutissiissut
- Assartuineq pillugu ataatsimiititaliarsuarmit isumaliutissiissut
- Nunap immikkoortuini periaasissat pillugit nassuiaat, siunnersuut 11, 25. februaari 2011
- Inoqarfinnik misissueqqissaarineq
- Kommuneqarfik Sermersuumi Pilersaarusiornermi periaasissat
- Kommunini tallimaasimasuni Kommuninut pilersaarutit
- Nuup Kommuneanut Pilersaarut pillugu nassuiaat 2006

Iloqarfiit nunaqarfillu najugaqarfigiuminartut

- Nuup illoqarfiani pilersaarutinut immikkoortukkuutaanut sanaartorfigissaanerit 2008-2018

Namminersorluni inuussutissarsiutit piorsaaffigineqartut

- Kommuneqarfik Sermersuumi Inuussutissarsiutinut politiki periaasissallu 2009-2013
- Inuussutissarsiutit 2007-2009 (Naatsorsueqqissaartarfik)
- Kommuneqarfik Sermersuumi Inuussutissarsiutinik ineriartortitsinermi periaasissat ilaat
- Aatsitassat pillugit periaasissat
- Takomariaqamermt aallamisaanermilu suliaasat pillugit pilersaarutit
- Angalanerit pillugit nalunaarusiaq

Ilaqutariit peqqissut toqqissimasullu

- Meeqqanut Ilaqutariinnullu politiki 2010
- Meeqqanik Ilaqutariinnullu Sullissivimmi periaasissat iliuusissatullu pilersaarutit
- Peqqinnissamat Pitsaaliuinemullu periaasissat iliuusissatullu pilersaarutit
- Suliffeqamermt immikkoortortamut periaasissat iliuusissatullu pilersaarutit
- Paamiut Asasara 2009 pillugu inaarutaasumik ukiumoortumik nalunaarusiaq

Attaveqaatit attaveqariaatsillu ingerlalluartut

- Siunissami periarfissat pillugit nassuiaat (Ineqarnermt Attaveqarnermullu Pisortaqaarfik, 2007)

Avatangiisinik pisuussutinillu ataqqinnineq

- Asimut tunngatillugu nuna tamakkerlugu pilersaarusiortarfimmit malitassat
- Nuummi siunissamik imermik pilersuinissaq, septembari 2006

Inuuniarnemut piginnaasat

- ...

Kulturi uummaarissoq

- Kommuneqarfik Sermersuumi kulturi pillugu politiki
- Illoqarfimmi sukisaarsartarfiit pillugit pilersaarut

Nunasseriaaseq nussoriaaserlu

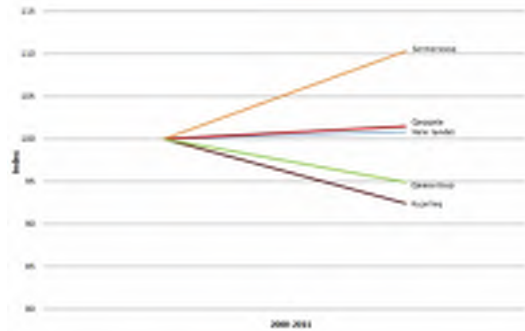
Innuttaasunik, nunasseriaatsimik suliffeqarnernillu misissueqqissaarineq pingaarneq

Innuttaasut nunasseriaasiat, nussoriaasiat
suliffissaqarsinnaanerallu kommunimut pilersarusiomermut
aamma kommunimi sanaartukkanik ilusilersuinissap
paasineqamissaanut aalajangiisuupput. Tassunga ilanngullugu
kommunip ilusaanik aamma innuttaasut amerlassusiisa
nikeramerannik, nussoriaasiannik inuussutissarsiuteqamernillu
takutitsisumik misissueqqissaarisoqarsimavoq: Kommunimi
innuttaasut sumi najugaqarpat, sumut nuuttarpat aamma sumi
suliffissaqarpa?

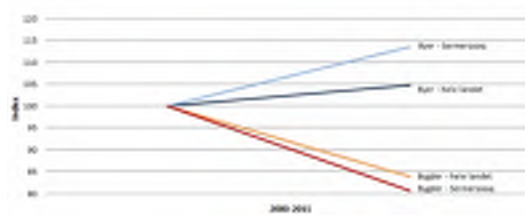
Innuttaasut ineriartornerat

Kommune piffissami 2000-imiit 2011-p tungaanut innuttaasut 10 %-inik amerleriarsimapput, tassa kisitsisinnorlugit inuit 2.000-it sinnilaarlugit amerlisimallutik. 2011-mi kommunimi innuttaasut 21.401-iupput. Innuttaasut amerleriarsimaqaat, nuna tamakkerlugu agguaqatigiissitsineq aamma kommunini allani innuttaasut amerlassusiisa nikeramerannut tunngatillugu.

Figur: 2000-imiit 2011-p tungaanut innuttaasut amerlassusiisa nikeramerat, Naatsorsueqqissaartarfik

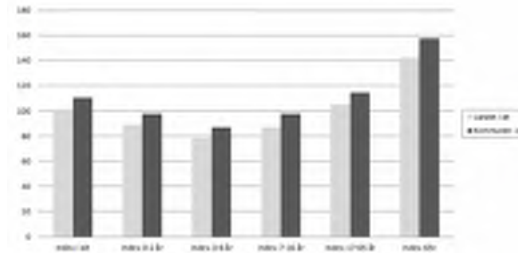
Innuttaasut amerlassusiisa nikeramerat kommunimi tamarmi assigiimmik ingerlanngilaq. Nuummi piffissap ingerlanerani innuttaasut 2.400-it sinnilaarlugit amerlisimapput, tassa procentinnorlugit 18 %-inik amerleriarsimapput. Tasiilami aamma taamatut 17 %-inik amerleriarsimapput, tassa kisitsisinnorlugit inuit 300-ngajannik amerlisimapput. Taassuma akerlianik piffissap ingerlanerani kommunimi illoqarfinni nunaqarfinnilu allani innuttaasut ikileriarsimapput. Ataatsimut isigalugu innuttaasut taamatut 16 %-inik ikileriarsimapput, tassa kisitsisinnorlugit inuit 694-inik ikilisimapput. Piffissami nunaqarfiit sisamat innuttaasut ikiliartorfisigaanni Kapisilinni Arsummilu innuttaasut ikilinersaasimapput, tassa 36 aamma 27 %-inik. Inuit ikileriamerat kisitsisinnoraanni piffissami Paamiuni inuit ikileriamersaallutik 298-inik ikilisimapput. Illoqarfinni nunaqarfinnilu innuttaasut amerlassusiisa nikeramerat nuna tamakkerlugu nikeramerannut assinguvoq, tassami kommunimi innuttaasut amerliartomeropasimmata.

Figur: Illoqarfinni nunaqarfinnilu innuttaasut amerlassusiisa 2000-imiit 2011-ip tungaanut nikerarnerat, Naatsorsueqqissaartarfik

Eqikkaaneq

Kommunimi innuttaasut ukioqatigiikkuutaat ataatsimut isigissagaanni Ittoqqortoormiini utoqqaat procentinnorlugit (108 %) amerleriarmersaasimapput, Nuummi (85 %, utoqqaat 294-it) aamma Tasiilami (61 %, utoqqaat 28-it). Akerlianik nunaqarfinni innuttaasuni ukioqatigiikkuutaani Nuup eqqaani ikileriamersaasimapput (ukioqanngitsuniit arfinilinnut ukiullit) aamma Paamiuni (arfineq marlunniit 16-inut ukiullit aamma utoqqaat 65-it sinnerlugit ukiullit).

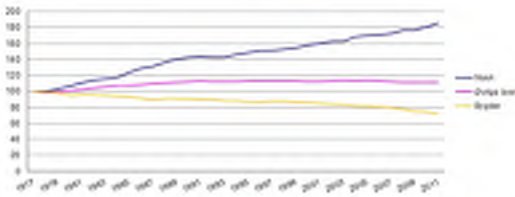

Figur: 2000-imiit 2011-ip tungaanut nunatsinni aamma Kommuneqarfik Sermersuumi innuttaasut ukioqatigiikkuutaanut agguataarneqarnerat amerlassusiisalu nikerarnerat, Naatsorsueqqissaartarfik

Ukioqatigiikkuutaat assigiinngitsunik ukiullit eqqarsaatigalugit nunami tamarmi agguaqatigiissinneranni kommunimi innuttaasut ukioqatigiikkuutaat amerlassusiisa nikeramerat nuna tamakkerlugu nikeramerannut assingusoq takuneqarsinnaavoq, taamaattorli ukioqatigiikkuutaat assigiinngitsunik ukiullit kommunimi amerleriarmersaasimallutik.

Kommunimi sumiiffinni assigiinngitsuni innuttaasut amerlassusiisa nikerarnerat

Kommunimi illoqarfinni nunaqarfinnilu innuttaasut amerlassusiisa agguataarneqarneranni 1977-imiit ullumikkumut piffissani naatsorsuiffiisunnaasuni amerlassusiat nikerarjuorsimasut takuneqarsinnaapput, tassa piffissami Nuummi innuttaasut 80 %-it sinnerlugit amerliersimapput, massa nunaqarfinni innuttaasut taamaaqataannik 40 %-it sinnerlugit ikileriarsimasut. Nuannariinnarlugu oqartoqarsinnaavoq piffissami meeqqat illoqarfinni nunaqarfinnilu inunngorsimasut ullumikkut Nuummi najugaqartut.

Figur: 1977-imiit 2011-ip tungaanut Kommuneqarfik Sermersuumi illoqarfinni nunaqarfinnilu innuttaasut amerlassusiisa nikerarnerat, Naatsorsueqqissaartarfik

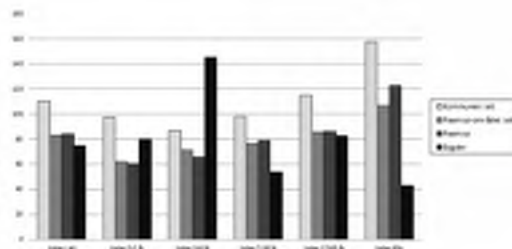
Matuma ataani kommunimi sumiiffiit assigiinngitsut matumalu kingorna innuttaasa amerlassusiisa nikerarnerannik misissorneqartussat takuneqarsinnaapput.

Nunap assinga kommunimi sumiiffinnik assigiinngitsunik takutitsisoq

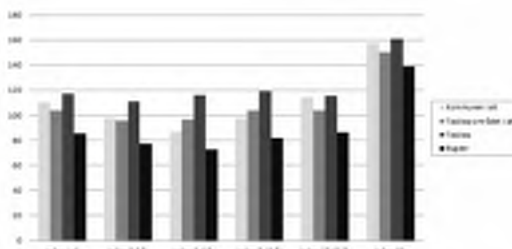
Nuuk-eqqaanilu (nunaqarfiit Qeqertarsuatsiaat Kapisillillu ilanngullugit) innuttaasut tamakkerlutik 17 %-inik amerliersimapput tamannalu Nuummi innuttaasut amerliartormerinnaannik pissuteqarpoq. Nuummumut tunngatillugu innuttaasuni ukioqatigiikkuutaani tamani amerliartoqarsimavoq, pingasuniit arfinilinnut ukiullit eqqaassanngikkaanni, tamakkumi

Paamiut-eqqaanilu (nunaqarfiit Ivittuut Arsullu ilanngullugit) innuttaasut nalinginnaasumik 17 %-inik ikileriarsimapput. Nunaqarfinni ikileriarnersaasimapput (25 %) Paamiunilu ikileriaataat ikinnerularlutik (16 %). Paamiuni innuttaasuni ukioqatigiikkuutaani tamani ikileriaroqarsimavoq, 65-it sinnerlugit ukiullit eqqaassanngikkaanni, tamakkumi 23 %-inik amerliersimagamik. Ukioqanngitsuniit arfinilinnut ukiullit ikileriarnersaallutik 37 %-it missaannik ikileriarsimapput. Paamiut eqqaanni nunaqarfinni innuttaasuni ukioqatigiikkuutaani tamani aamma ikileriaroqarsimavoq – tamatumani pingasuniit arfinilinnut ukiullit eqqaassanngikkaanni – tassami taamatut ukiullit sisamat piffissami Arsummi inunngorsimanerat pissutaalluni 45 %-inik amerliersimagamik.

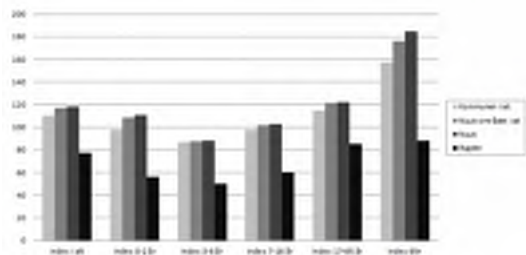
Figur: 2000-imiit 2011-ip tungaanut Paamiut-eqqaanilu illoqarfinni nunaqarfinnilu innuttaasut ukioqatigiikkuutaanut agguataarneqarnerat, Naatsorsueqqissaartarfik

Tasiilaq-eqqaanilu (nunaqarfiit Sermiligaaq, Isortoq, Kulusuk, Tiniteqilaq aamma Kuummiit ilanngullugit) innuttaasut 4 %-inik amerliarsimapput tamannalu Tasiilami innuttaasut amerliarnerannik taamaallaat pissuteqarpoq, tassami nunaqarfinni innuttaasut katillugit 15 %-inik ikileriarsimammata. Tasiilami innuttaasuni ukioqatigiikkuutaani tamani utoqqaat 61 %-inik amerliateqarlutik amerliarpeasimapput, uffa nunaqarfinni Tasiilap eqqaaniittuni innuttaasuni ukioqatigiikkuutaani tamani ikileriaroqarsimasoq, utoqqaat eqqaassanngikkaanni, tamakkumi 39 %-inik amerliersimammata.

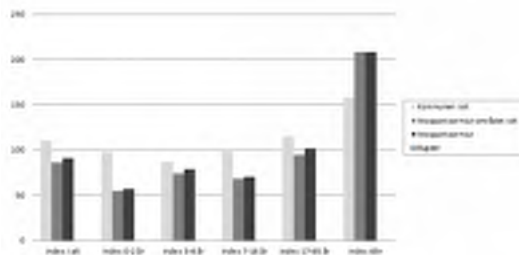
Figur: 2000-imiit 2011-ip tungaanut Tasiilaq-eqqaanilu illoqarfinni nunaqarfinnilu innuttaasut ukioqatigiikkuutaanut agguataarneqarnerat, Naatsorsueqqissaartarfik

piffissami 12 %-inik ikileriarsimmata. Piffissami utoqqaat 65-it sinnerlugit ukiullit amerliarersaallutik 85 %-inik amerliarsimapput. Akerlianik nunaqarfinni Nuup eqqaaniittuni ukioqatigiikkutaat tamarnik ikileriarsimapput, aamma ukioqanngitsuniit 16-inut ukiullit ikileriarsaallutik 40 %-it sinnerlugit ikileriarsimapput.

Figur: 2000-imiit 2011-p tungaanut Nuuk-eqqaanilu illoqarfimmi nunaqarfinnilu innuttaasut ukioqatigiikkutaarlutik amerlassusiat, Naatsorsueqqissaartarfik

Ittoqortoormiit-eqqaanilu, tassani nunaqarfuit Uunarteq, Itterajivit aamma Nerlerit Inaat piffissami inuerussimapput. Taamaalilluni sumiiffimmi Ittoqortoormiit kisimi inoqarpoq, tassanilu innuttaasut piffissami 9 %-inik ikileriarsimapput. Tamanna innuttaasut ukioqanngitsuniit 16-inut ukiullit 21 aamma 43 %-inik ikeriarnannik pissuteqarpoq, akerlianilli piffissami utoqqaat 65-it sinnerlugit ukiullit amerliarujussuarlutik, inuit 13-it, 108 %-inik amerliarsimasut.

Figur: 2000-imiit 2011-ip tungaanut Ittoqortoormiit-eqqaanilu illoqarfimmi nunaqarfinnilu innuttaasut ukioqatigiikkutaanut agguataarneqarnerat, Naatsorsueqqissaartarfik

Paamiut eqqaalu

Paamiut-eqqaanilu nussortut kommuni sinnerani nussortutulli ersarisiginngillat. Paamiunit nussortut piffissami 86-iupput. Illoqarfiiit sorliit qimallugit nussorfigineqamersaanersut qiviraanni tamakku assigiinngitsorujussuupput. Nuuttut 30 %-ii sinnilaarlugit kujammut illoqarfinnut anginerusunut ((Qaqortoq Narsarlu) nuussimapput, uffa 20 %-it missaat avannamut illoqarfinnut anginerusunut nuussimasut (Maniitsoq, Sisimiut Ilulissallu). 18 %-ingajaat Nuummumt nuussimapput sinnerilu 3 %-it missaat Tasiilap eqqaani nunaqarfinnut nuussimapput. Nuuttut sinneri kommuni avataani sumiiffinnut allanut nuussimapput. Arsummut tunngatillugu nuuttut 66 %-ii Qaqortumut Narsamullu nuussimapput, kommunillu iluani najukkanut nussortut Paamiunut Tasiilamullu nuussimapput, taamaalillutik tamakku 19 %-it missaannaanniipput. Illoqarfinnit nussortut amerlanersaat Nuummiit nuussimapput, tassa nuuttut quliullutik nuuttunit tamarmiunit pingajorarterutaasa missaanniikkamik. Kujammumt nussortut takuneqarsinnaasut oqaluttuarisaanermi pissuteqarsimagunarpit.

Ataatsimut isigalugu Paamiut-eqqaalu illoqarfinnut kujasinnerusunut anginerusunullu attuumassuteqamerupput, uffa Nuummiit/mut nuuttut taamatut amerlatiginngitsut. Arsummiit Paamiunut nuuttut amerlassusiat assersuutigalugu Tasiilamut nuuttunit amerlanerunngillat, taamaattumik sumiiffimmi Paamiut illoqarfiiit pingamersaattut isigineqarsinnaanngilaq. Pilersaarusoqqinnermi nussomerit qanoq ikilisinneqarsinnaanersut kommunimullu attuumassuteqartut qanoq amerlisinneqarsinnaanersut ilanngunneqassapput.

	Paamiut	Arsuk
- mit nussortut	Inuit 86-it	Inuit 31-t
- kujammumt illoqarfinnut anginerusunut (Qaqortoq Narsarlu)	30,2 %	66,1 %
- avannamut illoqarfinnut anginerusunut (Maniitsoq, Sisimiut Ilulissallu)	20,7 %	0,0 %
- Nuummumt	17,6 %	-
- Paamiunut	-	11,3 %
- Tasiilamut-eqqaanullu	3,2 %	8,1 %
- nunatta sinneranut	28,3 %	14,5 %

Tabel: Paamiunit- eqqaaniillu 2000-imiit 2010-p tungaanut nussortut, Naatsorsueqqissaartar

Illoqortoormiut

2000-imiit 2006-imut *Ittoqortoormiini* innuttaasut 3 %-inik amerlerialaarsimapput, tamatuma kingorna 2011-ip tungaanut 12 %-inik ikileriarujussuarput. Innuttaasut amerlassusiisa ikileriarannut piffissami Ittoqortoormiit eqqaani nunaqarfiit inuerukkiartorerannut attuumassuteqarpoq, tassami 2006-imi nunaqarfinni inuit sisamaannaammata. 2010-mi nunaqarfiit inuerutivissorput, massa piffissap aallartinnerani inuit suli 30-iusut. Piffissami Ittoqortoormiit nuuttut amerlanersaat nunaqarfimmit inueruttumit Itterajivinneersuupput.

Illoqarfimmiit nuuttut 65 %-iummata kommunimi najukkanut nussortut taamatut amerlatiginngillat. Nuummur nuuttut amerlanersaallutik 29 %-ingajaapput, Tasiilamut- eqqaanullu nuuttut 26 %-it missaanniillutik. Paamiunut nuuttut 9 %-ingajaapput taamaattumillu Qaqortoq kommunip avataani Ittoqortoormiit nussorfigineqarpoq.

Taamaalluni illoqarfik kommunimi sumiiffinnut piorsaaffiusunut marluinnut suli attuumassuteqartorujussusoq takuneqarsinnaalluarpoq.

- mit nussortut	Inuit 69-it
- Tasiilamut-eqqaanullu	26,1 %
- Paamiunut	8,7 %
- Nuummur	28,7 %
- nunatta sinneranut	36,5 %

Tabel: 2000-imiit 2010-p tungaanut Ittoqortoormiit nussortut, Naatsorsueqqissaartarfik

Tasiilaq nunaqarfilla

Tasiilaq kommunimi inoqarfinni kisiartaalluni inunnit 96-iniit piffissami nussorfigineqarpoq. Inoqarfinnit Tasiilamut nuuttunit kommunimeersut 91 %-it missaanniipput, **Tunumit 89 %-it sinnilaarlugit illoqarfiullu eqqaani nunaqarfinnit 83 %-ingajaat**. Tunumit nussortut eqqaassanngikkaanni piffissami inuit tallimat sinnerlugit amerlassusilinnik nuuttoqarsimangilaq. Kuummiuniit nussortut amerlanersaapput, tamakku nussortunit tamarmiusunit 25 %-ingajaat nuussimapput. Tasiilamiit piffissami inuit 58-it Nuummur nuussimapput, tassa procentinngorlugit 31 %-it missaanni. Inuit sumiiffinnut allanut nutsertut 17-iniit amerlanerusimangillat. Tasiilap eqqaani nunaqarfinnit taamatut nussortut qiviassagaanni taamatorluinnaq pisoqarsimavoq. Nussortunit 70 %-it missaanniittut Tasiilamut nuussimapput, allallu 20 %-ingajaat kommunimi sumiiffinnut allanut nuussimallutik. Tassa imaappoq **kommunimit nuuttut 10 %-it sinneqqalaaginnarsimagaat**. Nunaqarfiit pingaarnertut Tasiilamut attuumassuteqarput inoqarfiullu allat kommunimut attuumassuteqarlutik.

	Inuit 96-it
- mit nussortut	
- Tasiilamit-eqqaaniillu	82,6 %
- Paamiunit- eqqaaniillu	1,8 %
- Ittoqortoormiinit- eqqaaniillu	6,7 %
- nunatta sinneranit	8,9 %

Tabel: 2000-imiit 2010-ip tungaanut Tasiilamut nussortut, Naatsorsueqqissaartarfik

	Kuummiut Sermiligaq	
	Inuit 77-it	Inuit 27-it
mit nussortut		
- Tasiilamut	72,2 %	
- kommunimi sumiiffinnut allanut	17,5 %	20,9 %
- nunatta sinneranut	10,3 %	9,3 %

Tabel: 2000-miit 2010-p tungaanut nunaqarfinnit Tasiilamut nussortut, Naatsorsueqqissaartarfik

Soorlu oqaatigineqareersoq illoqarfinnut nussortut ukiui immikkoortinneqarsinnaanngillat, kisianni innuttaasut ukioqatigiikkuaarlugit agguataaraanni ukioqanngitsuniit qulinut ukiullit aamma 15-iniit 40-nut ukiullit Tasiilamut eqqaanullu nussortut amerlanersaapput. Kisitsisinut taakkununga nunap immikkoortuani nussortut ilanngunneqarput. Tasiilamut eqqaanullu nuuttuni ukioqanngitsuniit ataatsimik ukiullit amerlanersaapput, tassa taamatut ukiullit nuna tamakkerlugu innuttaasunut ukioqatigisaminut sanilliullugit marloriaammik amerlanerummata. Nuummisut pisoqarpoq, tassa nuuttut tassaanerupput ilinniagaqartut aamma ilaqutariit meerartallit sulii atualinngitsunik meerartallit.

Taamaalilluni Tasiilaq Tunumit ingammillu Tasiilap eqqaani nunaqarfinnit nuuffigissallugu pilerigineqamersaavoq, uffa Nuuk najukkani nuuffigissallugu pilerinamersaasoq.

Nuuttarnerit

Nuuk

Piffissami 2000-imiit 2010-ip tungaanut *Nuuk* inunnit 2.500-it sinneqalaartunik nussorfigineqarsimavoq, tassa illoqarfimmi innuttaasut tamakkerlutik amerleriamerannit amerlanerusut. Piffissami inuit Nuummut nuuttut 95 %-ii nunatta sinneraneersuupput. Taamaalillutik kommunimiit nuuttut 5 %-it sinneqalaaginnarput, piffissami inuit 187-it. Taakkunanga Tasiilameersut amerlanersaapput (inuit 58-it), Paamiuniit (39-it), Ittoqortoormiiniit (33), Qeqertarsuatsiaaniit (33) aamma Kapisillinniit (14-it). Akerlianik piffissami kommunimi Nuummiit nunaqarfinnut pingasuusunut nussortoqarsimavoq. Tassa Arsummut (inuit qulit) Kulusummut (qulingiluat) Kuummiunut (marluk). Sumiiffinni piffissami inuit illoqarfimmiit nuuttut 16-it sinneqanngilaat.

Nuummut nussortut ukioqatigiikkuutaarlugit takuneqarsinnaangillat kisiannili nunap immikkoortuanut nussortut ukiui qiviassagaanni qassinik ukiullit Nuummut aamma nuuttamersut takuneqakammersinnaavoq. Innuttaasut agguaqatigiissillugit ukioqatigiikkuutaarlugit ukioqanngitsuniit arfineq´marlunnut aamma 18-imiit 42-nut ukiullit Nuummut nussortut amerlanersaapput. Kisitsisinut taakkununga nunap immikkoortuani nussortut ilanngunneqarput. 36-niit 37-nut ukiullit nussortut amerlanersaapput, tassa nuna tamakkerlugu innuttaasut tamaasa isigalugit taamatut ukiullit nunap immikkoortuanut nuuttut marloriaammik amerlanerupput. Taamaalillutik ilinniagaqartut aamma ilaqutariit suli atualinngitsunik meerartallit nussortut amerlanersaapput.

Nuuk nunatsinnit tamanit nuuffigissallugu pilerigineqamersaasoq ersarippoq taamaattumillu taamatut nussortut ilaatigut tunngavigalugit illoqarfimmi tassani innuttaasut amerligaluttuinnarput.

	Inuit 2.526-it
- mit Nussortut	
- Tasiilamit-eqqaaniillu	2,4 %
- Paamiuniit- eqqaaniillu	1,6 %
- Ittoqortoormiiniit- eqqaaniillu	1,3 %
- fmunatta sinneranit	94,7 %

Tabel: 2000-imiit 2010-ip tungaanut Nuummut nussortut, Naatsorsueqqissaartarfik

Inuussutissarsiutit suliffissaqarniarnerlu

Piffissami 2007-2009-mi nunatsinni suliffeqarfiit ikileriarsimapput. Nunatsinni kommunini suliffeqarfinni ikileriartuni Kommuneqarfik Sermersuumi ikileriartut ikinneraapput. Nunatsinni suliffeqarfiit tamarmiusut 31 %-ii Kommuneqarfik Sermersuumiipput, suliffeqarfillu tamakku nunatsinni suliffeqarfiit tamarmik aningaasaqameranni 63 %-ingajannik aningaasaqarfiupput. Taamaalilluni Kommuneqarfik Sermersuup nunatsinnut tamarmut sanilliullugu anginerusunik suliffeqarfuteqamini ilisamaatigaa.

Kommunit allat mikinerusunik suliffeqarfuteqartut, tassunga ilanngullugit aalisamermi, nunalerinermi aatsitassarsiomermilu suliffeqarfiit inummit ataasiinarmit pigineqartut, Kommuneqarfik Sermersuumi suliffeqarfiit anginerusut assigiingitsunillu suliartut amerlaqatigiinnerupput; pisortat inuullu ataasiakkaat sullissinerat; assartuineq, allakkerineq telekkullu attaveqaatit; aamma amerlasuukkuutaarlugit niuertarfinnilu tuniniaavii, akunnittarfiit sutomiartarfiillu. **Taamatut isikkoqartillugit kommunimi Nuuk aningaasarsiorfittut nunatsinni tamani inuussutissarsiutitigut pingaarnersaavoq.**

Kommuneqarfik Sermersuumi 2010-mi januaarip ulluisa aallaqqaataani inuit sulisinnaasut 11.256-iupput, tassa nuna tamakkerlugu sulisinnaasut tamarmiusut pingajorarterutaat. Kisitsisit taakku siomarnit 2,3 %-init amerlanerupput. Amerleriaatsit nuna tamakkerlugu amerleriaatsit assigaat. Nuuk Tasiilarlu piorsaaffiunersaapput, uffa Paamiuni Ittoqqortoormiini kinguariatortoqartoq. Sulisinnaasut amerlanersaat Nuummi najugaqartuupput.

Suliffissaaleqisut	Ukiup affaani suliffissaaleqisut	Suliffissaaleqinermi attorneqartut
	(2010-mi ukiup affaani siullermi agguaqatigiissillugit %-nngorlugit)	(2010-mi ukiup affaani siullermi agguaqatigiissillugit %-nngorlugit)

Kommuneqarfik Sermersuumi katillugit	3,4 %	8,0 %
Paamiut	7,5 %	13,9 %
Nuuk	2,3 %	5,8 %
Tasiilaq	7,2 %	15,7 %
Illoqqortoormiut	9,4 %	18,8 %

2010-mi qaammatini pingasuni siullermi sulisinnaasunit ukiup affaani siullermi suliffissaaleqisut agguaqatigiissillugit 3,4 %-iupput. Nuuk suliffissaaleqinngiffiunersaalluni suliffissaaleqisut 2,3 %-iupput, Ittoqqortormiilli suliffissaaleqiffiunersaalluni suliffissaaleqisut 9,4 %-iupput. Piffissami suliffissaaleqinermi attorneqartunut aamma atuuppoq.

Akissarsiat tamakkerlutik affangajaat pisortat allaffeqarfiannut sullissinerannullu innersuunneqarsinnaapput. Tamatumani Kommuneqarfik Sermersooq nunatsinnilu kommunit allat assigiingissuteqanngillat.

Kommunimi suliffissaaleqisut ilisamaataat:

- Suliffissaaleqisuni ukioqatigiikkutaani tamani angutit amerlanersaasut
- 40-niit 49-nut ukioqatigiikkutaat 30 %-ingajaasut
- Suliffissaaleqisut 15-iniit 24-nut ukiullit 20 %-it sinneqartut
- Suliffissaaleqisut 10 %-ingajaat ilinnigaqarsimasuusut, taakkunanga amerlanerit allaffissomermit niuernermilu ilinnigaqarsimasuusut.

Kisitsisini qulaani pineqartunit Ivittuut ilanngunneqanngilaq.

Illoqarfinni assigiingitsuni suliffissaaleqisut procentinngomerat nussomerit pillugit misissueqqissaarinermi nassaarineqarsimasunut assingupput. **Naak illoqarfinnut anginerusunut marluinnut taakkununga nussortoqaraluartoq illoqarfinni taakkunanerpiaq suliffissaaleqisut procentinngorlugit ikittuinnaapput.** Taamaalillutik illoqarfinni taakkunani nussortut isumagineqarsinnaapput – aap, imaassinnaavorluunniit inuusuttut ilinnigaqartullu illoqarfinnut nussomerat pissutaalluni suliffeqarnerup annertusiartomeranut iluaqutaasut, taamaalillutik tikittut nutaat suli amerlanerusunut suliffiqalersinnaallutik.

Inoqarfinnik misissueqqissaarineq

2010-mi Inuussutissarsiuqerarmut Suliffeqarermullu Naalakkersuisoqarfinni sulisut piffissami 1990-imiit 2009-ip tungaanut ineriartomermik pingaamertut samminnittumik nalunaarusiorsimapput; 'Nunatsinni kommunini inoqarfinni killiffiit'. Misissueqqissaarineq Kommuneqarfik Sermersuumut tunngasoq aamma pigineqarpoq. Tassunga ilanngullugu misissueqqissaarinnermit pingaarutillit arlallit qulaani misissueqqissaarinnermik taaneqartumik tunngavissiniissaq immikkoortiterinissaq siunertaralugu eqikkarneqassapput:

- Kommune tassaavoq piffissami nunatsinni kommunini nunatsinnit tamamiit illoqarfinnut nuassorfigineqarperpaq aamma inoqarfinni innuttaasut amerlassusiat tamakkulu allanngornerat imminnut ataqatigiilluinnarput, tassami inoqarfiit mikinerusut innuttaat nalinginnaasumik ikilinerpaasamata
- Paamiut illoqarfinni tassatuaagunarpog piffissami 20 %-it sinnerlugit innuttaasunik ikileriarfusoq, uffa Sermiligaaq immikkuullarissumik nunaqarfinni kisiartaalluni 19 %-ingajannik innuttaqarnerulemermigut innutai amerliartortut
- Pilersuisut (65-it sinnerlugit ukiullit 15-imiit 64-inut ukiullit ilaattut) Paamiuni-eqqaanilu amerlanersaapput Tunumilu ikinnerssaallutik, uffa Tunumi inuusuttut ukioqanngitsuniit 15-inik ukiullit taamatut amerlanersaasut
- Paamiut Nuullu eqqaanni nunaqarfinni amat angutinut sanilliullutik ikinneraapput, uffa Sermiligaami, Isortumi Tasiilamilu 2009-mi amerlanersaasut
- 2009-mi innuttaasunit tamamiusunit sulisinnaasut procentingorlugit Tasiilami ikinneraapput, uffa Nuummi amerlanersaasut
- Tunumi inoqarfinni tamani sulisinnaasut tamamiusut 25 %-ii 50.000 koruunit inorlugit akileraarutaasussanik isertitaqarput
- Kommunimi nunaqarfinni aningaasat 20 %-ii piniarmermit, aalisarmermit savaateqarnermillu pisuupput (nuna tamakkerlugu kisitsisit aamma taamaapput), tunisisartut ukioqqortusiartuuarput piffissamilu tunisat ikiliartuuaarsimapput, Paamiuni Arsummilu tunisat eqqaassanngikkaanni
- Sermiligaami, Kuummiuni, Kulusumi Tasiilamilu isertitat pingajorarterutaat sinnerlugit isumaginninnermi ikiorsiisutineersuupput tamannalu misissueqqissaarinnermi ajomartorsiutaanerpaatut isigineqarpoq
- Tasiilap eqqaanni nunaqarfinni illut bolistottekkoortillugit illuutigisat aserfallatsaaliortariaqarneraapput.

Kommunimi nunassittarneq nuuttarnerillu

Soorlu misissueqissaarnermi takuneqarsinnaasoq kommunimi sumiiffiit assigiinngitsut tamatumalu kingunerisaanik assigiimmik nussorneq pissutaallutik kommune annertunerusumik annikinnerusumilluunniit sumiiffittut namminersortutut nammineq pingaarnemik, tamarmik immikkut kommunip nunattaluunniit sinneranut attuumassutilittut, illoqarfittalittut isigineqarsinnaavoq. Kommuneqarfik Sermersuumi illoqarfiit tamarmik assigiimmik aamma sumiiffiit assigiinngitsuenerat ataqquillugu inertortinneqassasut pilersaarusiormermit periaasissani oqaatigineqarpoq. Illoqarfinni inoqarfinnilu ineriartortitsinerit sumiiffimi ataasiakkaani pisariaqartitat periarfissallu naapertorlugit tunngavissinneqassaaq.

Tamatuma kingunerisaanik kommunimut pilersaarusiormermit tunngatillugu sumiiffiit assigiinngitsut tamarmik ataatsimoortutut aamma ataatsimut attaveqqaatinik pisortallu sullissinerannik innuttaasut amerlassusiannut, amerlassusiisa nikerarnerannut, periarfissaannut pisariaqartitaannullu naleqqussukkanik neqerooruteqarsinnaasutut isigineqassapput. Nuuk kisiartaalluni nunatsinni tamarmi illoqarfiit pingaarnersarissavaat taamaattumillu illoqarfik tamatumani immikkut itumik inissisimavoq, tassami tassani neqeroorutit nunatsinnut tamarmut sullissiffiusussaammata. Tamanna ilutigalugu killiffik allangortoq Namminersorlutik Oqartussaqaqalerup nalinginnaasumik kinguneraa, tassami nunatsinni maannakkut illoqarfiit pingaarnersarissassaannik piviusumik pisariaqartitsisoqarmat.

Kommunip sinnerani Ittoqqortoormiini piffissami ineriartorneq nalinginnaasumik ineriartormermit aalajangersimasumik sukkassusilimmik pisumut takussutissaavoq. Illoqarfik qanittorisamini nunaqarfilik sumiiffimmi tamarmi innuttaasut amerlassusiannik amerlassuseqarfiusoq, taamaanneranilu innuttaasut illoqarfimmut pingaarnemut nuussorusaartut. Illoqarfiup eqqaani nunaqarfiit inuerutsillugit illoqarfik sumiiffimmut qaninnermut annertunerusumullu attuumassuteqarnerulersarpoq (soorlu aamma Nuummi) innuttaasullu ikiliartulersarput. Tassa imaappoq, Tasiilaq-eqqaalu kommunimi sumiiffittut kingullepaatut Ittoqqortoormiini pissutsit assigalugit ineriartortoqalinnginnerani innuttani inoqarfimmi ataatsimi arlalinniluunniit uninngatiinnersinnaavai. Paamiuni aamma taamatut periarfissaqartoqanngilaq, tassami Paamiut eqqaani nunaqarfiit innuttaasunik naammatumik amerlassusilinnik

Qulaani isiginneriaatsit tunngavigalugit kommunimi nutaami nunasseriaatsit nussoriaatsillu imatut isikkoqarput:

- **Illoqarfiit pingaarnersaat** Nuuk Kommuneqarfik Sermersuumut nunatsinnullu tamarmut qitiusoqarfittut atuuppoq. Nunaqarfiit Kapisillit Qeqertarsuatsiaallu tassunga ilaapput. Sumiiffimmi tassani najugaqartut katillugit 15.957-iupput. Illoqarfik nunatsinnit tamarmit nuuffigissallugu pilerinartuuvoq.
- **Tunup kujasinnerusortaa** Tasiilamik illoqarfik pingaarnersartalik aamma nunaqarfittai ukuusut; Kuummiut, Kulusuk, Sermiligaaq, Tiniteqilaq aamma Isortoq sumiiffittut ataatsimoortutut atuuppoq katillugit 2.962-inik inoqartoq. Tasiilami sulisinnaasut tamakkerlutik amerlassusiannut sanilliullugit sulisinnaasut ikittuinnaapput aamma sumiiffimmi innuttaasut taamatut amerlassuseqaannarnissaat ilimananarpoq sumiiffimmilu tassani inunngortartut aamma amerlasuujupput. Taamaalilluni illoqarfik najugaqarfimmit nuuffigissallugu pilerinartoorpasippoq, Nuummullu sanilliullugu allatut.
- **Kitaata kujasinnerusortaa** Paamiut, Ivittuut Arsullu ilanngullugit siunissami sumiiffittut ataatsit katillugit 1.896-inik inoqartutut atuussinnaassaaq. Sumiiffimmili tassani innuttaasut ikilissimapput, tamannalu siullertut kujammut tullertullu Nuummumt sulilu avannarpasinnerusumut nussormermik pissuteqarpoq, taamaattumik sumiiffimmi Nuuk nikerartumik pinngitsoorneqarsinnaanngitsutut isigineqarsinnaavoq. Taamaalilluni Paamiuni innuttaasut amerlassusiat taama amerlatigitiinnamiarlugit suliassaqarpoq unamminartunik tamannalu nussortut qanoq ikilissinneqarsinnaanerit aamma kommunimut attuumassuteqarnerit annertusamiarlugit pilersaarusiqqinnermi oqallinnermilu ilanngunneqassaaq.
- **Tunup avannarpasinnerusua** Ittoqqortoormiit ilanngullugu 450-inillu innuttaqartoq sumiiffittut imminut pigisutut atuuppoq, nunaqarfili inuerutitererisa kingunerisaanik Tasiilamut saakkaluttuinnaartoq sumiiffimmilu tassani suliassat unamminartut assigalugit suliassaqarfiusoq.

Paamiunik pilersuisuunngimmata.

Taamatut ukiuni kingullerni 25-ni pisoqamera ingerlaannassapat Tunu Tasiilap saniatigut ukiut 50-it qaangiuppata (2060-imi) 650-it missaannik inoqalersimassaaq, taakkunannga 125-t Ittoqortoormiini najugaqartussaallutik. Akerlianik Tasiilami innuttaasut amerlassusiisa nikeramerat ingerlaannassapat ullumikkornit inuit 4.000-inik amerleriaateqarsimassapput. Nuuk Tasiilatulli marloriaammik allisimassaaq, taamaattumillu taamanikkussamut 32.000-it angunngilaarlugit inoqalersimassalluni. Akerlianik Paamiut maannakkornit marloriaammik inukinnerulersimalluni 800-inik inoqalersimassaaq, uffā Kitaani nunaqarfiit inuerutipjaarsimassasut, tassami taamanikkussamut 50-75-inik inoqalersimassagamik.

Nunap assinga nuna tamakkerlugu atuuffinnik Nuummut inissimeqarsimasunik takutitsisoq

Nunasseriaaseq nussoriaaserlu

Paamiut Asasara

aamiut Asasara tassaavoq meeqqat ilaqutariillu pillugit pilersaarussiaq 2008-mi aallartinneqartoq. Pilersaarussiaq atuisunit aqunneqartoq ilisimatusamermillu tunngaveqartoq najukkami inuiaqatigiit iluannit ineriartormerit innuttaasut suleqataaleriartuinnarannut tunngasuvoq.

2004-mi apersuinerit arlallit aamma 2005-imi inuuniamerit atugassarititaasunik misissuineq allaavigalugit pilersaarusiortoqarpoq. Tassani Paamiuni innuttaasut amerlanersaasa suliassatut unamminartutut isigisaat tullinnguuttut makku qulaajaaffigineqarput:

- Meeqqat atuarfianni atuartitsinerit pitsaanngissusiat,
- Nakuuserpassuit aamma imigassamik, hashimik aamma imigassamik hashimillu ataatsimoortillugit atomerluinerit,
- Suliffissaaleqineq aamma
- Meeqqanik inuusuttuaqqanillu sumiginnaanerit.

Taamaalluni assigiinngitsunik suliallit pilersaarusiortuupput, tassami suliassat unamminartut pingaamerit tassaammata peqqissuseq, pitsaaliuineq aamma meeqqat atugarissaarnissaat, ilinniaritaaanermi suliffeqamerilu pissutsit. Tamatuma saniatigut pilersaarusiornermi suliniuteqamerit eqqarsaatigalugit illoqarfimmi illoqanginnersat allanngortiterinerillu aamma isumagininnermi inissiani pissutsit ilanngunneqarnissaat aamma soqutiginaateqarpoq, tassami illoqarfimmi sanaartugarpasuit inoqanngimmata.

Pilersaarussiaq ingerlaavartumik ineriartortinneqarpoq aamma najoqqutap Kommuneqarfik Sermersuumi sumiiffinnut allanut, nunatsinnut silarsuullu sinneranut inuiaqatigiinnut pilersaarusiortifusuniittunut iluaqutaasunik siammarterneqarnissaa naatsorsuutigineqarpoq.

Nunarsuup Qeqqani / Nuup Qeqqani

Ukiuni makkunani Nuummi unamminartunik suliasartarpassualimmik pissanganartortarpassualimillu allanngoriartortoqarpoq. Ilaatigut pisortat inissiaateqarfiutaat annertunerit arlallit annertuumik allanngortiterneqartussaapput ilaatigullu Nuuk nunatsinnik qitiutitsinerulererni takussutissaavoq, taamaattumillu nalinginnaasumik suliasanut siunissami takkunnissaannik naatsorsuutigineqartunut nalinginnaasumik killissaliissuulluni. Nuummi sanaartukkatigut killiliussat Nuup illoqarfittut oqimaqaatigiissutut illoqarfimmi ineriartortitsinissami nalinginnaasumik periarfissanik pitsaangorsaaffiujartutut ineriartortinneqarmissaanut aalajangiisuupput. Taamaallilluni sutigut tamatigut ataatsimoortumik aaqiiissutissanut piujartitsinemullu nutaanik piumasaaqateqartoqarpoq tamannalu aamma suliasaavoq annertoq ilisimasaqamissamik sulisoqamissamillu piumasaaqaatitalik. Suliasaq assigiingitsunik suliallit politikerillu partinit assigiingitsuneersut ataqaatigiissarinissaannik piumasaaqaatitaqarpoq – suliasaq politikikkut qitiutitsinissamik piumasaaqaatitalik.

Taamaattumik Kommuneqarfik Sermersuumi Namminersorlutik Oqartussani sulisut suleqatigalugit Tuujummut aamma Blok P-mut tunngatillugu ataatsimoortumik pilersaarusiortoqarsimavoq - NUNARSUUP QEQQANI // NUUP QEQQANI. Atlantikoq ikaarlugu suleqatigiittoqamerata kingunerisaanik pilersaarusiortoqarpoq siunnersortillu tullinnguuttut makku siunnersuinerisigut pilersaarusiaq suliarineqarpoq; Dahl & Uhre arkitekter (Tromsø) aamma TNTnuuk A/S. Tamakku saniatigut MDH Arkitekter (Oslo), Fantastic Norway (Oslo), 42 architects + Regional Associates (London), Asplan Viak Landskap (Oslo) M:ARC aamma Arkitekti (Nuuk) pilersaarusiap ineriartortinneqameranut pingaarutilimmik ikiuussimapput. Innuttaasut soqutigisaqaqatigiillu arlalippassuit pingaarutilimmik periuseqarluni ingerlaavartumik oqaloqatigalugit pilersaarusiortoqarpoq.

Suliasami tunngaviumik piumasaaqat tassaavoq sumiiffiup sanaartukkatigut inuttullu avatangiisai immikkut qitiutillugit sulisusaqarlualuni sanaartorfigineqarmissaata anguniameqamissaa. Kisianni sooronami piujartitsisumik ataatsimoortumik pilersaarusiaq taakkuinnamik imaqaanngilaq aamma ataatsimoortumik pilersaarut taamatut ittoq sanaartukkanik allanngortiterinissaannarmut tunngasinnaanngilaq. Sumiiffiup illoqarfiup ilaanut allanut, nunaminertanut inuussutissarsiuteqarfiusunut, inuit ineqarneranni pissutsinut, najugaqartut inissiternerannut, aningaasanut tunngasunut politikikkullu suliasanut unamminartunut anguniakkanullu attuumassuteqameranut siunnerfeqarlualtumik inissisimasussaavugut.

Taamaattumik nunatsinni illoqarfiit pingaamersaata illoqarfimmut tassaniilu innuttaasunut ineriartornissamut periarfissanik nutaanik pilersitserunneq aallaavigalugu ataatsimoortumik pilersaarusiortoqarpoq – tamatuma anguneqarmissaanut pilersaarummi apeqqutit eqqortut apeqqutiginiarneqarput akiniameqarlutillu. Taamaattumik Nuuk qanoq ililluni najoruminarinningsinnaanersoq, suliffiugiuminaminngorsinnaanersoq najugaqarfigiuminaminngorsinnaanersorlu aamma sumiiffik qanoq ililluni illoqarfimmi nutaaliortunit angerlarsimaffiuisinnaanersoq paasiniarsimavarput. Sumiiffik taanna illoqarfimmut qanitumiittoq inissaaleqinerinnamik aaqiiiffiuisinnaanngilaq – sumiiffimmi aamma allanik peqartariaqarpoq aamma illoqarfiup ilaata nammineq innuttarisaminut tunngasortaanik, nunatsinni illoqarfinni inuiaqatigiit allat nunarsuarmioqativullu allat unammillerneqartariaqarput.

Illoqarfinni allanngornerit

Kommunimi assigiingitsorparujussuamik unamminartoqartunik suliassaartoq qulaani ersarissumik takuneqarsinnaavoq. Nuuk nuuffigissallugu pilerinartuuvog – kommunimi najugaqartuniinnaangitsog aammali nunatsinnit tamarmit noorusuttunit. Tassani ineriartormerit piujuartitsisumik innuttaasut amerliartormerannik isumaginnissinnaasumik tunngavissamik pisariaqartineqartumik pilersitsinissaq suliassaavoq unamminartoq pingameq – innuttaarsut aamma inissanik, suliffissanik, sullissinermik kulturimillu naammattunik amerlassusilinnik aamma neqeroorfiginnittumik. Illoqarfiup illoqarfiit pingaarnersaattut nunatsinnullu ilisamaatitut atuuffia annertusameqassaaq – aamma Namminersornerup eqqunneqamerata kingunerata nalinginnaasup aamma nunatsinnik sinniisuusinnaasumik illoqarfiit pingaarnersaannik pisariaqartitsilerup kingunerisaanik.

Akerlianik innuttaasut amerlassusiisa taama amerlatigitiinneqarnissaanni aamma illoqarfinni nunaqarfinnilu allani innuttaasut oqimaqatigiissumik inissitsiterneqarnissaanut suliassaarpoq unamminartunik. Anguniagaqamerit tassani inuussutissarsiutinut ilinniartitaanemullu politiki, tassunga ilanngullugu sumiissuserseriaatsit kommunimut pilersaarusiormerit immikkut attuumassuteqartut, pingaaruteqarluinnarpoq, tassami nussormerit pissutaasut pingaarnert marluk tassaammata suliffissat ilinniagaqamerillu. Aammattaaq isumaginninnermi suliniuteqartariaqarpoq, tassami innuttaasut ikiliartormerit akuttunngitsumik nunaqarfinni illoqarfinnilu inuttut ajomartorsiuteqamerit attuumassuteqartamata.

Matuma ataani pilersaarusianni marluinni illoqarfimmik ineriartortitsineq aamma assigiingitsunik eqqarsartariaaseqarluni allanngortiterinermut tunngatillugu suliassat unamminartut assigiingitsorpassuit iluarsinissaanut kommunimi misilittaqaartoqarpoq:

- [Nunarsuup Qeqqani / Nuup Qeqqani](#)
- [Paamiut Asasara](#)

Illoqarfiit aamma inissiat inuuffigissallugit nuannersut pitsaasullu

Pilersaarusiariqartut

Kommunimi illoqarfinnik inissianillu ineriartortitsinerit suliniutinut ilaatinneqartut:

- Kommunimi illoqarfinnut nunaqarfinnullu najugassittameq
- Illoqarfinni nunaqarfinnilu inissiatilinni ineriartortitsineq amerlisaanerlu
- Inissianik neqerooruteqartameq, tassunga ilanngullugu tamatiguussutisunik tikikkuminassutisinnillu eqqarsaatiginminneq

Pilersaarusionermermi anguniakkat

Illoqarfiit inissiallu pillugit pilersaarusionermermi periaasissani anguniakkat tassaapput:

- Illoqarfinni sanaartukkatigut ineriartortitsinermermi Kommuneqarfik Sermersooq killissaliisuussaaq, taamaalillutik innuttaasut, namminersorlutik inuussutissarsuiteqartut, oqartussaasut allallu siunissami suliasatik pilersaarusionermermi inissianissamatigut oqartussaaffigalugillu.
- Sanaartormermermut avatangiisinullu tunngatillugu Kommuneqarfik Sermersooq siuttuussaaq, nunatsinni Issittumilu tamarmi.
- Pilersaarusionermermut politikip eqqarsaatigilluakkap, piujuartitsisup siumullu sammisup inuiaqatigiinnik ineriartortitsineq pitsaasoq imminullu illersorsinnaasoq qulakkiissavaa.
- Kommuneqarfik Sermersuup pilersaarutaatai malittassaataalu malillugit sanaartortoqassaaq.
- Inissialiortitermermut aningaasaliissutit immikkoortinneqartut atorlugit Kommuneqarfik Sermersooq inissianik sapinngisamik amerlanerpaanik sanaartorusuppooq.
- Pisortat taarsigassarsisutaat tapiissutaallu atorlugit innuttaasut periarfissalinni inissianut, piginneqatigilluni inissianut sanaqateqarluniluunniit illunut aningaasaliinissaannut kaammattorneqassapput.
- Nutaanik sanaartormermermi pingortitaq avatangiiserisaq mianerineqassaaq aamma sanaartukkat ilutsimikkut qalipaatumikkullu kusanartuussapput.
- Illoqarfiit nunaqarfiillu pisariaqartitaat periarfissaallu malillugit sanaartugassat nutaat pilersaarusionermermut sanaartorneqarlutillu.
- Paamiuni namminersorluni inuussutissarsiuillit pisariaqartitaat naapertorlugit aamma innuttaasut kissaataat malillugit ineriartortitsineq pilersaarusionermermut.
- Tasiilami takomariartitsisameq pingaarnertut tunngavigalugu ineriartortitsisoqassaaq aamma illoqarfiup kusanartunik pilerinartunillu avatangiiseqarmissaa qulakkiissavarput.
- Ittoqortoormiit nunarsuarmi nunat allannugtsaaliukkat annersaannut isaaffiuvoq aamma suliffissuaqarnermik ineriartortitsinissamat periarfissaqarpoq, ingammik aatsitassarsiorluni suliffissuaqarmermi.
- Ivittuuni sakkutuut imarsiortut Nuummur nuunneqarmissaat eqqarsaatigalugu tassani siunissaq pillugu pilersaarutit naapertorlugit ineriartormeq tunngavissinneqassaaq.
- Ukiuni aggersuni utoqqaat amerleriarujussuartaussaapput, taamaattumik inissiat nutaat utoqqarmut naleqqussagaannissaat pingaartuuvooq.
- Innuttaasut inoqarfinnut inuit ataasiakkaat piginnaasaannik pisariaqartitsiffiusunut nuussinnaasunngorlugit aaqqiissuteqartoqarmissaaq sulissutigineqassaaq.
- Innuttaasut innarluutillit kommunip neqeroorutaannut ajomangitsumik omigussinnaasamissaat isumagissavarput aamma innarluutilinnut naleqqussakkanik sanaartorusuppugut.
- Innuttaasunut innarluutilinnut annertusisamik siunnersuisamissaq ikiuuttamissarlu, ilinniartitsinissaq sulilersitsisinnaanissarlu Kommuneqarfik Sermersuomit periarfissiisuutigineqarpiarpoq aamma innuttaasunut allanut neqerooruteqartamerit assigannik paasissutissanut attaveqaatinullu appakaassinnaaneq kiisalu kulturikkut sunngiffimmilu neqeroorutit qulakkeerneqassapput.

Politikkitt pingaarnerit

Akileraartarneq atugarissaarnerlu pillugit isumalioqatigiissitaq

Akileraartarneq atugarissaarnerlu pillugit isumalioqatigiissitamit nalunaarusiami qanittukkut saqqummersumi inissiat pillugit immikkoortumi inissianut tunngatillugu pissutsit atugarissaarnermut aalajangiisuusumik takussutissaasut aamma kikkut tamarmik pitsaasunik ullutsinnullu naleqquttunik najugarsinissamut periarfissaqarnissaat pingaaruteqartoq oqaatigineqarpoq. Tamanna ilutigalugu ineqarneq ilinniagaqarnissamut inuussutissarsiutigullu ineriartomissamut unitsitsisuussanngitsoq pingaaruteqarpoq.

Nalunaarusiami maannakkut inissianik tuniniaavinni pissutsit naammaginannngitsuusut oqaatigineqarpoq. Ingammik illoqarfinni anginerusuni inissianik amigaateqartoqarpoq aamma inissiat tamarmik ullutsinnut naleqquttuunngillat. Tamanna ilutigalugu inissianut tunngasunut pisortat aningaasaaterpassui ineqarnermut tapiissutinut toqqaannartumik atorneqartarput, aammali aningaasaliissutinut tapiissutitut akileraartarnermilu ajunngitsorsiasatut. Angusat aningaasanik atuinermut naleqqutinnngillat tamannalu inissiat pillugit politikimi annertuumik ajomartorsiutaasoq inemiliinermi oqaatigineqarpoq.

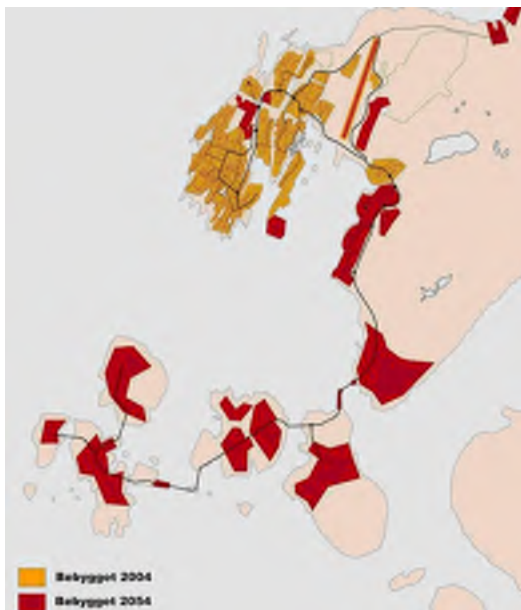
Isumalioqatigiissitamit siunnersuutini ineqarnermut politikip naleqqutinnngitsup iluarsaanneqarnissaanik pingaarnermut qitiutinneqarput, taamaalilluni inissianik tuniniaaviit paasiuaminarnngorlutik. Isumalioqatigiissitamit qitiutinneqartut aamma tassaapput siunissami inissianik pisariaqartitsinermi piuraneqartut naammassineqarsinnaasunngorlugit aningaasatigut atugassarititaasut eqqortut pilersinneqarnissaat, pilersaarusiormermi anguniakkat pingaarnerit tassaapput sanaartomissamut periarfissanik neqeroortigineqartunilu nammattunik silatusaartumillu inissiinissat qulakkeerneqarnissaat, taamaalillutik sanaartugassat piuraneqartut sanaartorneqarsinnaalerlutik.

Nuummi inissianut tunngatillugu killiffik

Kommunimut tamarmut tunngatillugu inissianut immikkoortumut pilersaarusiornissaq nalinginnaasumik pisariaqartinneqarpoq tassuunakkullu maannakkut inissaaleqineq atortussallu aaqqiissutissamik piviusunngortitsinissamat atorneqarsinnaasut ataatsimoortumik takuneqarsinnaalissapput. Tassa piviusumik imaappoq, inissianut immikkoortumut pilersaarusiomeq naammassineqarsimaleriarpat ataatsimoortumik takunnissinnaaneq inemiliinerillu matuma ataani immikkoortunilu tulliuuttuni tikinneqartussat nutarterneqassasut.

Inissaaleqineq inissianillu amerlisaaneq

2010-mi Nuummi inissiat 6.283-siupput. Ukiuni qulini 2000-imiit 2009-mut katillugit 1.348-nik inissialiortoqarsimavoq, tassa ukiumut inissiat 135-it amerlaqataat. Manna tikillugu inissialiortitermerit piffissami aggersumi naatsorsuutigisanut naleqquppoq, tassa sanaartorfigissaanerni Nuummi, soorlu immikkoortumi tullemmi allaaserineqartoq, ukiumut inissianik 150-inik sanaartortoqartamissa anguniarlugu suliniartoqamat.

Kommunimut pilersaarut 2005-2014-imit illoqarfimmik ineriartortitsinermit periutsit pillugit nunap assinga

2000200120022003200420052006200720082009Katillugit

Nuuk 91 230 141 102 113 91 91 192 161 136 1.348

Figur: 2000-imiit 2009-ip tungaanut inissialiarineqarsimasut

2011-mi Nuup illoqarfiani inoqutigiit amerlassusiat 2,35-iupput. Nunani Avannarlerni allani tamanna inoqutigiinnut naleqquttuussappat (2,15-it missaanni) inissianik 620-nik nukinginnartumik amigaaqeqartoqarpoq. Maannakkut innuttaasut procentinngorlugu amerliartomerat ukiuni tulliuuttuni aqqaneq marlunni taamaaginnassappat innuttaasut 2.850-inik amerliartussaapput, tassa Nunani Avannarlerni inoqutigiit naapertorlugit inissianik 1.330-nik pisariaqartitsisut.

Piffissami kommunip pilersaarusiomerata nalaani (2012-2024) inissiat pisariaqartinneqartut tamarmik – inissiat 1.950-iussagatinneqartut – maannakkut inissialiortitermerit matussusemeqarsinnaanngillat, tassami ukiuni tulliuuttuni aqqaneq marlunni 1.600 – 1.800-inik inissialiortoqamissa naatsorsuutigineqamat, manna tikillugu inissialiortitermerit imaluunniit piffissami aggersumi sanaartorfigissaanissat pillugit pilersaarusiomerit aallaavineqassanersut apequtaalluni.

Nuummi inissartaamissamat utaqqinerinerup sivilissusiat agguaqatigiissillugu ukiut 7,5-iupput aamma inissiamik kissaatigisaqarmermi utaqqinerup sivilissusiat ukiut tallimat sinneqqavai. Akileraartarneq atugarissaarnerlu pillugit isumalioqatigiissitamit nalunaarusiami qanittukkut saqqummersumi illoqarfimmi inuit attartukkamik inissartaamiarlutik allatsissimasut 3.350-it tikillugit amerlassuseqartut allassimavoq.

Tassa Nuummi suliaasaq unamminartoq tassaavoq inissaaleqinermit illoqarfimmik piujuartitsisumik ineriartortitsineq salliuuttillugu inissianik pisariaqartitsineq naammassiniarsarissallugu aammalu inissiat suussusit assigiinngitsut arlallit pisariaqartinneqartullu eqqarsaatigissallugit.

Sanaartorfigissaanerni immikkoortumut pilersaarut

2008-mi piffissami 2008 – 2018-imi Nuup illoqarfiani sanaartorfigissaanissanut immikkoortumut pilersaarut

Kommunimut pilersaarut 2005-2014

Nuup Kommunianut 2005-2014-imit kommunimut pilersaarutaareersumi 2014-ip tungaanut illoqarfimmik ineriartortitsinerup Qinnigutsinni kujammullu ingerlaqqilluni Siorarsorfimmi pinissaa naatsorsuutigineqarpoq. Tamanna ilutigalugu illoqarfimmik ineriartortitsinermit periaatsit sakkortuut eqqartorneqarput, tassani piffissap tamatuma kingorna illoqarfimmik ineriartortitsinermit kujammut qeqertani Aqissersiorfimmi, Tartunnguami, Qeqertarsuami aamma Ikaarissani imaluunniit avannamat kimmuk Akiani pissaaq. Piffissami aggersumi kommunimut pilersaarusiornissami siunissaq ungasinnerusoq eqqarsaatigalugu illoqarfimmik ineriartortitsinissaq aalajangiiffineqarnissaa naatsorsuutigineqartoq allaaserineqarpoq.

Nuummi mittarfik Atlantikoq qulaallugu timmisartunut mittarfittut ullumikkut teknikkikkut piimasaqaatinik naammassinninngilaq. Mittarfik illoqarfimmuk qanittunnguamiippoq taamaattumillu illoqarfimmik ineriartortitsinermit sammivissaq periaasissallu pillugit aalajangiinissaq Nuup timmisartunik ingerlaavartumik tikinneqartarnera pillugu oqallinnernut pingaarnertut tassungalu tunngatillugu nunatsinni timmisartunik pingaarnermik sullissinerit pillugit eqqarsaatersuutitut atalluinnartuuvooq. Nuummi siunissami illoqarfimmik ineriartortitsinissaq patajaatsuusaaq, tassa aamma imaappoq illoqarfimmik ineriartortitsinerup pingaarnertut attaveqaatini pissutsit pillugit eqqortumik aalajangiinissamat tunngavissiissasoq - akornutaananilu.

Kingullermik Assartuussineq pillugu isumalioqatigiissitamit nalunaarutigineqartumit pissutsit tamakku nalilersoqqinneqartariqarsorineqarput. Tassani Nuup siunissami nunatsinni silaannakkut angallannermit qitiusariaqarsorineqarpoq aamma siunissami Nuummik silaannakkut angallannermit tunngatillugu periarfissat marluit toqqarneqarput. Mittarfioersup 2.200 meterinngorlugu tallineqarneratigut imaluunniit Nuup kujataa tungaani qeqertani nutaamik mittarfioernikkut.

akuersissutigineqarpoq. Pilersaarummi Nuup illoqarfiani inissianik 150-inik ukiumut sanaartortoqarnissaa akuersissutigineqarpoq, taamaalilluni Nuup illoqarfiata ineriartortinneqarnera sanaartomissamut periarfissanik amigaaateqarnermik akornuserneqannginniassammat.

Qinngutsinni illoqarfik ineriartortinneqamersaavoq. Ukiumut 150-it sinnilaarlugit inissialiortamikku illoqarfiup ilaa ukiut tallimat – arfineq ‘pingasut qaangiuppata tamakkerluni sanaartorfigineqareersimassasoq naatsorsuutigineqarpoq. Qaqugu tamakkerluni sanaartorfigineqarnissaa inissianik imminut qanillisaanermik (eqiterinermik) piviusunngortinneqartumik aalajangemeqassaaq, tassami sumiiffimmut tunngatillugu ilutsimik pilersaarusiame 800-it aamma 1.150-it missaannik inissialiortitemissamut piffissami 2012-imiit periarfissaqartoq aalajangerneqarsimammat.

2018-ip kingorna, tassa ukioq taanna pilersaarutip killiffia, Siorarsiorfimmi illoqarfimmik ineriartortitsisoqarnissaa naatsorsuutigineqarpoq, taamaattumik illoqarfiup ilaani tassani 2016-imi sanaartorfigissaanerit aallartinneqarnissaat pilersaarummi sunnersuutigineqarpoq.

Nuummi inissianik ineriartortitsinermi periaaseq

Qanittumi sanaartorit

Ukiuni kingullemi Nuummi illoqarfimmik ineriartortitsineq piffissami tamatumani periaatsimik annertusisamik nikisitsineruvoq, tamanna manna tikillugu kommunimut pilersaarutaasumi takuneqarsinnaavoq. Maannakkut amannaannerusumik aamma piujuartitsisumik periuseqameq qitiutinneqamerulerpoq periaasissanilu Nuummi inissianik imminut qanillisaaneq (eqiterineq) (siunissami qaninnerusumik ingammik Tuujuup eqqaani) aamma Qinnqutsinni sumiiffioreersunik atorluaanissaq siunniunneqarpoq.

Aqqusinertigut angallannerup annikillisinneqamissaa qitiutillugu, ataatsimoortunik angallassisuut amerlisinneqamissaat aamma sanaartukkat nukissiuutiniq annikitsumik atuusit qitiutillugit periuseq tamanna piujuartitsineq pillugu inuiaqatigiinni ineriartortitsinerit allanut assinguvoq tamannalu aamma pilersaarusiomeri periaasissani allaaserineqarpoq. Tamanna ilutigalugu piujuartitsinerup Nuuk nunatsinni illoqarfiit pingaamersaattut inissittussanngorlugu ineriartortinneqamissaa allanullu maligassiuusunissaanut ineriartortinneqamissaa pillugu pilersaarusiomeri periaasissani eqqarsaatersuutitut tunngavissiuusaaq.

Periaasissat iluaqutaasa ilaat aamma tassaavoq, illoqarfiup suup tungaanut ineriartortinneqamissaa pillugu aalajangiinissaq ukiuni arlalinni kinguartinneqamera, tassami illoqarfioersumi inissianik imminut qanillisaanissamat (eqiterinissamat) periarfissarpasuaqarmat. Tamatuma saniatigut Siorarsiorfiup eqqaani annertuunik attaveqasarsuinerit aamma kinguartinneqassapput.

Inissianik 1001-inik ujaasineq

Inissianik ineriartortitsinerit periaasissanik pisariaqartitsisoqarpoq taakkulu siunerfeqarluartumik sakkutut illoqarfimmik ineriartortitsinerit ukiuni makkunani ingerlanneqartunut najoqutaasinnaapput, taamaalillutik politikikkut anguniakkat sapinngisamik amerlanerpaat piviusunngortinneqarsinnaanaissammata.

Illoqarfimmik qanittumi sanaartornissamat periaasissat malitsigisaannik aamma kommune pillugu pilersaarusiomerit aallamiutitut 'Inissianik 1001-inik ujaasineq'-mik qulequtaqarluni Nuup illoqarfiani inissianut imminnut qanillisaaneqarsinnaasunut sumiiffiit aqqanillit toqqameqarsimapput. "Illoqarfimmik qanittumi sanaartorit"-mi siunertarineqartoq tassaavoq illoqarfiup ilai arlallit imminnut ataqatigiissut tamamillu immikkut piujuartitsisusut pissarsiarinissaat. Nunaminertanik nutaanik ilanngussinermi matumani pingaameq tassaavoq imminut qanillisaaneq pitsaassutsillu illoqarfiup ilaani assigiinngitsuniittut pitsanngorsameqarnissaat.

Sumiiffiit aqqanillit taakku ullumikkut assigiinngitsunik sanaartorfusimapput tamakkulu assigiinngitsumik imminnut qanillisaaneqamissaat siunnersuutigineqarpoq. Ataatsimut isigalugit 48.300 etagem²-it missaannik sanaartornissamat periarfissat toqqameqarsimapput sumiiffinnilu ataasiakkaani inissiat marloriaammik amerlinissaat naatsorsuutigineqarput sumiiffinnili allani inissiat 5-10 %-iinnamik amerlinissaat naatsorsuutigineqarlutik. Inissianik 1.950-inik pisariaqartitsinerimik naatsorsuutiginninnermi inissiat agguaqatigiissillugu 100 m²-inik angissusillit sanaartomeqassappata ukiunit tulluittuni aqqaneq marlunni

Oqaatigineqareersutut Qinnqutsinnik alliliineri inissiat 800-1.150-it taamaallaat pissarsiarineqartussaapput, tassa ataatsimut pisariaqartinneqartut 40-60 %-iisa missaannaat. Taamaalilluni piffissap ingerlanerani inissianut 300-650-inut inissat nassaarineqartariaqarput, taakku ilaat allanngortiterinikkut, ingitserinikkut pitsanngorsaanikkullu pissarsiarineqarsinnaassapput.

Nunap assinga inissianik 1001-inik ujaasineri' sumiiffinnik eqiteriffusinnaasunik takutitsisoq

Tassunga tunngatillugu tunngaviusumik oqallinneq tassaassaaq, Qinnqutsinni illoqarfimmik ineriartortitsineq aamma Nuummi eqiterineq ataatsimoortikkaanni taakku 2024 tikillugu kommunimut pilersaarusiorfusussami inissiat amerlisartariaqameranni naammannersut paasissallugu. Taamaalilluni periaatsit kommunimut pilersaarusiomerit siullertut kinguneqarsinnaavoq; Siorarsiorfiup eqqaani siunissami periarfissat piffissami kommunimut pilersaarusiorfusumi "immeraassutigineqassanngitsut".

Toqqaanerit eqikkaanerillu eqqoqqissaartut piffissami aggersumi kommunimut pilersaarusiomerup ilaattut pissapput, tassani 'inissianik 1001-inik ujaasineq' eqikkaanerim periaasissavittut annertusameqassalluni. Tassunga ilanngullugu imeqarfiup eqqaani alliliortomissanut periarfissat, tamakkuli 2019-imi aatsaat eqqarsaatigineqalersinnaapput, sukumiinerusumik misissuiffineqassapput.

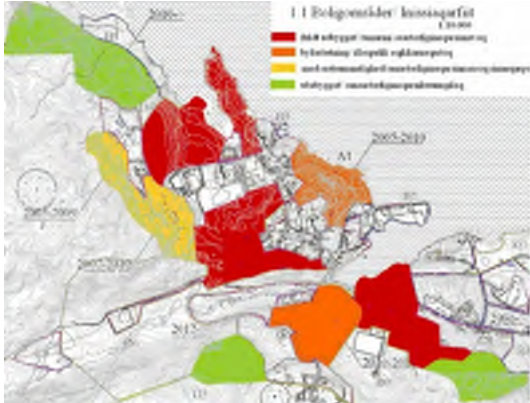
Tassungali tunngatillugu eqiterinermi nunaminertat qorsuusut illoqarfimmillu qanittumiittut pitsaassusiisa pigiinnamissaat pingaaruteqarpoq.

katillugit inissiat 195.000 m²-inik annertussillit
allissutaassapput, taamaattumik illoqarfiup qeqqani imminut
qanillisaanissamut periarfissat toqqarneqarsimasullu piffissap
ingerlanerani amerlisaanermi katillugit 25 %-iinnamik
matussusemeqassapput.

Kommunip ilaani allani inissianik ineriartortitsineq

Tasiilaq-eqqaalu

2000-imiit 2011-ip tungaanut Tasiilaq kisiartaalluni Nuuttulli innuttaasut amerliffigaat. Nunasseriaaseq nussoriaaserlu pillugit immikkoortumi soorlu allasimasooq taamatut ineriartomeq piffissami aggersumi taamaaginnamissaa naatsorsuutigineqarpoq. Manna tikillugu ineriartomeq taama sukkatigaluni ingerlaannassappat piffissap qaangiutilerani innuttaasut 340-nik amerlisimassapput. Tasiilalli eqqaani nunaqarfinni, tamakkunani ullumikkut 1.000-it missaannik inoqarpoq, aklerlianik piffissami aggersumi innuttaasut 150-it sinnilaarlugit ikilissapput.

Nunap assinga Tasiilami eqikkaanermik, inissianik sinneruttunik inissiaqarfinnillu sanaartorfineqanngitsunik takussutissiisooq

Nunaqarfinni inissianik/illunik inoqanngitsunik isaterneqariaannamillu allaaserinnineq, Jens Chr.-imit nalunaarsukkat takukkit.

2011-mi Tasiilami illut 696-iupput. 2011-mi inoqutigiit 3,35-it missaanniupput. Inoqutigiit maannakkut amerlatigiinnassappata piffissami aggersumi innuttaasut amerliartormissaannik naatsorsuutigineqartut kingunerisaannik piffissami tassani inissiat nutaat 100-t missaanniittut pisariaqartinneqalissapput. Inoqutigiit 2,15-iupputa inissiat pisariaqartinneqartut 400-ngajaassapput, tamatumani maannakkut inoqutigiit amerlassusisa ikilinnissaannik naatsorsuutigineqartoq ilanngullugu. Allannqortoqannginnissaannilluunniit missigiigaluaaraani piffissami aggersumi Tasiilami inissianik amerlanerusunik pisariaqartitsisoqarumaarpoq.

Naak nunaqarfinni inoqutigiit amerlialuurtut (3,3) aklerlianik innuttaasut ikiliartomerisa kingunerisaanik inissiat amerlisarneqassanngillat, isaterisariaqamerit iluarsaassisariaqamerillu eqqaassanngikkaanni. Inissiat tamarmik allatut agguataameqarsinnaappata innuttaasut ikiliartomerisa kingunerisaanik inoqutigiit 2,7-inut ikilissapput.

Maannakkut kommunimut pilersaarutaasumi 2004-mi suliarineqartumi Tasiilami inissianut nunaminertanik arlalinnik atugassisoqarsimavoq. Avannamut kitaa' tungaani nunaminertaq aakajaaq atugassisuutigineqarsimavoq kujataa' tungaanilu nunaminertat mikinerusut marluk atugassisuutigineqarsimallutik. Tamatumani saniatigut illoqarfup ilaata kitaa' tungaaniuppoq inissaq sinneruttoq aammali illoqarfup qeqqata eqitemeqamissaa naatsorsuutigineqarsimavoq.

2000200120022003200420052006200720082009Katillugit **Inernilienceq**

Tasiilaq 2 3 3 18 18 15 16 22 39 1 137

Paamiut-eqqaalu

Paamiuni piffissap matuma siuliani innuttaasut ikilissimapput taamatullu ingerlasoqaannassappat piffissami aggersumi innuttaasut 300-ingajannik ikilissapput. Aamma Arsummi taamatut ippoq, tamakkunani innuttaasut 50-it missaannik ikilinnissaat naatsorsuutigineqarpoq. Paamiuni inoqutigiit 2,34-iupput Arsummilu 2,84-iullutik. Kisitsisit taakku kommunimi sumiiffinnut allanut naleqquillugit ikittunguugaluarpot taamaattumillu piffissami sumiiffinni tassani inissianik amerlisannissaq naatsorsuutigineqarsinnaanngilaq.

Paamiunut kommunimut pilersaarummi 1996-imi inissiat 200-it sinneqalaassagatinneqarput. Piffissami 2000-imiit 2009-ip tungaanut sumiiffinni tassani inissiat arfineq 'pingasuinnaat sanaartorneqarsimapput (tamarmik 2009-mi sananeqartut), taamaattumik inissaqassuseq tamanna pisariaqartinneqarsorineqanngilaq. Taamaattumik immikkoortut ilaat pillugit aalajangersakkat kommunimut pilersaarutissami iluarsaaneqamissaat naatsorsuutigineqartariaqarpoq, soorluttaaq ingiterinissamik pisariaqartinneqartut ataatsimoortumik takuneqarsinnaajumaartut ("Paamiuni inissiat pitsaanerusut" pillugit suliniutit takukkit).

Tamatuma saniatigut Arsummi inissiaqarfimmi sinneruttumik inissiaqarpoq tamakkulu annertussusiat qulaajaaffineqassaaq.

Ittoqqortoormiit

2011-mi Ittoqqortoormiit 472-inik inoqarpoq. Taamatut ingerlasoqaannassappat piffissami aggersumi kommunimut pilersaaruseriorfusumi innuttaasut 50-it missaannik ikilissapput. Illut katillugit 157-iupput, tassa inoqutigiit pingasuullutik.

Ittoqqortoormiunut kommunimut pilersaarummi illoqarfimmi inissat sinneruttut 60-70-iusut 1998-imi allaaserineqarpoq. Tamatumani saniatigut utoqqarnut najugaqatigiiffioreersoq allineqarsinnaavoq. 2000-imiit 2009-ip tungaanut inissiat aqqaneq marluk sanaartorneqarsimapput.

Taamaattumik piffissami aggersumi atorneqartussaannngitsumik sinneruttumik inissiaqartoq naatsorsuutigineqartariaqarpoq.

4.1.3 Nuup aamma Tasiilap avataani illoqarfimmi ineriartortitsinermi suliasat unamminartut nalinginnaasut

Nuup Tasiilallu saniatigut nunaqarfimmi nalinginnaasumik immikkut ittumik suliasaqarpoq unamminartumik, illua 'tungaatiq illoqarfimmi nunaqarfimnilu ataasiakkaani inissiaqartiterpoq inoqanngitsunik – inoqanngereersunillu – **tamannalu ilutigalugu sumiiffinni ataasiakkaani** inissiat ilusaat aalajangersimasut pisariaqartinneqamerulersussaasut naatsorsuutigineqarluni, ingammik inissiat utoqqarnut naleqqussakkat.

Innuttaasut amerliartomerat inissaaleqinermut sanilliullugu marloriaammik unamminartumik suliasaqartitsippat. Illua

Figur: Piffissami 2000-miit 2009-p tungaanut inissialiarineqarsimasut

2000-imiit 2009-ip tungaanut Ammassallup Kommunerisimasaani 137-nik inissialiortoqarsimavoq (ukiumut inissiat 11-12-it), taakkunannga amerlanersaat Tasilami sanaartorneqarsimapput. Maannakkutut amerlisaasoqartillugu piffissami aggersumi ukiuni aqqaneq marluusuni inissiat 140-t missaat sanaartorneqarnissaat naatsorsuutigineqartariaqarpoq. Immikkoortunut killiliussani atuuttuni taamatut amerlatigisunik inissiaqarnissaanut inissaqartitsisoqassagunangilaq, taamaattumik kommunimut pilersaarummi nutaami illoqarfimmik eqiterinissamut aamma / imaluunniit alliliinissamut periarfissat nutaat toqqarneqartariaqarput. Tassunga tunngatillugu illoqarfimmi kuuffissuit amerlisaameqarnissaat aamma illoqarfiup ilaani pioreersuni inissianik naleqqussaasinnaanissamut periarfissat nalilersomeqarnissaat annertusaanertut isigineqassapput.

’tungaani Nuummi inuttaasunut amerliartortunut inissiat amerlassusiat naammattut neqeroorutigineqassapput. Tamanna inissaaleqinermut pioreersumut aamma illoqarfimmik nutarterinissamik aamma / imaluunniit inissiaareersunik ingitserinissamik pisariaqartitsinermut sanilliunneqartariaqarpoq.

Illua’ tungaatigut inissiat amerlassusiat illoqarfimmi nunaqarfimnilu allani innuttaasut amerlassuseriartugaannut naleqqussameqassapput, ilaatigut ingitserinikkut imaluunniit allatut atuinikkut ilaatigullu innuttaasunut utoqqamut amerligaluttuinnartunut inissiat naleqquttut amerlassusiallu naammattut qulakkeerneqassapput.

Nuummi Tasilamilu nunaminertanik atugassisoqartariaqarpoq, kommunilli sinnerani inissiaqarfimmi atorneqanngitsunik ataatsimoortumik takunninnissaq pisariaqartinneqarluni.

Inuutissarsiorneq annertusiarortitsiffiusoq

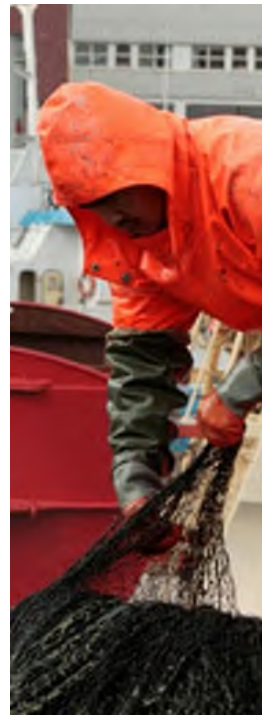
Pilersaarusiarineqartut

Suliniuteqarfinnut kommunimi namminersorluni inuussutissarsiutinik ineriartortitsinerit suliffissaqartitsiniamerillu ilaatinneqarput.

Pilersaarusionermi periusissami anguniakkat

Namminersorluni inuussutissarsiutinik ineriartortitsineri pilersaarusionermi periaasissat tassaapput:

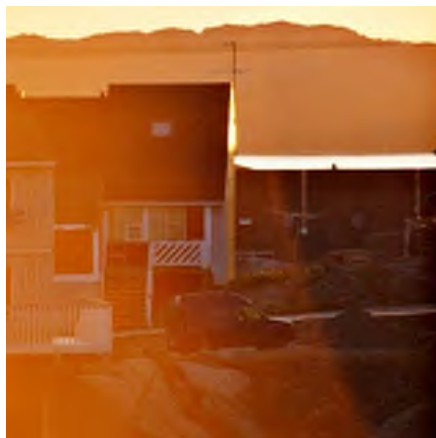
- Piujuartitsisumik namminersorluni inuussutissarsiutinik ineriartortitsineri Kommuneqarfik Sermersooq nunarsuarmi tamarmi Issittumilu piorsaaffiusutut akuerineqarusuppoq.
- Kommuneqarfik Sermersooq tassaassaaq namminersorlutik inuussutissarsiutillit nunatsinnut iserfigerusunnerusaat aamma kommunip orniginartuunera nutaaliorlduni suliniuteqarmikkut suliffeqarfinnut avataaneersunut siuarsameqassaaq.
- Inuussutissarsiutinik arlalinnik ilusilinnik ineriartortitsinerit kommune peqataassaaq, assersuutigalugu inuussutissarsiuteqarfinnik pilersitsinikkut taamaalillutik suliffeqarfiit mikinerusut anginerusullu tamakkununga inississinnaaniassammata aamma aallarnisaasunik, suliffeqarfinnik aningaasaliisartunillu ussasaarinnikkut.
- Namminersorluni inuussutissarsiutit nunani tamalaani tuniniaavinni takussaanerulemissaat Kommuneqarfik Sermersuup atortorissaarutinik atuuffinnillu pisariaqartinneqartunik aningaasaliinikkut tunngavissinniarpai.
- Aatsitassarsionermi, ingerlatsineri, suliarinneqqaartarneri, tuniniaanermi sullissinerit tunissasiomerillu Kommuneqarfik Sermersuumi namminersorluni inuussutissarsiuteqarfiussapput pingaarutillit.
- Namminersorlutik inuussutissarsiuteqartut Kommuneqarfik Sermersuumi sulisussarsisinnaasariaqarput.
- Suliffissaqartitsiniameri suliffeqarnermilu nutaaliomerit ineriartortitsinerillu Kommuneqarfik Sermersuumi siuarsameqassapput.
- Suliffissaaleqisut siusissukkut suliniuteqarfigineqarmissaat sukkasuumillu malinnaatsitsiffigineqarmissaat Kommuneqarfik Sermersuumi siunniunneqarpoq, taamaalillutik inuit ataasiakkaat suliffeqarnermut atassuteqaannarsinnaaniassammata taamaalillutillu inuiaqatigiit ilorraap tungaanut ineriartornerannut tunniuseqataallutik.

Kommunimi politikkit periaatsillu

Piffissami 2007-2009-mi nunatsinni suliffeqarfii ikileriarsimapput. Nunatsinni kommunini suliffeqarfinni ikileriartuni Kommuneqarfik Sermersuumi ikileriartut ikinneraapput. Nunatsinni suliffeqarfii tamarmiusut 31 %-ii Kommuneqarfik Sermersuumiipput, suliffeqarfilla tamakku nunatsinni suliffeqarfii tamarmik aningaasaqameranni 63 %-ingajannik aningaasaqarfiupput. Taamaalilluni Kommuneqarfik Sermersuup nunatsinnut tamarmut sanilliullugu anginerusunik suliffeqarfuteqamini ilisamaatigaa.

Kommunit allat mikinerusunik suliffeqarfuteqartut, tassunga ilanggullugit aalisamermi, nunalerinermi aatsitassarsiomermilu suliffeqarfii inummit ataasiinarmit pigineqartut, Kommuneqarfik Sermersuumi suliffeqarfii anginerusut assigiingitsunillu suliaqartut amerlaqatigiinnerupput; pisortat inuillu ataasiakkaat sullissinerat; assartuineq, allakkerineq telekkullu attaveqaatit; aamma amerlasuukkuutaarlugit niuertarfinnilu tuniniaaviit, akunnittarfii sutomiartarfiillu. **Taamatut isikkoqartillugit kommunimi Nuuk aningaasarsiorfittut nunatsinni tamani inuussutissarsiutitigut pingaarnersaavoq.**

Suliffissaqartitsineq

Piffissami 2000-imiit 2011-p tungaanut sulisinnaasut amerlassusiat (inuit 17-65-inik ukiullit) 15 %-inik nalinginnaasumik amerleriarsimapput. Amerleriatsit taakku najukkani assigiinngissutsinut, ingammik illoqarfup nunaqarfllu akomanni, tunngapput. Nuuk Tasiilarlu ukioqatigiikkutaat agguaqatigiissillugu amerleriarsimapput, tassa 22 aamma 16 %-inik amerleriarsimamagamik. Akerlianik illoqarfiit taakku eqqaanni nunaqarfinni 15 aamma 13 %-inik ikileriarfusimapput. Piffissami Ittoqqortoormiini sulisinnaasut amerlassusiat nikissimannigilaq, uffa Paamiuni taassumalu eqqaani nunaqarfinni sulisinnaasut 14 aamma 17 %-inik ikileriarfusimamagamik. Taamaalliluni inuussutissarsiorluni sulisinnaasut illoqarfinnut anginerusunut marlunniinnerusut ersarissumik takuneqarsinnaavoq.

Suliffissaaleqisut

2010-mi qaammadini pingasuni siullermi sulisinnaasunit ukiup affaani siullermi suliffissaaleqisut agguaqatigiissillugit 3,4 %-iupput. Nuuk suliffissaaleqinngiffiunersaalluni suliffissaaleqisut 2,3 %-iupput, Ittoqqortormiilli suliffissaaleqiffiunersaalluni suliffissaaleqisut 9,4 %-iupput. Piffissami suliffissaaleqinermi attorneqartunut aamma atuuppoq.

Akissarsiat tamakkerlutik affangajaat pisortat allaffeqarfiannut sullissinerannullu innersuunneqarsinnaapput. Tamatumani Kommuneqarfik Sermersooq nunatsinnilu kommunit allat assigiinngissuteqanngillat.

Kommunimi suliffissaaleqisut ilisamaataat:

- Suliffissaaleqisuni ukioqatigiikkutaani tamani angutit amerlanersaasut
- 40-niit 49-nut ukioqatigiikkutaat 30 %-ingajaasut
- Suliffissaaleqisut 15-iniit 24-nut ukiullit 20 %-it sinneqartut
- Suliffissaaleqisut 10 %-ingajaat ilinniagaqarsimasuusut, taakkunannga amerlanerit allaffissomermit niuernermilu ilinniagaqarsimasuusut.

2000-2011-imi inuit amerlassusiisa nikerarnerat	Nalunaarsukkat katillugit	Inuit amerlassusiat	17-65-inik ukiullit pillugit nalunaarsukkat	Inuit amerlassusiat
Paamiut-eqqaalu katillugit	83	-352	86	-188
Paamiut	84	-298	86	-166
Nunaqarfiit	75	-54	83	-22
Nuuk-eqqaalu katillugit	117	2334	121	2077
Nuuk	118	2421	122	2112
Nunaqarfiit	77	-87	85	-35
Tasiilaq-eqqaalu katillugit	104	117	104	70
Tasiilaq	117	293	116	164
Nunaqarfiit	85	-176	87	-94
Ittoqqortoormiit-eqqaalu katillugit	86	-79	95	-17
Illoqqortoormiut	91	-49	101	4
Nunaqarfiit	0	-30	0	-21
I alt	110	2020	115	1942

	Ukiup affaani suliffissaaleqisut	Suliffissaaleqinermi attorneqartut
	(2010-mi ukiup affaani siullermi agguaqatigiissillugit %-nngorlugit)	(2010-mi ukiup affaani siullermi agguaqatigiissillugit %-nngorlugit)
Kommuneqarfik Sermersuumi katillugit	3,4 %	8,0 %
Paamiut	7,5 %	13,9 %
Nuuk	2,3 %	5,8 %
Tasiilaq	7,2 %	15,7 %
Illoqqortoormiut	9,4 %	18,8 %

Illoqarfinni assigiinngitsuni suliffissaaleqisut procentinngomerat nussomerit pillugit misissueqqissaarinermi nassaarineqarsimasunut assingupput. **Naak illoqarfinnut anginerusunut marluinnut taakkununga nussortoqaraluartoq illoqarfinni taakkunanerpiaq suliffissaaleqisut procentinngorlugit ikittuinnaapput.** Taamaallilutik illoqarfinni taakkunani nussortut isumagineqarsinnaapput – aap, imaassinnaavorluunniit inuusuttut ilinniagaqartullu illoqarfinnut nussomerat pissutaalluni suliffeqarnerup annertusiartormeranut iluaqutaasut, taamaallilutik tikittut nutaat sulii amerlanerusut suliffeqalersinnaallutik.

Tabel: 2000-imiit 2011-p tungaanut innuttaasut amerlassusiisa nikerarnerat, katillugit aamma 17-65-inik ukiullit,

Kommuneqarfik Sermersuumi 2010-mi januaarip ulluisa aallaqqaataani inuit sulisinnaasut 11.256-iupput, tassa nuna tamakkerlugu sulisinnaasut tamarmiusut pingajorarterutaat. Kisitsisit taakku siornarnit 2,3 %-init amerlanerupput. Amerleriaatsit nuna tamakkerlugu amerleriaatsit assigaat. Nuuk Tasiilarlu piorsaaffiunersaapput, uffia Paamiuni Ittoqortoormiinilu kinguariatortoqartoq. Sulisinnaasut amerlanersaat Nuummi najugaqartuupput.

Inuussutissarsiutit pillugit politiki

Kommuneqarfik Sermersuumi inuussutissarsiutit pillugit politikikkut suliniutit politikinik arfinilinnik tunngaveqarput:

1. Piorsaanissamat pitsaanerpaanik atugassaqaqtitsilemissaq
2. Suleqatigiinnerit annertusarlugit aaqjissuullugillu
3. Nalinginnaasumik piorsaffiit tunngavissillugit annertusarlugillu - tassunga ilanngullugu piniamermi, IT-imi, grafisk collegemi, kollegiani atortorissaarutininik aamma pinngortitami pisuussutinik annertusaanikkut.
4. Niuerfiit nunani tamalaaniittut piorsarlugit. Tamanna maannakkut attaveqaatini pilersaarussianut ataqaqtiilluinnarpoq, tassunga ilanngullugit Nuummi mittarfik nutaaq/alliliineq, Nuummi umiarsuarnut containerersortunut umiarsualivik nutaaq kiisalu Tasiilamut Ittoqqortoormiinullu timmisartumik mikkiartornemi periarfissanik pitsanngorsaanerit.
5. Sulisut patajaatsut pikkorissullu
6. Kommuneqarfik Sermersuup aamma namminersorluni inuussutissarsiuteqartut akomanni sunniuteqaqatigiinnerit

Politikit inuussutissarsiutit pillugit politikini arfiniliusuni periaasissanit tunngavissinneqarput:

- *Aaallarnisaasut piorsaanerlu pillugit periaaseq*, tassani nutaaliorfiliorneq sanaartukkanik pilersaarusiormerit attuumassuteqarpoq.
- *Takornariaqarnermi periaaseq*, tassani suliassat unamminartut tassaapput takomarianut attaveqaatit nalinginnaasumik pitsanngorsarneqarnissaat aamma takomarianit omitassat immikkut ittut ineriartortinneqarnissaat paarineqarnissaallu (immikkoortoq 5.3.3 takuuk).
- *Inuussutissarsiutinik piujuartitsisumik ineriartortitsinerit aamma suliffeqarfii inunnut akisussaassuseqarnerat pillugu periaaseq*. Tamanna ilaatigut tunisassianut avatangiisinut navianaataangitsunut aamma CO2-mik aniatitsinerup annikillismeqarnissaanut tunngassuteqarpoq (immikkoortoq 5.3.2 takuuk).
- *Najugasseriaaseq pillugu periaaseq*, tassani piujuartitsineq sammisaralugu inoqafinni ataasiakkaani timitaliilluni imminut pilersomerulemissaq siunniunneqarpoq – tassa imaappoq najukkami pisuussutit suliniutillu tunngavigalugit inuussutissarsiutinik ineriartortitsinerit.
- *Illoqarfii pingaarnersaat pillugu periaaseq*, tassani Nuummut attaveqaatit pitsanngorsarneqarnissaat ilaatigut pineqarpoq, tassunga ilanngullugit mittarfik umiarsualivillu – aamma ajornangippat suleqaqatigiinnemik pilersitsinerit.
- *Suleqatigiinneq aamma attaveqatigiinneq pillugit periaaseq*

Tamakku saniatigut immikkoortumi 5.3.4-mi [aatsitassat pillugit periaaseq](#) tassunga tunngatinneqarpoq.

Aalisarneq, piniarneq nunalerinerlu pillugit politiki

Aalisameramik piniamerluk nunalerinermillu inuussutissarsiutinik ineriartortitsinerit nunatta imminut pilersornerulemissaanut piimasaqaataapput. Iluseq eqqarsaatigissagaanni aalisarneq piniamerlu kinguariorput. Taamaalilluni inuussutissarsiutinik nutaamik ineriartortitsinerit eqqartorneqalerput. Kommunimi ineriartortitsinissaq pillugu sulinerit politikinit sisamaasunit tunngaveqarput:

- **Piujartitsineq**, taanna kommunimi namminersorluni inuussutissarsiutinik ineriartortitsinermi nammattuuvog, taamaalilluta kingulissavut ataatsimut pisuussutaatitsinnik atuisinnaanerit qulakkiissavarput
- **Piginnaangorsaanerit ilisimasanillu ineriartortitsinerit**, tamatumani nammineq ineriartortitserusuttut alliarormissaannut periarfissinneqarmissaat pineqarpoq, taamaalilluni najukkami tunisassiormissamut piimasaqaatit eqqortut pilersinneqamiassammata
- **Ineriartortitsinernut tunngavik**, pisuussutinut tunngaviit pillugit ataatsimut ilisimasanik piorsaanermit qulakkeerinnittussaq, taamaalilluni aaqjissuussaannikkut allangortiterinermik ilisimasanik ajomanginnerusumik tunniussiaartuartaartoqarsinnaaniassammata
- **Suliassaqarfinni inunnilu ataasiakkaani naammassisaqarsinnaassuseq**, inuuniamermi, atortunik ullutsinnut nalequttuni unammillersinnaassutsimilu atugassarititaasunik akuerineqarsinnaasunik qulakkeerinnittussaq.

Politikinit tunngavissinniarlugit pisuussutit, piginnaangorsaanerit aamma tuniniaanissat pillugit periaasissiorqarsimavoq. Politikinit periaasissallu aalisarneq, piniarneq nunalerinerlu pillugit pilersaarusianni erseqqissarneqarput. Tassani aamma sanaartukkanut tunngasut taaneqarput, tassunga ilanngullugit ingammik Tasiilami tunisassianik nutaanik aallartitsinerit (eqalussuit aamma Greenland Company) tunisassiorfiliortitermillu soorlu illunik panertitsivinnik.

Takornariaqarneq

Kommuneqarfik Sermersuumi takomariartitsisarlu inuussutissarsiateqarneq ilippanaatilerujussuvoq. Inissisimaffik tamanna 2004-miilli patajaatusimavoq. Qulaani periaasissat oqaatigineqartut ilaat takomariaqarnermut tunngasut kommunip omittakkatut pilerinartutut omikkumanerusatullu inissinnisaata nukittorsameqarnissaanik kissaateqarnermik tunngaveqarput.

Kangerlunni nunamilu nunartarujussuit attorneqanngitsut takomariartitsisarnermi iluannaamiutigalugit annertunerusumik atorluameqarsinnaapput, soorluttaaq kommunimi illoqarfiit illoqarfimmut tikeraarlutik takomarianut kusanartuunissaat omisallugillu pilerinartuunissaat pingaaruteqartoq. Tamanna illussanik titartaasameq eqqarsaatigalugu pitsaassutsinik piunasaqaatitaqarpoq, illoqarfimmi illoqannginnersat aamma illoqarfimmut qanittumi nunaminertat pitsaassusiannut kiisalu takomarianut attaveqaatinik assersuutigalugulu nunaminertanik inuussutissarsiorfiusunik ataqaatigiissumik pilersaarusiormi pitsaassutsit, taamaalilluni takusinnaasat avatangiisillu eqqarsaatigalugit aporaattamerit sapinngisamik pinngitsortinneqarsinnaajumallugit.

Nuummi nutaamik mittarfissualiorneq kommunimi takomariartitsisarlu inuussutissarsiuutinik ineriartortitsinermut pingaaruteqartorujussuunngorsinnaavoq, tassami taamaalilluni Nuuk ullumikkomit nunatsinni pingaamertut omittaganngornerusinnaaniassamat. Aamma Kulusumi mittarfiup Tasiilamut nuunneqamera Tunumi takomariartitsisarnermik ineriartortitsinermut pingaaruteqarpoq, soorluttaaq Nerlerit Inaanni mittarfiup Ittoqqortoormiunut nuunneqamera illoqarfimmut tassunga pingaaruteqalerumaartoq.

Taamaattumik kommunimi tamami takomariaqarneq illoqarfimmi nunaqarfimnilu ataasiakkaani nukittorsaaqataassasoq kommunimi kissaatigineqarpoq aamma tamakku takomariartitsisarlu inuussutissarsiuutini piujuartitsinermik ineriartortitsinissamillu qitiutitsilluni ineriartortinneqarnissaat kissaatigineqarpoq. Tassani pingaarutilik tassaavoq, takomariartitsisarlu inuussutissarsiuutit piujuartitsinermik tunngaveqarluni ineriartortinneqarnissaat, takomariartitsisarlu inuussutissarsiateqarnermut innuttaasut toqqaannartumik akuliutitinneqarnissaat kiisalu takomariartitsisarlu inuussutissarsiuutinik ingerlaavartumik iliniartitsisoqarnissaanut pikkorissartitsisamissanullu periarfissat qulakkeerneqarnissaat.

Kitaani takomariaqarnermik ineriartortitsinissami suliassanik pilersaarusiortoqarsimavoq, tassani assersuutigalugu Paamiuni takomariaqarnermut siunnersortitut atorfik inuttassarsiorneqarpoq, Qooqqut Kapisillillu akornanni aqqummi inuussulioritimerit kiisalu unnuisarfinnik nalinginnaasumik pitsanngorsaanerit.

Aatsitassat pillugit periaasissaq

Aatsitassat pillugit maannakkut periaasissiorqarpoq. Periaasissani ingerlatsiveqarfinni assigiinngitsuni tamani suliniutit ataqatigiissinneqamissaat siunertarineqarpoq - inuussutissarsiutinut, suliffeqarnermut avatangiisinullu ingerlatsiviit.

Periaasissani suliniuteqarfiit pingasut toqqarneqarput:

- Namminersorluni inuussutissarsiutillit peqataasut
- Sulisinnaasut naammattut
- Avatangiisinut naleqquttumik ineriartortitsineq

Taakku pingasut suliniuteqarfiit sanaartornermut pilersaarusiormermit pingaaruteqarnerpaajullutik pingajorigaat nalinginnaasuvoq. Avatangiisinut tunngasortai immikkoortumi avatangiisit pisuussutillu'-mi sukumiinerusumik allaaserineqarput.

Kommunimi aatsitassanik piaanissamut periarfissarissaartoqarpoq. Ukiuni qulikkuutaani aggersuni aatsitassanik piaaneq Kommuneqarfik Sermersuumi nunatsinnilu inuussutissarsiutinik ineriartortitsinerni pingaaruteqartumik sammeneqartussaavoq. Ilaatigut pineqartut tassaapput uuliamik ujaasinerit, uuliamik gassimillu qalluinerit, nunami suliat, assersuutigalugu aatsitassarsiomerit, aatsitassanik suliarinneqqaarnerit, pilersuineq, ataqatigiissaarineq, sullissineq ineqartitsinerlu.

Kommunimut tunngatillugu aatsitassanik piaanissamut ilippanaatit naammattunik umiarsualiveqarnikkut inuussutissarsiuteqarfeqarnikkullu tunngavissinneqarsinnaapput, tassunga ilanngullugit assartuineri attaveqaatit sunniuteqarlutut, tassunga ilanngullugit mittarfiit aqqusemgillu, kiisalu annertuumik sullissinerit, inissaqarfiit pilerinartut kiisalu kulturikkut sunngiffimmilu sammisassaqtitsinerit pillugit neqerooruterpassuit. Suliffeqarfinnik nunaminertanik annertuumik pisariaqartitsisunik pilersitsisoqartariaqalissappat, assersuutigalugu nunami immamiluunniit aatsitassanik atorluaanerni, ilaatigut avatangiisini pissutsit tamakkunungalu kingunerusinnaasut eqqarsaatigalugit tamakkununga immikkut ittumik nunaminertanik sumiissusersiisoqartariaqarpoq atugassisoqarlunilu.

Inuussutissarsiuṭinik ineriartortitsinerit - pilersaarusiṭ inissaqassuserlu

Inuussutissarsiuṭit tamakku arlallit pilersaarusiṭ inimmikkullarissuṭit (soorlu aatsitassat) ingerlanneqarlutik ineriartortinneqarput imaluṅniit sulianit naleqquttumik attaveqaateqartuṭit pitsaanerusuṭik tunngavissinneqarput (soorlu piniarnemit, aalisarnemit takomariaqarṁmillu). Kisianniṭ inuussutissarsiuṭit aamma sanaartormemut pilersaarusiormerup akomanni annertunerusuṭik ataqatigiṭtoqarṁmissaa eqqumaffigineqartariaqarpoq, tassunga ilanngullugu attaveqaatit aamma suliffeqarfinnik illoqarfiup qeqqaniṭ nussuinerit. Kommunimut pilersaarusiormikkut inuussutissarsiuṭeqarfusuṭik tamanik nalilersuisoqarṁmissaaq.

Matuma ataani pilersaarusiṭ tigussaasut aamma kommunimi sumiiffimut ataasiakkaanut qanganiṭli namminersorluni inuussutissarsiuṭeqarṁni inissaqassuṭit allaaserineqarput.

Nuuk-eqqaalu

Sanaartormemut pilersaarutiṅ tunngatillugu Nuummi inuussutissarsiuṭinik ineriartortitsinissat pillugit pilersaarusiṭ pingaamerit tassaapput:

- Nuumi umiarsuamut Atlantikkukoortatiṅ umiarsualiviliomeq aamma
- Qeqertani inuussutissarsiuṭeqarfittalimmik nutaamik umiarsuamut Atlantikkukoortatiṅ umiarsualiviliomeq.

Pilersaarusiṭ tamarnik inimmikkoortumi `attaveqaatit attaveqatigiṭtarnerrillu ingerlalluurtuṭ`-mi allaaserineqarput.

Tassunga ilanngullugu Nuup illoqarfiani namminersorluni inuussutissarsiuṭinut nunaminertani atugassiṭtigineqarsimasuni inissat sinneruttut killeqarput. Kommunimut pilersaarummi 2005-2014-imi piffissami pilersaarusiormerup suliffissuqarṁmemut, sannavinnut quersuarnullu nunaminertanik suli 10 ha-isut annertutigisuṭik atugassiṭtoqarṁmissaa nalunaarutigineqarpoq. Tamatuma saniatigut siunissaq ungasinnerusoq eqqarsaatigalugu Kuanninnguit eqqaani nunaminertanik 50 ha-it missaannik annertutigisuṭik atuissamut suli periarfissaqarpoq.

Nunaminertanik naammattunik atugassiṭtoqarṁmissaa qulakkeerneqassaaq aamma nunaminertat inuussutissarsiuṭeqarfusuṭik imminnut, umiarsualivimmut mittarfimmullu maannakkut siunissamilu inissiaqarfusuṭit/susanut ajoqutaannginnerpaamik attavigissaartuissaat qulakkeerneqassaaq. Nunaminertanik naammattunik maannakkut siunissamilu atugassiṭtoqarṁmissaa kommunimi qulakkeerneqartussaapput – aamma eqqortumik atomeqarṁmissaat pillugu.

Umiarsuamut Atlantikkukoortatiṅ umiarsualiviliomermi nunaminertarujussuṭit inissianut allanullu nipinut malussarissunut piukkunnartuussanngillat. Nunaminertat tamakku namminersorluni inuussutissarsiuṭinut nunaminertat atomeqarsinnaalluarpot. Tassunga ilanngullugu Qeqertani umiarsuamut Atlantikkukoortatiṅ nutaamik umiarsualiviliomermi. Sumiiffiṭ marluk taakku inuussutissarsiuṭinut annertuunut, assartuiffiusariaqartunut immaqalu aamma avatangiṭsinik navianaateqartunut piukkunnartorujussuupput.

Kommunimut pilersaarummi 2005-2014-imi Qeqertani Kuanninguaniluṅniit umiarsualiveqarṁni nutaanut tunngatillugu suliffeqarṁni nunaminertarujussuamik pisariaqartitsiffiusut

Tasiilaq-eqqaalu

Tasilami-eqqaanilu aalisarneq inuussutissarsiuṭavaoq takomariartitsisarnemut ilassuṭit piorsaaffigissallugu ilippanaateqarṁpaaq. Kuummiuni tunisassiorfeqarpoq aamma aalisarnissamut akuersissuṭinut akiliisalernerup kingorna akuersissuṭit 20-t missaanniṭ sisamanut ikilisimapput. Tasiilami inuussutissarsiuṭigalugu piniartut qulit missaanniipput.

Tamatuma saniatigut sanalukkanik tunisassiormissaq ilippanaateqarpoq aamma ullumikkut sanaluttarfeqareerlunilu amernik tunitsiveqareerpoq.

Paamiut- eqqaalu

Paamiuni inuussutissarsiuṭit aalisakkanik suliffissuq tunngavigalugu piorsaagaapput suliffissuarnilu tassani naammassisaqarsinnaassuseq ukiumi kingullermi annikillitarsimavoq. Illoqarfimmi suliffeqarṁni annersaat tassaavoq Royal Greenlandip aalisakkanik suliffissuataa. Paamiuni eqalussuṭit amernik tunisassiormerup aallartinneqarṁmissaa ilippanaateqarpoq, soorluttaaq eqalunnik, eqqusarnik, inalugalinnik, qeqqussarnik uillunillu tunisassiormissamut tunngavissaqarṁmerusoq misissuiffigineqartariaqartoq.

Tamakku saniatigut illoqarfik sumiiffimmi immami uuliasiomermik ingerlatsivinnut tapertatut ineriartortinneqarsinnaanera ilippanaateqarpoq.

Kommunimi inuussutissarsiuṭeqarṁni inissaqassuseq 1996-imi katillugit 5,4 ha-inik annertussuseqarluni naammaginartinneqarpoq.

Ittoqortoormiit

Manna tikillugu Ittoqortoormiṅni kommunimut pilersaarummi 1996-imi illoqarfimmi suliffiṭ 90 %-it sinneqartut pisortani suliffiusut allaaserineqarpoq, tassani kommune annersaalluni. Nannunniartameq pingaarutilimmik isertitaqataasarsimavoq ukiumiṭ kingullermi annikinnerusuṭik. Tamatuma saniatigut inuussutissarsiuṭinut ineriartortinneqarṁmissaannik ilippanaateqartuni piniartut inuussutissarsiuṭeqarṁ takomariaqarṁmeri, aalisarnemi aatsitassanillu piaanemi suliniutiṅ ilallugu ilippanaateqartutut allaaserineqarpoq.

Ullumikkut isertitaqataasumik aalisartoqanngilaq illoqarfimmili tunitsiveqarpoq. Kalaaliminernik, aalisakkanik panertunik, arferit neqaannik panertunik puisillu neqaannik tunisassiormissaq ilippanaateqarpoq, ilippanaatillu tamakku isorliunerusuṭi nunap inimmikkoortuṅni inuussutissarsiuṭinik periaasissatut suliaqarṁmerup ilaatut ineriartortinniameqarput. Tamatuma saniatigut umimmaat atorluarneqarṁmissaannut aamma tunitsivimmut tunngatillugu EU-mit akuerisaasunik tunisassiuṭertoqarsinnaavoq.

Illoqarfimmi inuussutissarsiuṭinut periarfissat pitsanngorsarneqarṁmissaat kommunimi sulissutigineqarṁniarpoq, tassunga ilanngullugu tunitsivinnik pilersitsisinnaanerit aamma `imminut ikiornissamut ikiunneq` pillugu pilersaarusiṭinut atasumi sannaviliorsinnaanermut periarfissat misissorneqassapput.

Illoqarfimmi inuussutissarsiomernit pillugit allakkiani kingullermi piniarneq ilippanaatini suli annertumersaasorineqarput – takomariaqarṁmeri suliniutiṅ ilallugu. Umiarsuamit takomariaqarṁmeri amerlialuttuinnartuṭit illoqarfimmiut

suussuserneqamissaat periarfissaasoq oqaatigineqarpoq.

Kiisalu najukkami sanaarterit piujuartitsinermut pingaaruteqarput, kommunip siunissaq ungasinnerusooq eqqarsaatigalugu aningaasaliinissamik pilersaarutitigut – Namminersorlutik Oqartussat qanimut suleqatigalugit – naammaginartumik sukkassusilimmik sanaartortoqamissaa qulakkiissagaa.

Kapisillit

Kapisillit takomarianut omittaganngortinneqamissaa kissaatigineqarpoq. Tamanna nunaqarfup qeqqani sanaluttarfimmik 150 m²-it missaannik annertutigisumik sanaluttartunut maannakkut Kapisilinniittunut atugassamik nutaamik sanasoqamissaa siunnersuutigineqarpoq. Ullumikkut Kapisilinni amerik mersortarfeqareerpoq. Sanaluttarfik pulaartunut ammaanqassasoq eqqarsaataavoq, taamaalillunilu tunisassiorlut pisisartullu toqqaannartumik imminnut attuumassuteqalissapput taamaalillutillu takomariat nammineq eqqumiitsuliormik misiliisinnalissapput eqqumiitsuliortullu eqqumiitsuliortut isiginnaarsinnaalerlugit. Pilersaarut iluaqutigalu takomariat eqqumiitsuliortullu Kapisilinnut ussatsinneqarsinnaanerit anguniagaavoq.

Kapisilini aalisakkanik tunitsiveqareerpoq. Talittarfup meterinik marlunnik allineqamissaa kissaatigineqarpoq, taamaalilluni tunisassionermut talittarfimmilu suliniutinut allanut inissaqalissammat.

iluaqusiiffigineqamissaa qulakkeemiarlugu illoqarfimmi talittarfik naammaytunik atortorissaarusorlugu allineqartariaqarpoq.

Kommunimut pilersaarummi illoqarfimmi inuussutissarsiuteqarfiit nutaat eqqaaneqarsimangillat – innuttaasullu amerlassusiisa nikeramerat inuussutissarsiutillu ilusaat taamaatsillugit piffissami aggersumi taamaattoqamissaa ilimagineqanngilaq.

Sanaartugassatut kissaatigisat

Matuma ataani umiarsualiveqarnermut tunngatillugu sanaartugassatut kissaatigisat ataasiakkaat allaaserineqarput:

Inissiineq	Allaaserinnineq	Ukioq
Kapisillit	Talittarfik meterinik marlunnik uiullugu <i>- sulianut naammattumik inissalerlugu</i>	-
Illoqqortoormiut	Sapusiomeq <i>- umiarsuarnut takornariartaatinut atortorissaarutinik isumannaarinissamut</i>	-

Ilaqtariit peqqissut aamma toqqissimasut

Pilersaarusiartut

Suliniutini kikkunnt tamanut peqqissuseq pitsaasumillu inuuneq ilaatinneqarput:

- Peqqissuseq pitsaaliunerlu
- Meeqqat ilaqtariillu
- Suliffeqameq
- Inersimasunik isumassuineq

Pilersaarusiornermi periaasissani anguniagassat

Pilersaarusiornermi periaasissani anguniagassat anguniakkanik pingaarnemik marluinnik tunngaveqarput:

- Toqqissimanartumik meeraasinnaatitaaneq aamma
- Nammineq inuunermut akisussaaneermut nukittorsaaneq

Peqqissuseq, meeqqat, inuusuttuaqqat, utoqqaat innuttaasullu immikkut pisariaqartitalit pillugit Pilersaarusiornermi periaasissani anguniagassat tassaapput:

- Kommunimi innuttaasut peqqinnartunik toqqaasinnaanissaannut namminerlu peqqinnissamat akisussaassuseqarneermut tunngavissat periarfissallu Kommuneqarfik Sermersuumi periarfissiisutiginemissaat.
- Innuttaasut periarfissaasa peqqinnissaasalu assigiisinnemissaat qulakkeerneqassasoq.
- Meeqqat inuusuttuaqqallu tamarmik peqqinnartumik aalalluarmillu inuunissaminut periarfissinneqassasut aamma namminneq ulluinnaminut sunniuteqataassasasut.
- Meeqqat inuusuttuaqqallu tamarmik inersimasunik ikinngutinilu pitsaasumik attaveqarnissaminut periarfissaqassasut.
- Meeqqat inuusuttuaqqallu immikkut pisariaqartitalit tamakku kissaataannut periarfissaannullu naleqquttunik neqeroorfigineqassasut suliniuteqarfigineqarlutillu.
- Nammineq inuunerisamat akisussaaneq innuttaasunut piginnaanikillimasunut aamma atuuppoq. Kinaluunniit imminut atugassarititaasut tunngavigalugit tapersorneqarlunilu inuusinnaasariaqarpoq.
- Innuttaasut sulisinnaassiat annikilligallarsimasoq atavartumilluunniit annikillimasoq tamakku sulisinnaassianiannut naleqqussakkanik tapersorneqassapput ikiomeqarlutillu.
- Utoqqaat ikiomeqartariaqarlutillu isumassomeqartariaqartut tunngaviliussani Kommuneqarfik Sermersuomit neqeroortiginemissat toqqissimanartumik ataqinartumillu inuussapput.
- Utoqqaat imminut ikiorsinnaasut aalalluarmartumik inuuneqaannarnissaannut kajumissaarneqassapput aammalu namminneq ilaqtaminut sapinngisamik sivisunerpaamik katersuuffiussapput.

Kommunip politikii

2010-mi Meeqqat Ilaqutariillu pillugit politikiliortoqarpoq politikilu taanna sorpassuarnut tunngasunut politikiuvoq. Taamaalilluni politiki Akileraartamermut atugarissaamerullu ataatsimiititaliamit aamma Piorsaanermut ataatsimiititamiit akuersissutigineqarsimavoq.

Meeqqat ilaqutariillu pillugit politiki pingaamersuinerit pingaamertut tunngavittut atuuttariaqarpoq aamma ingerlatsivinni suliniutit ataqatigiissuunissaat qulakkiissavaa. Inuit tunngaviusumik uppermartuunerat, ataqinnittuunerat suleqataanerallu aallaavigalugit oqaaseqatigiiliorneqarsimavoq.

Politiki peqqissuseq, meeqqat inuusuttuaqqallu, suliffeqarneq, innarluutillit utoqqaallu pillugit politikit ilaannik tunngaveqarpoq. Politikit tamakku periaasissat iluussissatullu periaasissat ilaatinneqartut peqatigalugit immikkoortumi matumani nassuiaammut tunngaviupput. Kisiannili inersimasunik aamma meeqqanik ilaqutariinnillu isumassuineq pillugit periaasissat 2011-mi ukiakkut aatsaat suliarineqarnissaat naatsorsuutigineqarpoq.

Peqqissuseq pitsaaliuinerlu

Peqqissuseq napparsimanginnermuinnaq tunngassuteqanngilaq.
Peqqissuseq pitsaasumik inuuneqarnissamat aamma
killeqanngitsumik qanoq iliuuseqarsinnaanermut
tunngassuteqarpoq, aamma katsorsaaneq salliutinagu
pitsaaliuisoqarsinnaavoq. Inuit ataasiakkaat salliutinnagit
innutaasut ataatsimoortut ataatsimoortumik
pitsaaliomeqartarnissaat siunissami qitiutinneqamerusssaavoq,
aamma ingammik meeqqat inuusuttuaqqallu qitiutinneqassapput.

Nerisat, pujortartarnej, imigassaq atomerluinerlu, timigissameq
(ITAQ (KRAM)-imi immikkoortut), imminut toqunnissamat
pitsaaliuineq, nappaatinik kinguaassuutitigut tunnillaassuuttunik
pitsaaliuinerit aamma meeqqat inuusuttuaqqallu peqqissusiannik
siuarsaanerit pillugit suliniuteqarfiit politikini nassuiarneqarput.

Ingammik suliniuteqarfiit timigissamermut tunngasut
eqqarsaatigalugit kommunimut pilersarusiomermi
timigissamissamat aamma pisuinnarnut sikkilertartunullu pissutsit
pitsaanerisut pillugit angunigassanik toqqakkanik
tunngavissiiisoqarsinnaavoq. Periaasissani aamma kommunimi
najukkani avatangiisit aaqqissuunneqarnissaat siunertaralugu
ingerlatsivinni suleqatigiittoqarnissaanik
siunnersuuteqartoqarpoq, taamaalillutik innuttaasut ulluinnami
aalasarsinnaaniassammata, assersuutigalugu pisummik
sikkilerlutilluunniit suliarlorlutik il.il. aamma pinngortitami
inoqarfinnilu pinngortitami pinnguarlutik. Tamatumani
illoqarfinnik ilusilersuineq, eqqissisimaartarfiit uninngaartarfiillu
pillugit suleqatigiittoqartariaqarpoq.

*Nalinginnaasumik najukkani pitsaaliuinerlik suliaqarnerit
pitsaannngorsarneqarnissaat kommunimi
sulissutigineqarniarpoq, assersuutigalugu Ittoqqortoormiini
najukkami pitsaaliuisoqatigiinnik pilersitsinissap
sulissutigineqarneratigut.*

Meeqqat ilaqutariillu

2010-mi Kommuneqarfik Sermersuumi meeqqat 5,8 procentii angerlarsimaffiup avataanut inissinneqarsimapput, Tasiilami taamatut inissinneqartartut amerliartuaarlutik Kitaanilu ikinnerullutik. Assersuutigalugu Danmarkimi meeqqat inuusuttuaqqallu angerlarsimaffiup avataanut inissinneqartut 1 %-ii inissinneqarsimassagaluarpot. Meeqqanik Ilaqutariinnillu Sullissivimmi sulisut amerlanersaat ullumikkut katsorsaanerik suliaqartuupput. Siunissamili meeqqanik, inuusuttuaqqanik tamakkulu ilaqutaannik siusissukkut pingaarmertullu pitsaaliuinerit qitiutinneqamerujussuussapput.

Kommuneqarfik Sermersuumi meeqqat inuusuttuaqqallu alliaqartuminnit inuuniamerminnilu pitsaanerpaanik atugassaqaartinneqarnissaat takorluugaavoq. Tamatuma qulakkeerneqarnissaanut siusissukkut suliniuteqamerit angajoqqaanngujaartartullu pillugit suliniuteqamerit immikkut qitiutinneqassapput.

Suliffeqarneq

Suliassat unamminartut annertuut ilaat tassaavoq suliffissaaleqisut sulilersissagaanni isumaginninnermi isumannaallisaanermi aningasaliissutissat ikippallaamerat aningaasaliingjullinnartamerilluunniit qaangemiameqamissaat, kommunimi nunamilu tamarmi takussaasorujussuit.

Suliffeqameq eqqarsaatigalugu suliassaq unamminartoq alla tassaavoq ilinniagannginnerit. Suliffissaaleqisut amerlanersaat ilinniarsimasuunngillat, suliffissaaleqisorpassuit aamma meeqqat atuarfiini naammassisimangillat ilinniagaqarsimasullu ikittuinnaat piginnaaneqartitsisunik sivikitsuinnamik ilinniagaqarsimapput.

Suliffeqarfinnik eqaatsunik ilinniagaqarsimasunik tamanik inissaqartitsisunik pisariaqartitsinermi suliffeqameri aaqjissuusaanermik annertuumik allanngortiterinermut ukiuni makkunani ilisarnaataasunut sanilliullugu sulisinnaasunik ingerlaavartumik naleqqussaasoqartariaqarpoq, tamannalu nunatsinni suliffeqameri suliassat unamminartut pingajoraat.

Kommuneqarfik Sermersuumi Suliffeqameq pillugu politikimi takorluukkat pingasunik tunngaveqarput:

- Innuttaasut sapinngitsut tamarmik sulipput ilinniagaqartutilluunniit
- Namminersorlutik inuussutissarsiuteqartut kommunimi pisariaqartinneqartunik sulisussarsissapput
- Suliffissaqartitsiniarmermi suliffeqamerilu nutaaliomerit ineriartortitsinerillu sukkulluunniit kommunimit siuarsameqartassapput.

Taamaattumik piffissami aggersumi qaninnerpaami ilinniartitaaneq suliffissaqarni amerlu, namminersorlutik inuussutissarsiuteqartunik ilinniartinnilluunniit suleqateqamerit aamma nutaaliomerit ineriartortitsinerillu pillugit suliniuteqarfiit qitiutinneqassapput.

Tamanna kommunimut pilersaarusiomeq eqqarsaatigalugu kommunip suliffissatut pilerinartunngortinneqamissaanik ilaatigut kinguneqassaaq. Sulisut avataaneersut pisariaqartinneqartut kommunimi innuttaasunut akuliutinneqamissaat aamma anguniameqassaaq.

Inersimasunik isumassuineq

Kommuneqarfik Sermersuumi innuttaasut tamarmik assigiimmik pineqartarput aamma paasineqartarput ataqqineqartarlutillu, innuttaasut piginnaasaat apeqquataatinnagit. Kommuneqarfik Sermersuumi utoqqaat ilaqqutatik inuiaqatigiillu avatangiiserisatik kommunip atugassiisutaanni sunniuteqaqatigalugit aalluurtumik inuupput.

Piffissami 2000-2010-mi innuttaasut 65-it sinnerlugit ukiullit 57 %-inik, inuit 357-it, amerleriarsimapput. Kommunimi inoqarfinni tamani innuttaasut amerlassusiat, Paamiut eqqaani nunaqarfiit (57 %-inik ikileriarsimasut, inuit 16-it) aamma Nuup eqqaani nunaqarfiit (12 %-inik ikileriarsimasut, inuit sisamat) eqqaassanngikkaanni. Innuttaasut amerleriameppaallutik Ittoqqortoormiini 108 %-inik (inuit 13-it) amerleriarsimapput, Nuummi 85 %-inik (inuit 294-it), Tasiilami 61 %-inik (inuit 28-t) amerleriarsimapput.

2000-2011-imi innuttaasut amerlassusiisa nikerarnerat	Takus- sutissat katillugitsusiat	Inuit amerlas- katillugitsusiat	Index 65 Inuit sinnerlugitamerlas- ukiulinnut susiat takus- sutissaq	
Paamiut-eqqaalu katillugit	83	-352	107	10
Paamiut	84	-298	123	26
Nunaqarfiit	75	-54	43	-16
Nuuk-eqqaalu katillugit	117	2334	176	290
Nuuk	118	2421	185	294
Nunaqarfiit	77	-87	88	-4
Tasiilaq-eqqaalu katillugit	104	117	151	44
Tasiilaq	117	293	161	28
Nunaqarfiit	85	-176	139	16
Ittoqqortoormiit- eqqaalu katillugit	86	-79	208	13
Ittoqqortoormiit	91	-49	208	13
Nunaqarfiit	0	-30	0	0
Katillugit	110	2020	157	357

Tabel: 2000-imiit 2010-mut innuttaasut amerlassusiisa nikerarnerat, katillugit aamma 65-it sinnerlugit ukiullit, Naatsorsueqqissaartarfik

2011-mi ukiakkut inersimasunik isumassuineq pillugu periaasissaq naammassineqarsimassaaq. Manna tikillugu innuttaasut innarlutillit pillugit suliniuteqarfiit sisamat toqqarneqarsimapput:

- Ulluinnami inuuneq
- Ikiorneqarneq oqilisaaffineqamerlu
- Ilinnartitaaneq suliffeqamerlu
- Sunngiffik

Utoqqaat pillugit suliniuteqarfiit tallimaasut toqqarneqarsimapput:

- Pitsaasunik inuuneqarneq
- Ineqarneq
- Nammineq inuunermt akisussaaneq
- Toqqissisimaneq, tatiginnineq, paaqqutarineqarneq isumassuinerlu
- Utoqqarnik sullissisuni suliatigut ilisimasaqassuseq, attaveqatigiinneq ammanerlu

Kommunimut pilersaarusiama:

- Innarlutillinnut ataasiakkaanut paqqinnittarfinni inissat, ineqarnissamik neqeroorutit aamma inissiat innarlutillinnut naleqqussakkat kommunimit neqeroorutigneqarsinnaasariaqarput aamma
- Utoqqarnut inissiat naleqquttut qulakkeerneqassapput, utoqqaat piginnaanikillisisanerit apeqquataatillugu

Utoqqarnut sullissiviit tullinnguuttut makku maannakkut kommunimipput:

- Nuummi najugaqatigiiffiit nakkutigisaasut arfinillit, ornittakkat marluk, ulluunerani ornittagaq ataaseq, utoqqaat najugaqatigiiffiat ataaseq, utoqqarnik paaqqinnittarfik ornittagarlu ataaseq kiisalu Utoqqaat Illuat
- Paamiuni najugaqatigiiffik nakkutigisaasoq ataaseq, ornittagaq ataaseq, Utoqqaat Illuat ataaseq aamma utoqqaat najugaqatigiiffiat ataaseq
- Tasiilami najugaqatigiiffiit nakkutigisaasut pingasut najugaqatigiiffillu ataaseq
- 1 boenhed og 1 aeldrekollektiv i Ittoqqortoormiini najugaqatigiiffik nakkutigisaasoq ataaseq aamma najugaqatigiiffik ataaseq.

Attaveqaatit aamma attaveqatigiinneq ingerlalluartut

Pilersaarusiartineqartut

Suliniuteqarfigineqartut tassaapput attaveqaatit attaveqatigiittamerillu, tassunga ilanngullugit

- Umiarsualiveqarfiit
- Mittarfiit
- Aqqusemgit aqqusineeqqallu
- Ataatsimoortunik angallassisutit
- Attaveqatigiinneq, tassunga ilanngullugit internet aamma kommunimit innuttaasunut attaveqatigiittamerit

Pilersaarusionermi periaasissani anguniagassat

Kommunimi attaveqaatini attaveqatigiittamerilu anguniagassat pilersaarusionermi periaasissani oqaaseqatigiilliorneqarsimapput. Tassa:

- Mittarfinnik umiarsualivinnillu ingerlatsinerit, alliliinerit nutaanillu sanaartomerit eqqarsaatigalugit tamakkunanani sapinngisamik sunniuteqarsinnaaneq Kommuneqarfik Sermersuumi qulakkeerneqassaaq.
- Inuiaqatigiittut nutaaliatut nunanullu tamalaanut nallersuussinnaasutut ineriartussagutta Nuummi mittarfik umiarsualivillu nunanit tamalaaneersunit timmisartunit umiarsuamillu tikinneqarsinnaasut pisariaqartinneqarput.
- Tasiilami Ittoqqortoormiini timmisartumik mikkiartomissamut periarfissat pitsaannerusut qulaajaaffigineqassapput.
- Tunumi illoqarfinnullu ingammik umiarsuamik pitsaannerusumik angallannerit siuarsameqamissaat Kommuneqarfik Sermersuumi sulissutigineqarniarpoq.
- Aqqusinertigut isumannaannerusumik angallannissaq anguniarlugu aqqusinertigut angallanneq assartuinerlu pilersaarusiomeqassapput, taamaalilluta siunissami assartuinerimi pisariaqartinneqartut naammassineqarsinnaaniassammata.
- Aqqusinertigut angallannermi iluseq ataatsimoortunik angallassisutitik sallititsisoq aalajangersarneqassaaq tamannalu Kommuneqarfik Sermersuumi illoqarfinni biilertut, sikkilertut pisuinnaallu annertunerusumik apuussinnaanerannut iluaqutaassaaq.
- Kommunimi attaveqatigiinnermi suliniutit nutarterinissamik, pisariillisaanermik tunngavissiiinermillu pilersitsinissamik aallaaveqarpoq. Taamaattumik Kommuneqarfik Sermersuumi oqaloqatigeeriaasit, teknologi nutaat aamma attaveqatigiinnermi aqutaareersut periaasioreersullu atorluarneqamerunissaat siunniunneqarpoq.

Politikkitt pingaarnerit

Assartuussineq pillugu isumalioqatigiissitaq

Aqqusinertigut angallanneq assartuinerlu pillugit politikitt pingaarnerit Assartuussineq pillugu isumalioqatigiissitamit qanittukutt isumaliutissiisummi 2011-mi ersersinneqarput. Tassani tullinnguuttut makku ilaatigut oqaatigineqarput:

”Transportkommissionen er blevet forelagt, at den endvidere skal arbejde ud fra et landsynspunkt, dvs. tage udgangspunkt i helhedsbetragtninger i stedet for i suboptimale løsninger på regionalt niveau. Transportkommissionen fortolker dette således, at der eksplicit skal gøres opmærksom på, om de forslag, der fremsættes af Transportkommissionen, er samfundsøkonomisk rentable, idet dette vil øge mulighederne for økonomisk selvstændighed.”

Tamatuma saniatigut Assartuussineq pillugu isumalioqatigiissitamit oqaatigineqarpoq:

”Det er svært at spå – især om fremtiden. Og når der skal ses så langt frem, som det typisk gøres i relation til lufthavnsstruktur og havnestruktur, hvor horisonten er op til 50 år, er det afgørende, at spørgsmålet om fleksibilitet, dvs. tilpasning til nyudviklinger inddrages.”

Soorluttaaq Assartuussineq pillugu isumalioqatigiissitamit oqaatigineqarpoq:

”Det er efter Transportkommissionens opfattelse sandsynligt, at den fastboende befolkning inden for en horisont på op til 50 år er koncentreret i de eksisterende byer på vestkysten med Nuuk som den langt største by.”

Kommuneqarfik Sermersuumi pisussaaffiit immikkut ittut kommunini illoqarfiit pingaamersaattut pisussaaffiusut ilisimaarineqarput – tassunga ilanngullugu kommunip attaveqaatinut amerlanerusunik aningaasaliissuteqarnermini siunissaq ungasinnerusoq eqqarsaatigisariaqaraa. Tamanna umiarsuamut Atlantikkukoortaatitut umiarsualivimmuut aamma mittarfimmuut Atlantikoq qulaallugu timmisartunut taamaallaat tunnganngilaq, aammali illoqarfiit pingaamersaattut attaveqaatit immikkut ittunut tunngavoq – tassani Nuuk immikkut ittumik inissisimavoq, kommunimi illoqarfinnut nunaqarfinnullu allanut tunngatillugu aammali nunatsinni illoqarfinnut allanut anginerusunut tunngatillugu.

Nuuk nunatsinni ilisarnaataavoq taamaattuusussaallunilu tamannalu illoqarfinni attaveqaatini takuneqarsinnaasussaavoq.

Umiarsualiveqarfiit

Kommunimi illoqarfinnut nunaqarfinnillu tamanut pilersuinissaq isumannaatsoq Kommuneqarfik Sermersuumut aalajangiisuulluinnarpoq.

Nuuk-eqqaalu

Nuummi umiarsualivik nassiussat annertusigaluttuinnartillugit kilisaatillu amerlialuttuinnartut talittartillugit killissaa tikillugu atorneqarpoq. Nuup Kommuniusimasumi Qeqertani umiarsuamut containerersortunut umiarsualiviliortoqamissaa siunnersuutigineqarsimavoq. Immikkoortumi siullermi umiarsuamut containerersortunut umiarsualivik 320 meteritut takitigisumik talittarfik taassumallu tunua' tungaa 40.000 m²-itut annertutigisoo quersuartalik sannavittalillu ilaatinneqarput. Talittarfik taassumalu tunua' tungaa taamatut inissiierni ajornartorsiutitaqanngitsumik allineqarsinnaapput.

Pilersaarusiernerup kingunerisaanik Nuuk Imeq-rup eqqaani suliffissuaqarfinnut nunaminertanut aqqusemiortoqamissaa pisariaqartinneqarpoq, Iggiaani putorsuaq allineqartariaqarpoq aamma Sarfaannguani aqqusineritigut angallannermi aqutsissutinut assigiinngitsunut aningaasaliisoqartariaqarpoq 400-metervejimullu attaviliisoqartariaqarluni.

Assartuussineq pillugu isumaliogatigiissitamit inaarutaasumik isumaliutissiisummi kingullermi (2011-mi apriliip ulluisa aallaqqaataaneersumi) Qeqertani, maannakkumuugallartooq immikkoortumut siullermit killilerlugu, nutaamik umiarsualiviliortoqartariaqarpoq siunnersuutigineqarpoq.

Isumaliutissiisummi nutaami umiarsuamut containerersortunut umiarsualiviliorneq inuiaqatigiit aningaasaataat eqqarsaatigalugit imminut akilersinnaasorujussuutut isigineqarpoq.

Qeqertani umiarsuamut Atlantikukkoortatitut umiarsualivik nutaaq Kommuneqarfik Sermersuumi pilersaarusiaavoq pingaartinneqartorujussuaq.

Tasiilaq-eqqaalu

Tunup umiarsuamik angalaffigineqartanerani atugassarititaasunik immikkut ittumik misissueqqissaarisooqamissaa pillugu Inatsisartut aalajangiinerat tunngavigalugu Assartuussineq pillugu isumaliogatigiissitamit isumaliutissiisummi umiarsualivimmik alliliinissaq aamma Tasiilamut Ittoqqortoormiinullu nassiussanik pilersuineq eqqartorneqanngillat.

Tunup umiarsuamit angalaffigineqartamerani atugassarititaasut pitsannorsamiarlugit Inatsisartut suliniamerat Kommuneqarfik Sermersuumit tapersersorneqarpoq.

Paamiut-eqqaalu

Siunissami periarfissat pillugit nassuiaammi 2007-imeersumi Paamiuni umiarsuamut Atlantikukkoortatitut umiarsualiviup nutarterneqamissaa eqqartorneqarpoq aamma Paamiut Kommunerisimasaanut Kommunimut pilersaarummi 1996-2011-mi umiarsuamut Atlantikukkoortatitut aamma angallatitut talittarfiit ataatsimoortillugit sananeqamissaat aamma Kommuneøen sinerlugu nutaamik talittarfiliomissaaq eqqartorneqarsimavoq.

Piffissami pilersaarusiortifiusussami Paamiuni ullutsinnut naleqquttumik talittarfeqamissaa Kommuneqarfik Sermersuumi sulissutigineqamiarpoq.

Ivittuut Kommunerisimasaanut Kommunimut pilersaarummi 2007-2017-imi aatsitassanik tunisassioimeq aallarteqqinneqassappat aatsitassanik usilersornermut talittarfioersumik alliliisinnaanermit nunaminertamik inniminniisoqarsimavoq.

Ittoqqortoormiit-eqqaalu

Tunup umiarsuamik angalaffigineqarterani atugassarititaasunik pitsannorsaanarluni suliniamerit Kommuneqarfik Sermersuumit qanimut malinnaaffigineqassapput.

Mittarfiit

Mittarfliortemerit tamakkunangalu ingerlatsinerit Namminersorlutik Oqartussanit isumagineqarput.

Nuuk-eqqaalu

Nuummi Mittarfik 1979-imi sananeqarami 950 meterit takitigaaq taamaattumillu timmisartut suluusallit mikinerusut kisimik tassunga missinnaapput tassangaanniillu tingisnaallutik. Alliliinissamat nunaminertamik inniminniisoqarsimavoq.

Nuup timmisartunut assiginningsorpasuumut nunanit tamalaaneersunut mittarfittaarnissaa Kommuneqarfik Sermersuumi suliniutigineqarpoq. Mittarfik 3.000 meterit takitigisoq takinerusorluunniit Nuup illoqarfiata kujataa 'tungaani Angisunnguamut inissinneqarsinnaavoq. Mittarfioereersoq maannakkut inissimaffigisaminiitillugu 2.200 meterinut tallineqarsinnaavoq, tamannalu kommunimut pilersaarummi periarfissaqarnissaa qulakkeemeqareerpoq.

Assartuussineq pillugu isumalioqatigiissitamit inaarutaasumik isumaliutissiisummi (2011-mi apriliip ulluisa aallaqataaneersumi) Kangerlussuarmi mittarfip Nuummut nuunneqarnissaa siunnersuutigineqarpoq.

Assartuussineq pillugu isumalioqatigiissitamit isumaliutissiisummi Nuummi mittarfip sumiiffinnut pingasunut inissinneqarnissaa misissorneqarsimavoq:

- Maannakkut mittarfisup maannakkut inissinneqarnera nikisinnagu 950 meteriniit 1199, 1799 aamma 2.200 meterinut tallillugu.
- Nuup kujataa 'tungaani Angisunnguami nutaamik mittarfioereersoq mittarfioereersorlu atorunnaarsillugu.
- Nuup kujataa 'tungaani Qeqertarsuarmi nutaamik mittarfioereersoq mittarfioereersorlu atorunnaarsillugu.

Naak anoraasuartarmerit akulikissusiannik sukumiisumik misissueqqissaarisooqartariaqaraluartoq maannakkut mittarfioereersup inissinneqarnissaanut inaarutaasumik siunnersuuteqartoqannginnerani qitiusumik mittarfik Kangerlussuarmiit Nuummut nuunneqarpat – maannakkut 2200 meterit takitigisup - tamanna inuiaqatigiit eqqarsaatigalugit imminut akilersinnaanerussasoq Assartuussineq pillugu isumalioqatigiissitamit inemilemeqarpoq.

Assartuussineq pillugu isumalioqatigiissitamit pisuusaartitsinerit arlallit suliarineqarput, ilaatigut timmisartunik qanoq ittunik qanorlu angitigisunik toqqaanissaq ilanngunneqarpoq. Tamanna – sila pillugu paasissutissanik katersukkat tunngavigalugit anoraasuarsamerit akulikissusiannik sukumiinerusumik misissueqqissaarinnermut sanilliullugu – mittarfioereersup 2200 meterinut tallinissaanut taarsiullugu Nuup kujataa 'tungaani qeqertat ilaannut inissinissamat sunniuteqarsinnaavoq.

Nunatsinni qitiusumik mittarfip Kangerlussuarmiit Nuummut nuunneqarnissaa Kommuneqarfik Sermersuumit ornigartinneqarpoq.

Timmisartut ullumikkomrit anginerusut sullissinnaajumallugit maannakkut mittarfioereersoq piususaartitsineri tamani 30 x 1199 meterinut tallineqarnissaa – kingusinnerusukkat siunissami mittarfissarsuaq Nuummut inissinneqarnissaa aalajangerneqaraluarpuunniit - Assartuussineq pillugu isumalioqatigiissitamit siunnersuutigineqarpoq. Nunatsinni mittarfip pillugit pilersaarusiani tamani Nuummi mittarfip allineqarnissaa Assartuussineq pillugu isumalioqatigiissitamit isumaliutissiisummi pingaartinneqarnissaavoq.

Tasiilaq-eqqaalu

Mittarfip Kulusumiit Tasiilamut nuunneqarnera (taanna ujaraaqanik mittarfittut 1199 meterit takisumik sanaajuvoq) inuiaqatigiit aningaasaqamerat eqqarsaatigalugu tamanna imminut akilerluamerujussuussasoq Assartuussineq pillugu isumalioqatigiissitamit isumaqartoqarpoq aamma mittarfip nuunneqarnissaanik politikikkut isummemissami nuusinerup kingunerisaanik Tunumi namminersorluni inuussutissarsiuteqamerup nukittorsarneqarnissaa ilannguttariaqarsorineqarpoq.

Inissinissanik nalilersuinemi marluusuni mittarfip Tasiilap kujataa 'tungaanut nuunneqarnissaa siunnersuutigineqarpoq. Piffissami pilersaaruteqarfiusussami Tasiilap illoqarfiata kujataa 'tungaani illoqarfimmu qanittumik mittarfiliomissamik suliaqarneq Kommuneqarfik Sermersuumi tunngavissinneqarniarpoq.

Siunissami mittarfissat/qulimiguulinnut mittarfissanut allanut tunngatillugu sanaartornissamik pilersaarusiata annikinnerusut Assartuussineq pillugu isumalioqatigiissami tikinneqanngillat.

Paamiut-eqqaalu

Paamiuni mittarfik 799 meterit takitigisunngorlugu sanaajuvoq. Nunatsinni timmisartunik angallanneq eqqarsaatigalugu timmisartunut allanut ikaarsaariamermi mittarfik 1199 imaluunniit 1050 meterinut tallisariaqalersinnaavoq. Paamiuni mittarfip allineqarnissaanut taarsiullugu Nuuk-Paamiut-Qaqortoq-Nanortalik-mut timmisartunut aqutini timmisartunik mikinerusunik atuilermeri mittarfip Paamiuniitup mittarfeerangortinneqarnissaa Assartuussineq pillugu isumalioqatigiissitamit isumaliutissiisummi periarfissatut isigineqarpoq. Tamanna tunngavigalugu Nanortalimmik mittarfiliortoqarnissaa naatsorsuutigalugu Paamiuni mittarfip "mittarfissuujunnaarsinneqarnissaa" Assartuussineq pillugu isumalioqatigiissitamit siunnersuutigineqarpoq. Mittarfip killiffia pillugu sukumiinerusumik qulaajaanissaq piffissami pilersaarusiortiusumi eqqarsaatersuutigineqassaaq.

Ivittut Kommuneanut Kommunimut pilersaarummi 2007-2017-imi ujaraaqanik mittarfiliomissamat Kangilinnuani nunaminertaq inniminnemeqarsimavoq. Piffissami pilersaarusiortiusussami nunaminertamik inniminniineq attatiinneqassaaq Kangilinnuillu siunissami inissimaffissaa pillugu qulaajaanissami nutaamik eqqarsaatigeqqinneqarumaarpoq.

Ittoqqortoormiit-eqqaalu

Ittoqqortoormiini nutaamik mittarfiliornissaaq tamannalu ilutigalugu Nerlerit Inaanni maannakkut mittarfioereersup matuneqarnissaa (ujaraaqanik 1199 meterit takitigisunngorlugu mittarfiliaq) tunngavissaqartoq Assartuussineq pillugu isumalioqatigiissitamit isumaliutissiisummi nalilersorneqarpoq.

Mittarfissap nutaap inissinneqarfigisinnaasai assiginningsut misissorneqarsimapput illoqarfulli kujataa 'tungaani kilometerinik sisamanik ungasitsigisumut inissinneqarnissaa Assartuussineq pillugu isumalioqatigiissitamit siunnersuutigineqarpoq. Tassaneereerpormi Ittoqqortoormiit Kommuneriisimasaata nammineq sulissutigalugu ujaraaqanik mittarfiliaa 500 x 23 meterit angitigisoq.

Maannakkut mittarfioersup siunissami piffissami pilersaarufiusussami 1199 meterinut tallineqamissaa Kommuneqarfik Sermersuumi suliniutigineqassaaq.

Kangerlussuarmi mittarfissuup Nuummut nuunneqamissaa pillugu piaarnerpaamik aalajangiisoqamissaa Kommuneqarfik Sermersuumi aamma suliniutigineqassaaq, taamaalilluni anoraasuasarmerit akulikissusiannik misissuinerit pisariaqartinneqartut aallartinneqarsinnaaniassammata aamma mittarfissuup Nuummi inissiffissavianik aalajangiisoqamiassammat.

Anoraasuasarmerit akulikippallaangippata nunatsinni qitiusumik mittarfup Nuup kujataani qeqertani inissinneqamissaa Kommuneqarfik Sermersuumit kissaatigineqarpoq.

Piffissami pilersaarufiusussami Ittoqqortoormiini mittarfup inissinneqamissaanut suleqqinnissami kommunimi eqqumaffiginnittoqassaaq. Ittoqqortoormiini mittarfiliortoqarpat ilaasunik angallassinermi qulimiguullit pisariaqartinneqarunnaassasut oqaatigineqassaaq.

Aqquserngit ilusaat

Nuuk-eqqaalu

Ukiuni kingullemi Nuummi biilnik angallaneq annertuseriarjussuarsimavoq illoqarfiiullu piorsarneqartuarnera nalinginnaasumillu atugarissaartoqamerulemerna ilutigalugit biilnik angallannerup annertusigaluttuinnaamissaanut tunngavissaqartoq qularutissaanngilaq. Aqquserngit angallannerulemeq illoqarfimmi aqquserngit angallannermi attaveqaatinut piomasagaatit sakkortusigaluttuinnaarput, tassunga ilanngullugu aqquserngit ilusaannut.

Piffissami pilersaarusiorfusussami Kommuneqarfik Sermersuunit qitiutinneqamerulertussat:

- Illoqarfiup qeqqata eqqissisimanarnerulersinnissaa.
- Illoqarfimmi pisuinnaat sikkilerullu aqputaannik pitsanngorsaanissaq.
- Imanerup nukittorsarneqarteratigut pisuinnaat aqputaasa aqqissuusaanerit ataqatigiissunngortillugu.
- Aqquserngit paarlaaffii aamma kaajallagialiomerit qullillu atorlugit aqquserngit angallannermi aqutsissusiomerit qulakkeemiarlugit aqquserngit angallannermi isumannaallisaatit suliniutinik aallartitsinerit.
- Illoqarfiup allilernerneqarissaanut nunaminertanik nutaanik ilanngussuineri bussinut aqputinik bussinamullu aqputinik pilersitsinerit, aamma illoqarfimmi aqquserngit ilusaannut talliliinerit.

Nuummi aqquserngit attaveqaatit ilusaannik pitsanngorsaanissamat pilersaarusiat arlallit aallartinneqarsimasut pilersaarusiorfusussamut illoqarfimmi:

- Qinnigutsinni aqquserngit illoqarfiup kujammut Mittarfissuassap tungaanut allilernerneqarsinnaanerani pitsanngorsameqassapput. Aqquserngit ataasiakkaat bussinamit aqputinik aqquserngit illoqarfimmi aqquserngit ilusaannut aamma assiffineqassaaq.
- Nuussuup ataani putorsuarmik nutaanik illugiinnik aqquserngit illoqarfimmi aqquserngit ilusaannut aamma assiffineqassaaq.
- Nuussuup ataani nutaanik putorsuualiorqarsinnaaneranut ilassutitut Sarfaannguani alliliinissamat periarfissat qulakkeerneqassapput.
- Sarfaannguani/400-rtalimmi aqquserngit naapiffianni kaajallagiassamat nunaminertanik qulakkeerinnaoqassaaq.

Illoqarfiup qeqqani biilnik angallaneq annikillissineqartariaqarpoq – nipiliomeq silaannaallu pitsaassusia eqqarsaatigalugit. Taamaattumik ataatsimoortunik angallassutitit pissutsit pitsanngorsarlugit ilaatigut kommunimi sulisoqarpoq, taamaalluni biilnik taarsiullugu ataatsimoortunik angallassutitit atorneqamerulerneqarsinnamata, ilaatigut illoqarfiup qeqqani pisuinnamut atugassarititaasut pitsanngorsaafigalugit, tamannalu aqquserngit matusinerneqarsinnaavoq.

Illoqarfiup qeqqani biilnik inissiisarfinnik nutaanik sanaartormeri allanngortiterinermilu tamakkununga piomasagaatit Nuup Kommunerisimasaaq kommunimut pilersaarusimmut 2005-2014-imut ilanngunneqamikuupput. Sanaartormeri biilnik inissiisarfiliomernut Kommuneqarfik Sermersooq suli piomasagaateqartarpoq aammalu sanaartormernut tunngatillugu sikkilnik inissiisarfiliortoqamissaa pillugu piomasagaateqartamissaq sulissutigineqarpoq.

Tamatuma saniatigut piffissami pilersaarusiorfusussami tullinguuttut makku eqqarsaatigineqassapput:

Tasiilaq-eqqaalu

Ammassallup Kommuneanumut pilersaarusimmut 2005-2016-imi aqquserngit ilusaasa ulamertunngortinneqamissaat siunertarlugu kuuk nutaanik ikaartarfilemeqassasoq pilersaarusiorfusussamut aqquserngit qanoq issusiisa misissorneqamissaat siunertarlugu Tasiilami aqquserngit tamarmik misissorneqarsimapput. Tasiilami aqquserngit aserfallatsaaliuinissanut kinguaattoorutit 80 mio. koruunit misaanniissagatinnearput.

Illoqarfimmi aqquserngit isumannaarneqamissaat siunertarlugu aqquserngit ilusaasa ulamertunngortinneqamissaat siunertarlugu Sermersuuni aallartinneqareerput.

Inissiaqarfimmut nutaminertanik nutaanik ilanngussuineri aqquserngit nutaat sanaartorneqassapput. Mittarfimmut umiarsualivinnullu illoqarfimmut qanittunut aqquserngit ilusaasa ulamertunngortinneqamissaat siunertarlugu Tasiilami aqquserngit tamarmik misissorneqarsimapput. Tasiilami aqquserngit aserfallatsaaliuinissanut kinguaattoorutit 80 mio. koruunit misaanniissagatinnearput.

Pitsaassutit akuerisaasut malillugit nutaanik aqquserngit ilusaasa ulamertunngortinneqamissaat siunertarlugu Tasiilami aqquserngit tamarmik misissorneqarsimapput. Tasiilami aqquserngit aserfallatsaaliuinissanut kinguaattoorutit 80 mio. koruunit misaanniissagatinnearput.

Paamiut-eqqaalu

Paamiuni aqquserngit kommunimi ilisimasat naapertorlugit qanittukkut nutarterneqarsimapput. Piffissami pilersaarusiorfusussami nutarterinissamat aserfallatsaaliuinissanullu pilersaarusiorqamissaaq Kommuneqarfik Sermersuuni suliniutigineqassaaq. Tassani aqquserngit ilusaasa ulamertunngortinneqamissaat siunertarlugu Tasiilami aqquserngit tamarmik misissorneqarsimapput. Tasiilami aqquserngit aserfallatsaaliuinissanut kinguaattoorutit 80 mio. koruunit misaanniissagatinnearput.

Ivittuuni aqquserngit aamma aserfallatsaaliomerneqarneqarlutillu nutarterneqarput, taamaalluni kommunip aqquserngit ilusaasa ulamertunngortinneqamissaat siunertarlugu Tasiilami aqquserngit tamarmik misissorneqarsimapput. Tasiilami aqquserngit aserfallatsaaliuinissanut kinguaattoorutit 80 mio. koruunit misaanniissagatinnearput.

Ittoqqortoormiit-eqqaalu

Kommunimut pilersaarusimmut 1998-2010-mi Ittoqqortoormiit illoqarfiani aqquserngit aserfallatsaaliuinissanullu pilersaarusiorqamissaaq siunertarlugu Tasiilami aqquserngit tamarmik misissorneqarsimapput. Tasiilami aqquserngit aserfallatsaaliuinissanut kinguaattoorutit 80 mio. koruunit misaanniissagatinnearput.

- Qeqertani umiarsuarnut containerersortunut Atlantikoq ikaarlugu tikittartunut umiarsualivimmut nutaamut aqquserniomissaq, tassunga ilanngullugu Nuussuup ataatigut nutaamik putorsualiomissaq aamma Sarfaannguanik sakkortuusaaneq kiisalu putorsuup kangia tungaani kaajallagialiomissaq.
- Nuummi umiarsualivissarsuup nutaap inissineqamissaanut pisuusartitsinerni assigiinngitsuni aqqusinissanut nunaminertanik inniminniissat.
- H.J. Rinksvejimi Nuummi Qitiuisoqarfimmut nutaamut aqqusemgit nutaat.
- Kissarneqqortuunnguup aamma Inspektorbakkenip eqqaanni illoqarfimmik ineriartortitsiffiusumut nutaamut aqqusemgit.
- Nutaamik Eqqumiitsulianik Katersuugaasiviliorsinnaanermut ilassutitut aqqusiniliomissaq nunaminertanillu inniminniissaq.
- Ilivinnuup ilassutaatut aamma Iminap Siaqqinnerullu akomanni bussinut aqqusinissamut nunaminertanik inniminniinerit.

Aqqusineeqqat ilusaat

Kommunimi illoqarfinni nunaqarfinnilu aqqusineeqqat tummeqqallu aaqjissuussaenerat nalinginnaasumik annertusarneqartariaqarput – aqqusineeqqatut immikkoortutut aamma aqqusinioreersut sinaanni aqqusineeqqatut. Piffissami pilersaarusioreersut Kommuneqarfik Sermersuumi suliniutigineqartussat:

- Aqqusineeraaersut aaqjissuussamik nunap assiliorneqarnissaat (aqqusineeqqat sukisaarsartarfiusut, pinngortitami aqqusineeqqat, aqqusineeqqat angallaffiusut).
- Aqqusineeraaersut nutarterneqassasut.
- Nuussuup, Qinnigutta Nuullu akomanni sikkilertartunut pisinnaamullu sukkasuumik toqqaannartumillu sanaartortoqassasoq.
- Sikkilertartut pisinnaallu aqquataasa malunnamerumik immikkoortinneqarnissaat sulissutigineqassasoq.
- Aqqusemgit pingaamerit sinaanni aqqusineeqqat ataatsimoorussat marluinnit atugassanit siumuinnaq ingerlaffiusinnaasunit taarseriartuaarneqassasut.
- Nuup illoqarfiata qeqqani aqqusemgit pisinnaamut sikkilertunullu aqqusineeqqanit immikkoortikkiartuaarneqassasut.

Siunissami aqqusineeqqanik pilersaarusiomerut sanaartormissamullu tunngaviit pingaamerit imaattuussapput:

- Aqqusinemi sanaartorfigineqanngitsortat nunaminertaat inniminnerneqassasut qaartiterlugillu pilersinneqassasut, taamaalilluni aqqusinioreersut sinaanni pisinnaamut sikkilertunullu aqqusineeqqanik siumuinnaq ingerlaffigineqartussanik sanaartortoqarsinnaasunngorlugu.
- Illoqarfiup qeqqanik pilersaarusiomeri illoqarfiup qeqqani aqqusemgit sinaat atuarlugit pisinnaat sikkilertullu aqqusineeraannik ataqatigiissunik pilersitsisoqassasoq.
- Illoqarfiup immikkoortortaasa ilaat imminnut atalersillugit (utikaajaartartut aqquataat) pisinnaat sikkilertullu aqquataat sukkasuumik toqqaannartumillu isumannaassallugit.

Tassunga ilassutitut illoqarfinni aqqusinertigut angallanneq pitsanngorsaaffiginarlugu suliniuteqartariaqarpoq. Tassa imaappoq:

- Pisinnaat “ikaartarfii” sapinngisamik isumannaarneqassasut. Nalunaaqutsersuinerit, qullilersuinerit il.il.
- Aqqusemgit aamma pisinnaat sikkilertullu aqquataasa immikkoortinneqamerat ersarissarneqassasut (nalunaaqutsersuinerit, ujaqqanik sinaakkusersuinerit il.il.).
- Aqqusemgit paarlagiaanni kaajallagissanilu sikkilertunut atugassarititaasut pitsanngorsaarneqassapput.

Kiisalu kommunip pilersaarutinut quppersagaataa iluarsaanneqassaaq nutarterneqarlunilu.

Ataatsimoortunik angallassinerit

Nuup illoqarfiani aqqusinertigut ataatsimoortunik angallassisutit
Nuup Bussii A/S-imit ingerlanneqartut ingerlalluarput. Illoqarfiup
ineriartortinneqamera ilutigalugu bussit aqquaat
ingerlaavartumik annertusarneqassapput
allanngortiteqarlutillu.

Nuummi illoqarfiup qeqqata kommunimit
eqqjissimanamerulersinnimeqamerata aamma angallattunut
tamanut atugassarititaasunik pitsannorsaanimerata ilaatut
ataatsimoortunik angallassisutit nukittorsarneqarnissaat
Kommuneqarfik Sermersuumi kissaatigineqarpoq. Illoqarfiup
qeqqani bussinut allanut ikinissamut qitiusumik inissisimasumik
inissamik pilersitsisoqarnissaa sulissutigineqarpoq.

Illoqarfimmi ineriartortitsiffiusunik pilersaarusiomemi
ataatsimoortunik angallassisutit anngussinnaanerit
pingaamersaatinneqarpoq. Qinnqutsinni aamma
Kissarneqortunnguup eqqaani illoqarfiup alliffigisinnaasaani
bussinut aqqusemiortoqassaaq. Aamma Ilivinguup ilassutaatut
bussinut aqqusemiortoqarnissaa pilersaarutigineqarpoq,
soorluttaaq bussinut aqqusinermik Iiminap aamma Siaqqinnerup
imminnut attavilemeqarnissaat eqqarsaatersuutigineqartoq.

Piffissami pilersaarusiortifiusussami Nuummi ataatsimoortunik
angallassinerit pitsaassusiat qaffassarniarlugu bussinut
utaqqisunut illuaqqat assiaqutillu ullutsinnut
naleqquttunngorsameqarnissaat Kommuneqarfik Sermersuumi
sulissutigineqassaaq.

Attaveqatiginneq

Kommunimi illoqarfinni assigiinngitsuni inuiaqatigiit aamma kommunip kommunimilu innuttaasut akornanni attaveqatigiinnerit oqilisaaffiginiarlugit pitsanngorsamiarlugillu Kommuneqarfik Sermersuumi suliniuteqartoqassaaq. IKT-ip suliniutai kommunimi ingerlatsiviit immikkoortortallu assigiinngitsut aamma sumiiffiit assigiinngitsut apeqqutaatinnagit nukittorsameqassapput.

Kommunimi immikkoortuni, atuarfinni ilinniarfinnilu ilinniartitaanikkut ilinniartitseqqittarnikkullu attaveqaatinut atortunik nutaaliaasunik ilisimasaqalemissaq siammarterinissarlu Kommuneqarfik Sermersuumi siunertaqarluartumik sulissutigineqassaaq.

Sanaartugassatut kissaatigisat

Matuma ataani piffissami missingsuusiortifusumi 2012-2015-imi angallannermut tunngatillugu sanaartugassatut kissaatigineqarmerpaat allaaserineqarput:

Inissinneqarfia	Allaaserinninneq	Ukioq
Nuuk	<p>Imanermik nunaminertanullu tassunga attuumassuteqartunik kusassaanerit, tassunga ilanngullugit:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ilivinnguup (Godthåb Bryghuseqarfik) aamma Katuap eqqaanni aqquseq nutaaq • Kuussuarmik kusassaaneq • Trolles Tankstationip eqqaani biilinit inissiisarfik nutaaq 	
	<p>Illoqarfiup qeqqata eqqaani aqqusinertigut angallanneq, tassunga ilanngullugit:</p> <ul style="list-style-type: none"> • H. J. Rinksvejip eqqaani aqqusemgit naapiffiink marlunnik pitsanngorsaaneq aamma illoqarfiup qiterisaqarfiata nutaap eqqaani aqqusinertigut angallannermik pitsanngorsaaneq • Sipisap Kangilliup eqqaani aqqusemgit naapiffii imminnut nikingasut T-tut isikkullit taartissaannik kaajallagialiorneq • Brugsenip saani aamma Pisiffiup/Hotel Hans Egedep tunuani biilinit inissiisarfii eqqaanni aqqusinertigut angallannerup pitsanngorsaaffigineqarnera • Biilinit inissiisarfii pillugit periaasissamik atuuttussanngortitsineq 	2013
	<p>Sikkilertut pisinnaallu aqqusaannik pitsanngorsaanerit, tassunga ilanngullugit:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tuapannguit aamma Saqqarliit akomanni aqquseqqamik inaarsaanikkut avannamut kitaaniit kujammut kangianut ataqatigiissumik sissami aqquseqqaneq • Nuussuarmiit Nuup tungaanut attavimmik pitsanngorsaaneq, ilaatigut Nuussuup Mannguata eqqaani tummeqqiornikkut • Ilimmarfimmii illoqarfiup qeqqata tungaanut attavimmik pitsanngorsaaneq, ilaatigut sisoraatiniq oqilaniuttut aqqusa sinerlugu sikkilertunut pisinnaamullu aqqusiornikkut • Illoqarfiup qeqqani attaviit imminnut atasut • aqqusinermiit aqqusinermut ilassutinut kaajallagissanullu sikkilertut aqqusaannik sanaartormerit • qemertunnguit aamma Timerliata eqqaanni aqquseqqanik pitsanngorsaanerit 	-
Tasiilaq	<p>Aqqusinermut aningaasaliissutaareersunik qulakkeerinninneq</p>	
	<p>Umiarsualivimmik nutarterineq</p>	-
Ittoqqortoormiit	<p>Umiarsualivimmik nutarterineq</p>	-

Avatangiisit pisuussutillu mianeralugit

Pilersaarusiarineqartut

Suliniuteqarfinni avatangiisit, pisuussutit asilu ilaatinneqarput, tassunga ilanngullugit:

- Asi
- Avatangiisit
- Teknikkikkut pilersuineq
- Kommuni ingelatai

Pilersaarusionermi periaasissani anguniagassat

Avatangiisit pisuussutillu pillugit pilersaarusionermi periaasissani anguniagassat tassaapput:

- Kommuneqarfik Sermersooq silatusaartumik killissaliisuusaaq, taamaalillutik innuttaasut imminut illersorsinnaasumik mianerinnittumilu pinngortitaaq paarisinnaaniassammassuk.
- Avatangiisini piujuartitsineq innuttaasut ulluinnaannik nalinginnaasumik tunngaviliisuusaaq.
- Nutaanik sanaartormeni pinngortitamik avatangiisinillu sunniinerit minnerpaaaffimmiitinneqassapput.
- Ilisimatusameri aamma pinngortitami silallu pissusiani pissutsini ineriartortitsinermi Kommuneqarfik Sermersooq timitaliilluni peqataassaaq.
- Kommuneqarfik Sermersuumi piorsaanissamut periarfissat piujuartitsisumik nukissioriaatsit immikkut qitiutillugit siuarsassavai.
- Avatangiisinik ilisimaarinnineq, CO₂-mik aniatitsinerup annikillissarnissaa aamma inummut akisussaassuseqamissaaq pillugit namminersorlutik inuussutissarsiuteqartunik Kommuneqarfik Sermersuumit isummersuisoqarusullunilu kaammattuisoqarusuppoq.
- Siunissami eqqakkanik ikuallaasamerit, atoqqiinerit allatullu suujunnaarsitseriaatsit nunatsinni taamaalillunilu aamma illoqarfiit pingaarnersaanni najugarisatsinni eqqakkanut tunngatillugu ajormartorsiutit nammineq aaqqiissuteqarfigisinnaanerannik anguniagassat anguneqarsinnaalerlutik.

Aatsitassanik ujaasinerit

2011-mi pilersaarusanut tullinnguuttunut makkununga akuersissutinik tunniussisoqarpoq:

- London Mining projektet, tassani Isuata eqqaani, Nuuk Kangerluata avanna' tungaani, saviminermik aatsitassamik piaasoqassaaq
- Ingerlatseqatigiiffiup Cairn-ip Nuup avataani uuliamik ujaasineri
- Qeqertarsuatsiaat eqqaani vanadium aamma platinit
- Qeqertarsuatsiaat eqqaani aligoq aappaluttoq (Greengems)
- Tunumi qeqertat akomanni palladium kuulti, Platina Resources Ltd-imit
- Aatsitassanik ujaasiffik Pingorsuaq, Nuup kujammut kangia' tungaani 100 km-it missaannik ungasitsigisumiittoq (Nunaminerals)
- Aatsitassat qaqutigooortut, aatsitassallu arortikkuminaattut Ittoqortoormiit kitaani 130 km-isut ungasitsigisumiittut
- Tunup avannaani Nunap allangutsaaliukkap avataani immami sajuppillatsitsisarluni misissuinerit
- Uuliamik ujaasinerit, Tunup avannaani 2012/2013-imi Nunap allangutsaaliukkap avataani akuersissutinik nutaanik neqerooruteqamerit.

Annertunerpaamik suliniuteqartut tassaapput Cairn-ip uuliamik ujaasineri aamma London Mining-ip saviminermik aatsitassamik pilersaarussiaa. Cairn-ip misileraalluni qillerinerata kingunerisaanik umiarsualiveqarfinni talittarfinnilu immakkut angallanneq annertooujussuanngorpoq aamma kemikalianik aappaluttumik taaneqartartunik aatsitassanillu arortikkuminaatsunik aniatitsinerit annertusippat.

London Mining tuttuq emisarfii pingaarutilerujussuarni nunatani annertooujussuarni annertuumik ujaasivoq. Siunissaq ungasinnerusoq eqqarsaatigalugu ukiumut jernmalmimik 15 mio. tonsinik tunisassiortoqarnissaa pilersaarutaavoq, tamannalu sumiiffimmut sunniuteqartorujussuussaaq. Malmimik piaaffimmit umiarsuakkuq aallarsassanut assartuineri tuttuq aqquaat napillugit aqqusineqassaaq, tamannalu nunami uumasunut aqquatsissimernikkut piareersarfigineqartariaqarpoq.

Politikkitt pingaarnerit

Asimut tunngatillugu nuna tamakkerlugu pilersaarusiortarfimmit malitassat

Malitassani immikkoortut ilaat

Nuna tamakkerlugu pilersaarusiortarfimmit malitassani asimi nunaminertanik atuinertit pillugit aalajangersakkanik pingaarnernik aalajangersaasoqarpoq, taamaalillutik inuiaqatigiinni ataatsimootumik nalilersuineq aallaavigalugu tamakku atomeqalersinnaaniassammata. Malitassani asimi sumiiffiit 2011-mi januaariip ulluisa aallaqqaataani Namminersorlutik Oqartussanit kommuninut tunniunneqartut ilaatinneqarput.

Malitassani sumiiffiit tullinnguuttut makku pillugit aalajangersakkat sumiiffinnillu killeqarfilersuinerit aalajangersameqarput:

- Sunngiffimmi illuaqqanut, illunut aasarsiortarfinnut il.il. sumiiffiit K-it
- Sumiiffinnut immikkut sukisaarsartarfittut isikkoqartunut sumiiffiit L-it
- Sumiiffinnut savaateqarfittut atugassiisutiginartunut, nunalerinermut, immamik atuinermut, orpippassuarnik atuinermut, qeqertanut qimmilivinnut il.il. sumiiffiit M-it
- Sumiiffinnut teknikkimut, attaveqaatinut il.il. sumiiffiit N-it
- Sumiiffinnut sanaartorfigequsaanngitsunut sumiiffiit O-t

Malitassani aalajangersakkat kommunimut pilersaarutinut asi pillugu aalajangersakkatut pingaamertut attuumassuteqarput. Aalajangersakkat Inatsisartut inatsisaat nr. 17, 17. novembari 2010-meersoq naapertorlugu kommunimut pilersaarutinik nutarterinerit ilaattut nuna tamakkerlugu pilersaarusiortarfimmi soqutigisat eqqarsaatigalugit kommunalbestyrelsimit nutarterneqarsinnaapput.

Nuup eqqaani sumiiffiit tullinnguuttut makku ilaatinneqarput:

- Eqalunnguani, Eqaluit Paarlemi aamma Nuup Narsaani sumiiffiit K-t pingasut
- Qooqquni sumiiffik L. ataaseq
- Nerunami-Kuussuarni savaateqarfimmut sumiiffik M. ataaseq
- Utoqqarmiut Kangerluarsunnguani aamma Nuup Kangerluani Maniitsumi aluminiummimik aatsitsivissamik erngup nukiga atorlugu nukissiorfimmit pilersuinissamut sumiiffiit N-it marluk
- Illoqarfiit nunaqarfiillu avataanni nunaminertanut ilaatigut oqartussaaffigineqanngitsunut sumiiffiit O-t marluk aamma sumiiffiit K-t, L-it, M-it aamma N-it avataanni ilaatigullu asimi

Paamiut eqqaani sumiiffiit tullinnguuttut makku ilaatinneqarput:

- Nerutusooq Avannarleq-mi sumiiffik K. ataaseq

Tasiilap eqqaani sumiiffiit tullinnguuttut makku ilaatinneqarput:

- Ikkatsimi, Qernevartivimmi, Skjoldungenimi aamma Imarsivimmi sumiiffiit K-t sisamat
- Tasiilap eqqaani qeqertami qimmiliviusartumi sumiiffik M. ataaseq
- Aammangaap eqqaani erngup nukiganik nukissiosrfimmi sumiiffik N. ataaseq
- Illoqarfiit nunaqarfiillu avataanni nunaminertanut ilaatigut oqartussaaffigineqanngitsunut sumiiffiit O-t marluk aamma sumiiffiit K-t, L-it, M-it aamma N-it avataanni ilaatigullu asimi

Ittoqortoormiit eqqaani sumiiffiit tullinnguuttut makku ilaatinneqarput:

- Illoqarfiit nunaqarfiillu avataanni nunaminertanut ilaatigut oqartussaaffigineqanngitsunut sumiiffiit O-t marluk aamma sumiiffiit K-t, L-it, M-it aamma N-it avataanni ilaatigullu asimi

Namminersorlutik Oqartussat soqutigisaat

Sumiiffiit toqqakkat saniatigut asimi pissutsit arlallit Namminersorlutik Oqartussanit soqutigisaqarfigineqarput tamakkulu kommunimi pilersaarusiomermet nunaminertanillu aqutsinermet tunngavissiuupput. Pineqartut tassaapput avatangiisinik illersuineq, pinngortitamik illersuineq, kulturikkut oqaluttuarisaaneq aamma telep attaveqaatai:

- **Avatangiisinik illersuineq.** Avatangiisit illersomiarlugit pilersaarusiomermet suliaqamermit, tassunga ilanngullugit sanaartomermet, avatangiisinik pinngortitamillu sapinngisaq tamaat mianerinntoqassaaq. Avatangiisini sapinngisamik mingutsitsisoqamaveersaassaaq allatulluunniit ajoqutaasunik avatangiisit sunnernaaveersaameqassapput. Avatangiisit pillugit peqqussummi imernik imigassamik pisuussutit illoqarfinnik nunaqarfinnillu pilersuinermet atomeqartut tamakkulu timaanni/eqqaanni nunaminertat illersomeqamissaannut malittarisassaqqarpoq. Tamatuma saniatigut siunissami imernik pisuussuteqarfissamaatit nunaminertanik appakaaffigeqqusaanngitsut suli aalajangersaaffigineqanngitsut illersomeqamissaannut malittarisassaqqarpoq.
- **Pinngortitamik illersuineq.** Pinngortitamik illersuineq pillugu inatsimmi ilaatigut uumasoeqatigiinni naasoqatigiinnilu pinngortitami uumasuseqassutsini amerlagaassutsit aamma innuttaasut pinngortitami angalaarsinnaanerit pinngortitamiinnaanerallu illersomeqamissaat siunertarineqarpoq. Anguniagassat tamakku qulakkeerumallugit pinngortitap illersomeqamissaa pillugu inatsit kuuit eqaloqarfiit, tatsit tarajuusut, puilasut kissartut sinerissalluunniit eqqaanni titamerit illersuinissamat tunngasut 100 meterit takitigisut pillugit imaqqarpoq. Tamatuma saniatigut pinngortitap illersomeqamissaa pillugu nunami tamarmi asimi nunaminertanik allannutsaaliuinermit inatsit imaqqarpoq, assersuutigalugu Nuup eqqaani Amerallap qinguani. Kiisalu timmissat inaat/erniorfii sumiiffillu timmissanik illersuiffiusut arlallit nunaminertanik illersugaasunik ilallit arlallit toqqarneqarsimapput.
- **Kulturikkut oqaluttuarisaaneq.** Asimi kulturikkut kingornussarpassuarnik peqqarpoq, tamannalu qanganitsat, nunaminertatut kulturimut tunngasutut allannutsaaliukkatullu isikkulittut kulturikkut oqaluttuarisaanermit qangarsuaq nunassiffigineqartarsimasutut isikkulittut takutissutissartaqartiterpoq. Kulturikkut kingornussanik illersuinermit qanganitsat, illutut aamma kulturikkut oqaluttuarisaanermit sumiiffiit qanganitsanik allannutsaaliuinerit pillugit inatsimmi aalajangersameqarput.
- **Telep attaveqaatai.** Asimi arlalinnik stationeqarfeqartiterpoq telep attaveqaataanut tamarmiusunut telekkut attaveqaatinik pilersuisuusunik. Tamakku ilarpassui radiokkut aallakaatitsinermet atortuupput. Tassa imaappoq atortut tamakku illunit sanaartukkanilu radiop maligaasaanik sunniuteqarsinnaasunit innarlerneqariaannaasut tamatumalu kingunerisaanik atortuutit tamakku eqqaanni nunaminertaqartiterpoq illulioniaraanni allanilluunniit atortulersuiniaraanni immikkut ittunik akuerineqamissamik TELE Greenland A/S-imut qinnuteqaateqartoqartariaqqarpoq.

Imermik pilersuineq

Nuummut, Nuussuarmut Qinnngutsinnullu imermik pilersuinemi imaqarfiit marluit atorneqarput, ilaatigut Qallussuaq Qinnngutta avannaat tungaani qulaaniittoq ilaatigullu Imaqarfik Nuup illoqarfigeqqarsimasaata avannaat tungaani Inussiviup Qemertunnguanilu inissiaqarfiup akoranni qaqqasunnamiittoq.

Imermik tigooraasinnaassutsimut pilersaarut iluarsaassaq kingulleq 2006-imi novembarimeersuvoq. Taamanikkumiilli Eqalugalissuup Tasianit imermik tigooqqaavimusooq mittarfiup eqqaaniittoq imeqarfittut atorunnaarsinneqarpoq sulianullu allanut tunniunneqarluni. Taassuma imeq tunniussinnaasaa aasakkut 110.000 m³-it sinneqarput ukiukkullu 50.000 m³-it sinneqarlutik. 2006-imi imeq Qallussuarmut pissarsiarineqarsinnaasooq aasakkut 850.000 m³-inut ukiukkullu 450.000 m³-inut naatsorsorneqarpoq. Imaqarfik imermik sillimmataasivittut utaqiisaasumillu imeqarfittut atuuppoq imermillu tigooqqaavittut killilimmik atorneqarluni, tassami Imaqarfiup timaani nunap annertussusia killeqarmat imerlu annertunerpaaq Qallussuarmut maanga maqinneqartarmat.

Qatsissumi imeqarfissuit saniatigut Nuup-eqqaanilu sisamanik imeqarfeqarpoq:

- Nuup imeqarfia, Nuup illoqarfia ilaanik pilersuisooq 2006-imi novembarimi ukiumut 1,2 mio. m³-inik imermik pilersuisartoq. Imaqarfik pisariaqamerpaaffiinnaasigut iluarsaanneqarsimavoq pitsanngorsarneqarlunilu aamma UV-nik atortulersuutit atulerneqamissaat pillugu qinnuteqaammik Namminersorlutik Oqartussanit Nukissiorfiit utaqippit.
- Nuussuup imeqarfia illoqarfip ilaanik Nuussuarmik imermik pilersuisooq aamma 2006-imi novembarimi ukiumut 420.000 m³-inik imermik pilersuisinnaasooq.
- Mittarfiup eqqani imeqarfik mittarfimmik sisorartartunullu majuartaammik imermik pilersuisooq 2006-imi novembarimi ukiumut 5.000 m³-inik imermik pilersuisinnaasooq.
- Qinnngutsinni imeqarfik illoqarfip ilaanik Qinnngutsinnik imermik pilersuisooq aamma 2006-imi novembarimi ukiumut imermik 12.000 m³-inik pilersuisinnaasooq. Nukissiorfinni imermik pilersuinemi naammassisaqarsinnaassutsimik annertusaanissaq naatsorsuutigineqarpoq.

Qallussuup sinaata meterinik tallimanik qaffanneqameratigut Imaqarfiup atorunnaarsinneqarmissaa eqqarsaataasimavoq. Pilersaarulli taanna annertuallaartoq akisuallaartorlu paasineqarpoq, soorluttaaq imeqarfiup sanaartugartaasa isumannaassusiat apeqquserneqarsimasut taamaalillunilu nunaminertat tassannga atsinnerusumiittut isumannaassusiat, tassunga ilanngullugu Qinnngutsinni inissiaqarfiit isumannaassusiat. Taarsiullugu Qallussuup sinaa kuisaanngitsumik meterimik ataatsimik 2010-mi qaffanneqarpoq. Tamatuma kingunerisaanik imeq pissarsiarineqarsinnaasooq 300.000 m³-t missaaniilerpoq.

Tasiilaq tatsimit illoqarfip kujataa tungaaniittumit imeqarfik aqutigalugu imermik pilersorneqarpoq. Tasiilap eqqaani nunaqarfinni tamani ukioq naallugu imermik pilersuisooqarpoq, imertartarfinnik Ilullu Sulliviup imermik pilersorneqarmerisigut. Tasiilami Kuummiunilu imeqarfinni annikitsumik suliaqartoqarpoq, nunaminertanullu kinguneqartussaannngitsunik.

Paamiuni illoqarfip kangiaata avannaat tungaani qitiusumik imeqarfinnit marluinnit imermik pilersuisooqarpoq. Arsummi imeqarfinni annikitsumik suliaqartoqarpoq, nunaminertanullu kinguneqartussaannngitsunik.

Ittoqqortoormiini aasaanerani kuummit imermik tigooqqaanikkut imermik pilersuisooqartarpoq. Ukiukkullu imermik pilersuineq apummik aatsitsivik atorlugu ilapittomeqartarpoq, aatsitsivimmilu kissaq sinneruttoq innaallagissiorfimmeersoq atorneqartarpoq. Imermik pilersuinerup annertusineqarmissaa pilersaarutaasimavoq.

Kommunip suliffeqarfii

Nuummi nunaqarfinnilu marluusuni iliveqarfeqarpoq, sannaveqarpoq, illuaraqartiterpoq piniariartarfinnik, qatserisarfeqarpoq, kommune entreprenøritut ingerlataqarpoq aamma eqqakkanik avatangiisinut navianaateqartunut tigooqqaaveqarpoq. Tamakku saniatigut Nuummi asfaltiorfeqarpoq aamma Kapisilinni Qeqertarsuatsiaanilu Illoqarpoq Sullivinnik. Nuummi qatserisarfik allilemeqartariaqarpoq.

Paamiuni-eqqaanilu nunaqarfinni marluusuni iliveqarfeqarpoq kommunillu entreprenøritut ingerlatsiveqarluni. Tamakku saniatigut Paamiuni Arsummilu qatserisarfeqarpoq umiatsialeriveqarlunilu, Paamiuni asfaltiorfik alisartullu illuaraat, Paamiuni Ivittuunilu eqqakkanut avatangiisinut navianaateqartunut tigooqqaavik Arsummilu Illu Sullivik kiisalu Ivittuuni sunngiffimmi illuaqqat.

Tasiilap-eqqaanilu nunaqarfinni iliveqarfeqarpoq, qatserisarfeqarpoq aamma kommune entreprenøritut ingerlatsiveqarpoq. Tamakku saniatigut Tasiilami innuttaasunut illoqarpoq, errorsisarfeqarpoq, sannaveqarpoq illuaraqarlunilu piniariartarfinnik, uffā nunaqarfinni tamani Illunik Sulliveqartoq umiatsialeriveqarlunilu. Tasiilami nutaamik qatserisarfittaartoqartariaqarpoq aamma Kulusumi, Kuummiuni Tiniteqilaamilu qatserisarfik biliisivilluunniit (garage) nutaat pisariaqartinneqarput.

Ittoqqortoormiini iliveqarfeqarpoq, Illoqarpoq Sullivimmik, illuaraqartiterpoq piniariartarfinnik, qatserisarfik, kommune entreprenøritut ingerlatsiveqarpoq kiisalu eqqakkanut avatangiisinut navianaateqartunut tigooqqaaveqarluni.

Innaallagissamik kissamillu pilersuineq

Innaallagissamik pilersuineq

Nuummi innaallagialaq Utoqqarmiut Kangerluarsunnguani emgup nukiganik innaallagissiorfimmi tunisassiarineqartarpoq. Tamatuma saniatigut innaallagissamik pilersuinerup unittooriataarmissaanut Nuummi sillimmataasunik innaallagissiorfeqarpoq uuliatortunik marlunnik. Innaallagissiorfik sillimmataasooq angineq 2011-mi annertuumik allineqarpoq.

Utoqqarmiut Kangerluarsunnguani emgup nukiganik innaallagissiorfiup naammassisaqarsinnaassusiata annikilliarimera pissutigalugu innaallagissiuutit pingatsemeqarsimapput, taamaalilluni innaallagialaq tunisassiarineqartoq maannakkut 45 MW- nngorluni. Naammassisaqarsinnaassuseq tamanna siunissami piffissami aamma tamakkerneqartussatut naatsorsuutigineqarpoq, innaallagissamik atuinerit annikillisarimarlugit suliniuteqartoqanngippat. Emgup nukiganik innaallagissiorfiup alleqqinneqarmissaa 1 mia. koruuninik akeqassagatinneqarpoq.

Tasiilaq emgup nukiganik 2005-imi Palasip Qaqaata eqqaaniittumit innaallagissiorfiliarineqartumit pilersomeqarpoq. Blomsterdalenimi kuup eqqaani innaallagissiorfik 1973-imi sananeqartoq sillimmatitut innaallagissiorfiuvoq. Tasiilap eqqaani nunaqarfiit nunaqarfinni innaallagissiorfinit innaallagissamik pilersomeqarput.

Paamiuni innaallagissiorfimit uuliatortumit innaallagissamik pilersuisoqarpoq.

Ittoqqortoormiini innaallagissiorfimit uuliatortumit innaallagissamik pilersuisoqarpoq. Innaallagissiorfik 2001-imi allanngortiteqarpoq.

Varmeforsyning

Varmeforsyningen i Nuuk skal så vidt muligt ske gennem udnyttelse af den vedvarende energi fra vandkraftanlægget i Kangerluarsunnguaq (Buksefjorden) eller anden bæredygtig varmforsyning, herunder spildvarme fra forbrændingsanlægget. En del af spildvarmen fra forbrændingsanlægget leveres til fjernvarmenettet i Nuussuaq. Den resterende overskudsvarme afkøles med elblæsere. Ifølge Nukissiorfiit arbejdes der på at koble fjernvarmenettet for Nuuk og Nuussuaq sammen, således at den fulde kapacitet af spildvarme kan udnyttes. Dette projekt er planlagt til udførelse i 2013. Desuden er der planer om at opføre et nyt forbrændingsanlæg med større kapacitet og hermed større produktion af fjernvarme.

Varmeforsyningen i Paamiut er baseret på et centralt dieseldrevet varmeværk.

Al opvarmning i Ittoqqortoormiit samt Tasiilaq og omkringliggende bygder sker ved hjælp af egne fyr.

Kommunimi suliniuteqarfiit

Eqqakkat imikorlu

Eqqagassalerinermi siunissami ungasinnerusumi eqqakkanik suliarinnissinnaanermi naammassisaqarsinnaassuseq paasiniaaffigineqartariaqarpoq. Taamaallilluni eqqagassalerinermi killiliussassanik pisariaqartitsinerup aallartinneqarnissaanullu suliniutit kommunimi pingaartinneqarsinnaalerlutik taamaallillunilu eqqagassalerineq sunniuteqarnerulerluni tamakkuninngalu suliaqarmermi pitsaassutsit pitsaanerulersinneqarlutik.

Maannakkut Nuummi eqqakkanik tigooqqaaviup nutarterneqarnissaa pilersaarutigineqarpoq. Illoqarfimmi inoqarfimilu allani eqqakkanik avatangiisinut navianaateqartunik tigooqqaanissamat, suliarinnissamat, inaalissuissamat umiarsuakullu nassiusuissamat atororissaarutit amigarput pigineqarnatilluunniit. Nunaminertat eqqarsaatigalugit siunissami inissiaqarfimmi immikkoortuni tamani siunertamat tamatumunnga aamma inissianut qanittuni eqqakkanik tigooqqaavinnut atororissaarutunik pilersitsinissanut nunaminertanik piukkunnartunik inniminniisqartariaqarpoq.

Nuuk-eqqaalu

Nuummi ikuaallaavimmi eqqagassanik amerlialuttuinnartunik naammassisaqarsinnaassuseqartoqanngilaq ikuaallaavillu siviunerusumik atorsinnaasorineqanngilaq. Taamaattumik Nuummi eqqakkanik ikuaallanneqarsinnaasunik siunissami suliarinneriaatsinik toqqaasoqartariaqarpoq. Maannakkut ikuaallaaviusup kujataa 'tungaani ikuaallaavimmik nutaamik inissiisoqarnissaa eqqarsaatersuutigineqarpoq. Suliffissuaqarfiit nukissiuutinik atuisorujussuit ikuaallaavimmit kissamik pilersinneqartumik tamakkiisumik atuinissaat siunertaralugu nunaminertanut ikuaallaaviup qanigisaanut inissinneqartariaqarput.

Maannakkut qisunnik inaalitsiviusumi naammassisaqarsinnaassutsip sinnera ukiuni arlialuinnannguani atorneqarsinnaasorineqarpoq. Siunissami ungasinnerusumi aaqjiissuteqarniaraanni soorunami Nuummi nutaamik ikuaallaaviliortoqassanersoq apeqqutaassaaq.

Illoqarfimmi saviminemut eqqaavissuarmi naammassisaqarsinnaassuseq piffissap ingerlanerani qaangiutissaaq. Siunissami saviminemut eqqaavissuassap siunissami namminersortunit ingerlanneqarsinnaaneranut periarfissat kommunimi maannakkut misissorneqarput, tassani immikkoortunik pingaarnernik tamanik salinissaq immikkoortiterinissarluni siunertaralugit, tassunga ilanngullugit immikkoortut minnerpaaffittut ukiuni tulluittuni atoqqinneqarsinnaanerannik/kaavilukaarteqqinneqarsinnaanerannik kommunimit naatsorsuutigineqartunik siunissamat pilersaaruteqarnissamik naatsorsuutigineqartunik pilersaarutigineqartunik. Saviminemut eqqaavissuaq ukiup matumap naanerani suliarinnittussarsioeqassaaq suliarinnittussallu aamma ilaatigut nunamik mingutsinneqarsimasumik saviminikunillu umiarsuakut nassiusassanik suliarinnittassapput.

Illoqarfiup annersaani pisortat kuuffissuataat pilersinneqareerput taamaattumillu inoqutigiit anartarfinnik annittakkanik katersuiffigineqartartussat nalunaarsimasut ikiligaluttuinnarput. Inssiati/illut tamamik ukiut tallimat ingerlaneranni kuuffissuarmut slamtankinulluunniit attavilemeqarnissaat anguniagaavoq, taamaallilluni anartarfiit annittakkat atorunnaarsinneqarlutik. Tamatumani saniatigut kuuffissuit aqquataannik nutaannginnerusunik ingerlaavartumik nutarterisoqartassaaq.

Tasiilaq-eqqaalu

Tasiilami ingerlatsinermik sulisut saviminemut eqqaavissuarmi eqqakkanik immikkoortunik saliillutik immikkoortiteralutillu aallartinnissaat naatsorsuutigineqarpoq.

Tasiilami anartarfiit annittakkat illoqarfiup ilaani avannarpassinnerusumi sissami meeqqat angerlarsimaffiata ataa 'tungaani imaanut eqqarneqartarput. Sermiligaami anartarfiit annittakkat ikuaallaaviup kujammut kangia 'tungaani eqqarneqarneqartarput. Nunaqarfimmi allani anartarfiit annittakkat eqqaavissuit qanigisaanni immamat iginneqartarput.

Nunaqarfimmi allani illut ikittuunnaat kuuffissuarmut attaveqarput taamaattumillu nunaqarfimmi inoqutigiit tamangajalluinnarmik anartarfinnik annissuissamik aaqjiinermut ilaatinneqarput.

Tasiilami kuuffissuit kuuffii tallimat suliarineqarsimapput – sisamat illoqarfiup avannaa 'tungaani illoqarfiullu kujataa 'tungaani ataaseq. Imikoq kuup saavanut umiarsualiviup ilua 'tungaanut kuutsinneqannginissaa qulakkeerneqarsimavoq. Nunaqarfimmi kuuffissualersortoqarsimannilaq.

Tasiilap eqqaani nunaqarfimmi tamani ikuaallaaviliortoqarsimavoq. Tasiilami ikuaallaavitalimmik tigooqqaaviliortoqarsimavoq.

Paamiut-eqqaalu

Paamiuni eqqakkat ikuaallanneqarsinnaasut ikuaallanneqarsinnaanngitsulu illuneersut, meeqqerivinneersut namminersorlutillu inuussutissarsiuuteneersut eqqaavissuarmut eqqarneqartarput. Ikuallaaviliortoqarsimannilaq.

Paamiuni saviminemut eqqaavissuaq Nuummi piunasaqaatigineqartut assigannik piunasaqaateqarluni namminersortunngorsarneqassanersut suli qulaajaaffigineqanngilaq.

Illoqarfiup annersaani pisortat kuuffissuataannik sanaartortoqarsimavoq, taamaattumik inoqutigiit anartarfinnik annittakkanik aaqjiinermut ilanngunneqarsimasut ikittuunnaapput. Tamatumani saniatigut Paamiuni eqqaavissuaqarpoq.

Ittoqortoormiit

Illoqarfimmi pisortat kuuffissuataannik pilersitsisoqarsimannilaq, taamaattumik illoqarfimmi inoqutigiit pisortallu suliffeqarfutaat tamamik anartarfinnik annittakkanik aaqjiinermut ilaatinneqarput.

Ittoqortoormiini inunnit 500-iniit eqqakkanik naammassisaqarsinnaasumik ikuaallaaveqarpoq. Ikuallaavik maannakkut ingerlanngilaq. Eqqakkat ikuaallanneqarsinnaasut ikuaallanneqarsinnaanngitsullu inoqutigiinuit, pisortat suliffeqarfutaannit namminersorlutillu inuussutissarsiuuteqartunit pisut tamamik eqqaavissuarmut iginneqartarput. Tamatumani saniatigut anartarfiit annittakkat puussiarsumut plastikkinut ikillugit iginneqartarput.

Mingutsitsinermi avatangiisinilu pissutsit

Kulusumi mittarfiup Kulusullu akomanni imermik tigooqqaaveqarpoq, soorluttaaq sumiiffiup taassuma iluani najugaqarfeqartoq. Mittarfiup Kulusullu akomatigut qamuterallattoqanngitsoorinnaangilaq. Taamaattumik uuliamik tankersuit imermik imigassamik mingutsitsisinaanersut pillugit misissuisoqartariaqarpoq, mingutsitsisinaappatalu pitsaaliuutaasinnaasunik qulaajaasoqartariaqarpoq kiisalu taamatut uuliamik mingutsitsisoqaraluarpat imermik pilersuiinnarnissamik periarfissarsiortoqartariaqarluni.

Kapisilinni imeq imigassaq Kapisillit kangiani kuummit 7,5 km-isut ungasitsigisumit pissarsiarineqartarpoq. Kuuk nunatsinni kisiartaalluni kapisilinnit tukertitsiffiqineqartarpoq taamaattumillu kuummik atuinerup killilersuiffiqineqamissaa naatsorsuutiqineqartariaqarpoq. Imermik tigooqqaavik nunaminertaavoq annertoorujussuaq, kujammut Amerallap Qinnua tikillugu. Najugaqartunik tusamiaanerup kingorna aamma najugaqartut suleqatigalugit Kommuneqarfik Sermersuumi sulisut aamma Namminersorlutik Oqartussani Pinngortitaq pillugu immikkoortortaqqarfimmi sulisut sumiiffinnik taakkunannga pinngortitami pilerinartunik takomariartarfinnillu ataatsimoortitsiniarlutik siunnersuusiorput.

Nuup Kapisillillu akomanni imeqarfiup eqqaani nunaminertakkut appakkaaffigeqqusaanngitsukkut qamuterallanngitsoortoqarsinnaangilaq.

Pissutsit tamakkununga assingusut inoqarfinni allani amigaatigineqarput.

Inuunermut piginnaanerit

Pilersaarutigineqartut

Suliniuteqamernut kommunip ilinniartutai ilaatinneqarput, tassunga ilanngullugit:

- Meeqqat atuarfii meeqperiviillu
- Meeqqanik inuusuttuaqqanillu siunnersuisamerit
- Inuuneq naallugu ilikkagassat piginnaasanillu ingerlaavartumik ineriartortitsinerit

Pilersaarusionermi periaasissani anguniagassat

Pilersaarusionermi periaasissani ilinniartitaanermi anguniagassat tassaapput:

- Sulifissaqartitsiniamerit ilinniartitaanerillu qaffasissusiat Nunani Avannarlemisut qaffasitsigillissasut. Qaffasinnerusunik ilinniartitaanermi qaffasinnerusunik ilinniagaqarusuttut amerlanerit ikiorsiiffiqineqamissaat qitiutinneqarpoq.
- Meeqqanut inuusuttuaqqanullu tamanut ilikkagassanik ilinniartitaanerimillu tamakku ataasiakkaat piginnaasaannut kissaatigisaannullu naleqqussakkat neqeroorutigineqassapput.
- Inissialiortitemikkut ilinniarfilortitemikkullu ilinniagaqartut kommunimit tamameersut ilinniakkaminnik naammassinmittarnissaat qulakkeerusupparput.
- Atugassarititaasunik assigiinnik Kommuneqarfik Sermersooq neqerooruteqamiarpoq, taamaalillutik kikkut tamarnik ilinniagaqalemiassammata aamma / imaluunniit suliffeqalemiassammata.
- Ilisimatusamerit, ilinniartitaanermi eqqumiitsulioermilu qitiusumik piorsaaffiusutut sammisaqarfiusuni toqqakkani pitsaanerpaanut nallersuussinnaalerniapugut.
- Suliffeqarfiit sulisinnaasunik pikkorissunik piumanerisa naammassineqamissaa siunertaralugu sulisinnaareersut ilinniaqqinnissaminnut piginnaasaminnullu ineriartortitsinissaminnut periarfissaat Kommuneqarfik Sermersuumi annertusamiameqarput.

Politikkitt pingaarnertit

Nunap immikkoortuini ineriartortitsinissanut periaasissat

Akilerartamermut atugarissaanermullu ataatsimiititaliap nalunaarussiaani qanittukkut saqqummersumi piginnaasat ilinniartitaanerlu aalajangiisuusumik pingaaruteqartinneqarput. Atuartut ilinniartullu pingaamerutinniartugit angusaqarluaernerutinniartugillu aaqqissuussaaniikkut arlalinnik allannguisoqarnissaa siunnersuutigineqarpoq. Siullertut pingaamertullu ilinniartitaanemi alloriarfimmi assigiinngitsuni ikaarsaariamerit qitiutinneqarput. Tassunga tunngatillugu assersuutigalugu nunaqarfimmi atuarfiit tamamik nunaqarfimmi atuarfimmut ataatsimut atatinneqalemissaat siunnersuutigineqarpoq, taamaalilluni illoqarfimmi atuarfimmi pisortat nunaqarfimmi atuarfimmi perorsaanermut aaqqissuussaanermullu akisussaaffeqalerlutik. Akisussaaffik pitsaanngorsaanerlu pingaamersaapput.

Nunap immikkoortuini ineriartortitsinermut periaasissani ilinniartitaaneq taamaalillunilu Akilerartamermut atugarissaanermullu ataatsimiititaliami siunnersuutigineqartuni eqqarsaatigineqartut pingaaruteqartorujussuupput. Nunap immikkoortuini ineriartortitsinerit pillugit ataatsimiititaliamit nalunaarussiaq naapertorlugu meeqqat atuarfiinik pitsaanngorsaanerluni suliniutini sammisat pingaamerit makkuupput:

- Nunaqarfimmiit illoqarfimmut ikaarsaariameq – kollegiat atuartullu angerlarsimaffiat – tassani atuaqatigiikkuutaat pitsaanerusumik atuartalermiassammata, inuusutissarsiuuteqalemiassammata ilinniagaqalermiassammatalu
- Ilinniartitsisut angalallutik atuartitsiartorerannik ungasianillu atuartitsinermik ineriartortitsinerit
- Nunaqarfimmi atuarfeqarfiit allanngortinneqarnissaat pillugu siunnersuut.

Ilinniartitsisumik angalasartunik aaqqiineq ukiumi ataatsimi atuussimavoq. Ilinniartitsisut angalasartut najukkani ilinniartitsisut ukiumut pilersaarusiomeranni aamma atuartitsinissanik pilersaarusiomeranni ikiuuttarput, soorluttaaq angajoqqaanik suleqateqamermut tunngatillugu siunnersuisartuusut.

Ilinniartitsisut angalasartut marluk Tunumi Isortumeeqqaarput tamatumalu kingoma Qeqertarsuatsiaaniillutik. Angalanemi marluusuni tamani angalaneq pillugu nalunaarusiortoqarpoq nalunaarusiartu politikerinut saqqummiunneqartussaavoq. Ilinniartitsisut angalasartut tulliani Ittoqqortoormiiliassapput.

Ungasianit atuartitsineq ukiumi ataatsimi misileraanertut atuussimavoq, tassanilu Nuummi Atuarfik Samuel Kleinschmidt-p aamma Kapisillit akornanni ungasianit atuartitsisoqarsimavoq. Teknikkikkut ajomartorsiuuteqartoqartarsimavoq atuartitsinerli atuartumit ilinniartitsisunillu nalinginnaasumik nuannarinqarsimalluni. Aaqqiineq piorsarneqassaaq pitsaanngorsameqarlunilu.

Kommunimi suliniuteqarfigineqartut

Meeqqat ilaqutariillu pillugit politiki

Meeqqat ilaqutariillu pillugit politiki immikkoortumi matumani suliniuteqarfinnut aamma kommunimut pilersarusionermut attuumassuteqartunik arlalinnik imaqarpoq:

- Meeqqat inuusuttuaqqallu meeqqerivinniit atuarfinnut ingerlaqqillunilu ilinniarfinnut allanullu meeqqat inuusuttuaqqallu inuunerannik allanngortitsinemi ikaarsaariarnemi ataqatigiissutsit misigissavaat
- Meeqqat tamarmik paarineqartarnissaat qulakkeerniarlugu suliniartoqarpoq
- Kulturikkut sunngiffimmi sammissassat assiginningsorpasuit meeqqani inuusuttuaqqanilu arajutsinianginnermik, inuunermi nuannaarnermik aamma peqqissutsimik siuarsaaqataasunik neqeroorteqassaaq aamma meeqqat tamarmik oqartussaaqataa nerat siuarsameqassaaq kiisalu meeqqat inuusuttuaqqallu sunngiffimmi sammissassanik pissanganartunik neqeroorfigineqassapput
- Meeqqat qasujaallisartarnissaat aalasarnissaallu qitiutinneqarpoq

Meeqqat atuarfii

Kalaallini inuiaqatigiinni ineriartortitseqqinnissani ilinniartitaaneq oqariartaasiuvoq pingaarneq aamma meeqqat atuarfii ilinniartitaanermut tamanut tunngaviupput. Pissutsit assigiinngitsorpassuit pissutigalugit meeqqat atuarfii pitsaassutsit unamminartunik suliassartaqartuaput, taamaattumik kommunimi meeqqat atuarfii pitsaassutsit ingerlaavartumik ineriartortinneqartuamissaat pingaaruteqarpoq, taamaalillutik atuartut amerlialuittuinnartut inuusuttut ilinniartitaaneq ilinniartitaaneq piginnaanertusarfiusuni ingerlaqqissinnaaniassammata.

Innuttaasut arfineq marlunniit 16-inut ukiullit amerlassusiat 2000-imiit 2010-mut amerlassusiat nikippiarsimanatik 2 %-inik ikilissimapput, meeqqat inuusuttuaqqallu 69-it. Kisitsisit taakku Tasiilamut tunngapput, tassani 19 %-inik ikileriarsimapput, meeqqat inuusuttuaqqallu 66-it, Nuummilu 3 %-inik, meeqqat inuusuttuaqqallu 62-it, kommunimili sumiiffinni allani ukioqatigiikkaataat taakku innuttaaqataasut ikileriarsimapput. Paamiut eqqaani nunaqarfinni ikileriarnepaallutik 46 %-inik ikileriarsimapput, meeqqat inuusuttuaqqallu 25-t, aamma Nuup eqqaani nunaqarfinni 40 %-inik, meeqqat inuusuttuaqqallu 25-t. Paamiuni piffissami meeqqat inuusuttuaqqallu ikileriarnepaallutik 67-inik ikileriarsimapput.

Kommuneqarfik Sermersuumi meeqqat atuarfii ullumikkut 17-iupput imatullu agguataarsimallutik:

- Illoqarfinni atuarfiit qulingiluat
- Nunaqarfinni atuarfiit arfineq pingasut

Aamma skolepasningit arfineq marluk.

Illoqarfinni atuarfii 10. klassit tikillugit atuortoqamissaanik neqerooruteqartoqarpoq, taakkununga klassit immikkut itut ilanngunneqarput. Nunaqarfinni atuarfii sapinngisamik 9. klasse ilanngullugu atuartsiniarsisoqarpoq.

2011-mi marsimi Kommuneqarfik Sermersuumi tamarmi atuarfiit pillugit isumasioqatigiittoqarpoq. Sammisar pingaameq tassaavoq "ikaartarfiliomerit". Tassani meeqqat ataasiakkaat "meeraaqqerivimmiit ilinniartinnut" malinnaaffigineqamissaat qulakkeerneqassaaq. Isumasioqatigiinnerup kingorna arlalinnik iliuusissatut pilersaarusiortoqarpoq, assersuutigalugu trinini misileraanerit atuartunit ilinniartitsisunillu qanoq suliareqqinneqartassanersut aamma meeqqeriviit ataasiakkaat akomanni "ikaartarfiliomerit" qanoq qulakkeerneqarsinnaanersut, assersuutigalugu meeqqeriviit, atuarfiit aamma atuarfiit ilinniartitaaneq akomanni.

Atuarfeqarfimmuut immikkoortumut pilersaarusiortoqarpoq. Pilersaarut ilaatigut atuarfii nutarterinissanut alliliortomissanullu pisariaqartitanik aamma killiffimmik kiisalu atortorissaarutaareersuni ineriartortitsinissanut ilippanaatinik imaqarpoq.

Meeqqueriviit

Piffissami 2000-2011-mi meeqqat innuttaasut ukioqanngitsuniit marlunnut ukiullit amerlassusiat nikippiarsimangillat, tassami meeqqat 25-t amerlaqataannik 3 %-inik ikileriarsimagamik. Inoqarfiit marluk kisiartaallutik meeqqat taamatut ukiullit amerliartorfigisimasaat taassaapput Nuuk Tasiilarlu, tassami tamakku inuit 62 aamma 12-it amerlaqataannik 11 %-inik amerleriarsimagamik. Ittoqortoormiini Paamiunilu meeqqat taamatut ukiullit ikileriarnersaallutik 43 %-inik, meeqqat 19-it, aamma 39 %-inik, meeqqat 44-t, ikileriarsimapput.

2000-2011-imi meeqqat amerlassusiisa nikerarnerat	Takus-sutissat katillugitsusiat	Inuit amerlas-takus-sutissat	0-2-inik ukiulinnutInuit takus-sutissat	3-6-inik ukiulinnutamerlas-susiat	Inuit amerlas-susiat
Paamiut-eqqaalu katillugit	83	-352	62	-46	71 -42
Paamiut	84	-298	61	-44	65 -47
Nunaqarfiit	75	-54	80	-2	145 5
Nuuk- eqqaalu katillugit	117	2334	108	51	87 -121
Nuuk	118	2421	111	62	88 -109
Nunaqarfiit	77	-87	56	-11	50 -12
Tasiilaq-eqqaalu katillugit	104	117	96	-9	97 -9
Tasiilaq	117	293	111	12	116 23
Nunaqarfiit	85	-176	77	-21	73 -32
Ittoqortoormiit-eqqaalu katillugit	86	-79	54	-21	74 -13
Ittoqortoormiut	91	-49	57	-19	79 -10
Nunaqarfiit	0	-30	0	-2	0 -3
Katillugit	110	2020	97	-25	87 -185

Tabel: Meeqqat ukioqanngitsuniit marlunnut aamma pingasuniit arfinilinnut ukiullit innuttaaqataasut amerlassusiisa nikerarnerat, Naatsorsueqqissaartarfik

Kommuneqarfik Sermersooq meeqqanik paarsinerni inissanik 2.500-t missanni peqarpoq tamakkulu imatut agguataagaapput:

- Meeraaqqeriviit arfineq´marluk, taakkunanga ataaseq Tasiilami aamma Paamiuni ataaseq
- Meeqqeriviit arfineq´pingasut, taakkunanga Paamiuni marluk Tasiilamilu aamma marluk
- Fritidshjemmit arfinillit
- Meeraaqqeriviitugalutik meeqqeriviit 17-it, taakkunanga Qeqertarsuatsiaani ataaseq, Ivittuuni ataaseq, Tasiilami ataaseq, Paamiuni ataaseq aamma Ittoqortoormiini ataaseq
- Ulluunerani meeqqanik paarsisarfiit meeqqerivinnut attuumassuteqartut arfineq´pingasut, taakkunanga Tasiilami marluk
- Sermiligaami pinnguartarfik ataaseq, Kuummiuni ataaseq aamma Isortumi ataaseq
- Kulusumi illu meeqqanik paarsisarfik ataaseq, meeqqanut arfineq´pingasunut
- Kapisilinni angerlarsimaffimmi meeqqanut arfineq´pingasunut paarsisarfik ataaseq

Nuummi meeqqeriviit aqutsisoqatiginnut pingasunut tamarmik immikkut perorsaanermut siunnersortilinnut agguataagaapput. Paamiuni perorsaanermut siunnersorteqarpoq taassumalu Paamiut, Tasiilaq, Arsuk aamma Qeqertarsuatsiaat sullitarai.

Qinngutsinni meeqqerivik 2011-mi novembarimi ammarpat Nuummi meeqqat ukioqanngitsuniit 14-inik ukiullit inissaqamissat qulakkeerneqassaaq. Meeqqerivik marlunnik immikkoortortaqaassaaq, meeraaqqerivik meeraaqqanut 60-inut naatsorsuussaq tallimanik initalik ataaseq aamma meeqqerivik meeqqanut 60-inut naatsorsuussaq sisamanillu initalik ataaseq. Tamatuma saniatigut 2006/2007-imi Qemertunnguani meeqqeriviliortoqarpoq, tassani ataatsimik ataatsimoortarfimmik ineqarpoq meeqqanut marlunniit arfineq´marlunnut ukiulinnut inissanik aamma immikkut ittumik perorsaanissamik neqeroorteqartoqarpoq. Tamanna manna tikillugu misilittakkanik tunngaveqarpoq, tassanimi immikkoortortami ini ataatsimoortarfik pitsaanerpaamik ingerlasimangimmat aammalu meeqqat assigiinngitsunik innarluutillit pisariaqartitaat naammassineqarsinnaasimangimmata.

Meeqqat autisme-mik imaluunniit ADHD-mik nappaateqartut ilusilersorluakkamik perorsarneqartariaqarput, taamaattumik meeqqat allat innarluutillit meeqqanut taamaattumik nappaatilinnut

Akerlianik meeqqat pingasuniit arfinilinnut ukiullit innuttaaqataasut amerlassusiat 13 %-inik ikileriarsimapput, meeqqat 185-it. Tasiilami taamaallaat ukioqatigiikkuaani taakkunani innuttaaqataasut 16 %-inik amerleriarsimapput, meeqqat 23-it. Kommunip sinnerani ukioqatigiikkuaat innuttaasut taakku ikileriarsimapput. Nuup eqqaani nunaqarfinni meeqqat taamatut ukiullit ikilinerpaasimapput (50 %, meeqqat 12-it) aamma Paamiuni (35 %, meeqqat 47-t). Nuummi piffissami meeqqat taamatut ukiullit innuttaaqataasut ikileriarnepaasimapput, tassani meeqqat piffissami 109-nik ikileriarsimapput.

Kommunimi pisortat meeqperiviutaanni meeqqat ukioqanngitsuniit arfinilinnut ukiullit 1.500-t missaanniittut paarineqartarput. Imatut agguataagaapput:

akuliutitinniarneqartamerat ajornakusoortarpoq. Tamakku tunngavigalugit meeraaqperiviullunilu meeqperivik Angajo meeqperivittut immikkut ittutut meeqperivinnngortinneqamissaa politikikkut akuersissutigineqarpoq. Suliaq aallartinneqareerpoq pilersaarutillu 2011-mi ukiakkut atuutsinneqalernissaa naatsorsuutigineqarpoq, tamatuma kingorna meeqqat qulit autisme-mik aamma ADHD-mik nappaatillit ukioqanngitsuniit aqqaneq marlunnut ukiullit meeqperivimmi tassani inissaqalissapput.

Tamatuma saniatigut ukioq manna meeraaqperivik meeraaqanut 48-nut inissaqartoq ammameqarpoq.

Kiisalu Kommuneqarfik Sermersooq meeqperivinnut imminnut pigisunut marlunnut, meeraaqperiviulluni meeqperivimmut ataatsimut meeqperivimmullu ataatsimut ukiumoortumik ingerlatsinermut tapiissuteqartarpoq.

Suliffeqarfiit allat

Piareersarfiit

Piareersarfinni 2007-imi aallartinneqartuni ukiumi ataatsimi inuusuttut 18 aamma 26-inik ukiullit meeqqat atuarfiini inaarutaasumik misilitsinnerit pigineqareersut pitsanngorsarneqartarput (karakterinik qaffassaaneq) imaluunniit meeqqat atuarfiini inaarutaasumik misilitsittoqarsinnaavoq. Paamiuni, Tasiilami, Ittoqqortoormiini Nuummilu Piareersarfeqarpoq. 2010-mi Piareersarfinni atualernissamut atuartut 512-it utaqqisut allattorsimaffianniippat. Atuartut katillugit 173-it tigunissaannut aningaasassaartoqarpoq. Nuummi pisariaqartitsisoqarmeraavoq, tassanimi atuartut ukiumi atuarfusumi 2010/2011-mi tiguneqartut 93-it saniatigut atuartut utaqqisut allattorsimaffianniittut 286-iupput. Piareersarfinnut tiguneqartartut tamarmik 85 %-ii atuamerminnik naammassinnittarput.

Aningaasaqarneq eqqarsaatigalugit atuartunut tamakkununga aningaasaliissutit affaat Namminersorlutik Oqartussanut qinnuteqaatigalugit pissarsiarineqartarput sinnerilu affaat kommunimit akilemeqartarlutik. Klassinut amerlanerusunut inissanik amerlanerusunik pissarsinissaq suliaassaavoq alla.

Qaffasinnerusumik ilinniaqqiffiit

Qaffasinnerusumik ilinniaqqiffiit arlallit Nuummiupput tamakkulu illoqarfik pingaarnertut aamma nuna tamakkerlugu ilinniartoqarfittut inissisimaneera tunngavissippaat. Nuummi ilinniartut arlallit ilaatigut Ilisimatuseqarfik, Ilinniarfissuaq Tusagassiortunngunianullu Ilinniarfik maannakkut Ilimmarfimmi katersuussimalerput. Ilimmarfik 2007-imi atulersinneqarpoq.

Kollegiat atuartullu angerlarsimaffiat

2002-mi Nuup Kommuneata kommunip nammineq innuttaanut kollegiaataa 23-nik ineerartalik naammassillugu sananeqarpoq. Tamatuma saniatigut kommune atuartunut angerlarsimaffiuteqarpoq, taannali nutarterneqartussaammat maannakkut atuartut angerlarsimaffiattut atorneqarsinnaanngikkallarpoq, nutarterneqarneralu Namminersorlutik Oqartussat akisussaaffigaat. Kommune nammineerluni aningaasaliissuteqarmermigut kollegiamik atuartullu angerlarsimaffiannik ataatsimoortumik 2010-mi atorneqalersumik peqarpoq, Kisermaa. Tassani atuartut aqqaneq marluk najugaqarsinnaapput. Ukiumi atuarfusumi 2010/2011-mi atuartut Qeqertarsuatsiaaneersut quliupput Kapisilinneersorlu ataasiulluni.

2010 tikillugu atuartut nunaqarfimmeersut 9. klassimi atualerniaraangamik tikittarsimapput, siornali atuartut 8. klassimi aallartinniaraangamik Nuummuk tikittarmissaat aalajangerneqarpoq. Tamanna nunaqarfinni ilinniartitsisussaaleqinerujussuarmik pissuteqarpoq.

Kommunimi suliniuteqarfigineqartut

Meeqqat ilaqutariillu pillugit politiki

Meeqqat ilaqutariillu pillugit politiki immikkoortumi matumani suliniuteqarfinnut aamma kommunimut pilersarusiomermet attuumassuteqartunik arlalinnik imaqarpoq:

- Meeqqat inuusuttuaqqallu meeqperivinniit atuarfinnut ingerlaqqillunilu ilinniarfinnut allanullu meeqqat inuusuttuaqqallu inuunerannik allangortitsinemi ikaarsaariarnemi ataqatigiissutsit misigissavaat
- Meeqqat tamarmik paarineqartarnissaat qulakkeerniarlugu suliniartoqarpoq
- Kulturikkut sunngiffimmi sammisassat assigiinngitsorpassuit meeqqani inuusuttuaqqanilu arajutsinianginnermik, inuunermi nuannaarnermik aamma peqqissutsimik siuarsaaqataasunik neqeroorteqassaaq aamma meeqqat tamarmik oqartussaaqataaernerat siuarsarneqassaaq kiisalu meeqqat inuusuttuaqqallu sunngiffimmi sammisassanik pissanganartunik neqeroorfigineqassapput
- Meeqqat qasujaallisartarnissaat aalasarnissaallu qitiutinneqarpoq

Meeqqeriviit meeqqanut ilaqtariinnullu saaffiginnittut

Misi – meeqqanik inuusuttuaqqanillu siunnersuisarfik

2003-mi Kommune Perorsaanikkut Tarnikkullu Siunnersuisarfimmik (PPR) pilersitsivoq. Piffissap ingerlanerani taaguutaa allannortarsimalluni maannakkut taaguutaa imaalperpoq; Meeqqanik Inuusuttunillu Siunnersuisarfik (misi).

Misi-mi inuit siunnersuineramik sulisartussatut 14-iusussatut amerlassusilerneqarsimapput tamakkulu tassaapput tarnip pissusaannik immikkut ilisimasallit, oqallorissaasut, atuartaanerami meeqqanut inuusuttuaqqanullu siunnersortit isumaginninnermi siunnersortit kiisalu allaffimmiut.

Misi-mit angajoqqaat aamma meeqqanik inuusuttuaqqanillu suliaqartut siunnersorneqartarput aamma annertusisamik immikkut ittumik atuartsinernut tunngasut isumagineqartarput (VSP). Tassani ilaatigut klassini immikkut ittuni atuartsinissanut nal. akunneri agguataarneqartarput kiisalu siunnersuisoqarlunilu ajornartorsiutinik qaangiinarluni oqaloqatiginnittoqartarluni.

Misi-mi ullinnami meeqqat inuusuttuaqqallu pitsaasumik inuuneqamerisa siuarsarlugu sulisoqarpoq. Saaffigineqartut ukioqanngitsuniit 18-t tikillugit ukiuliupput. Misi-mi meeqqat eqqarsaatigalugit sulisoqarpoq, tamakkulu tassaapput: Meeqqat inuupput nammineersinnaasut ataqineqartariaqartullu. Ineriartomissaminut meeraanissaminnullu pisinnaatitaaffeqarput. Inuunerminni pitsaasumik atugaqamissaat Misi-mi sulinermi aallaaviuvoq.

Misi-mi meeqqat inuusuttuaqqallu assigiinngitsorpassuamik pisariaqartitsisut naammattoorneqartarput aammalu sapinngisaq tamaat tamakku ineriartorneranni ikiorniarneqartarput. Meeqqat inuusuttuaqqallu immikkut pisariaqartitsisut ineriartomissaannut pisariaqartinneqartut ilaat tassaapput ilinniartitsisut pikkorissut, akuliutitsineq innarluutilinnillu paasinnaaneq. Meeqqat inuusuttuaqqallu assigiinngitsunik immikkut ittunik pisariaqartitsinnaasarput, sianutinut inunnulu tunngasunik. Suliassaqarfik Misi-mi ineriartortitsiffigineqarusuttoq tassaavoq atuarniarmik allanniarmillu ajornartorsiuteqarneq, tassunga ilanngullugu naqinninnermik ilisarinninnaannginneq.

Misi-mit Nuuk Tasiilarlu taakkulu eqqaanni nunaqarfiit sullinneqarput. Ittoqqortoormiini, Paamiuni, Arsummi Ivittuunilu PPR-mit aamma VSP-mit sullissinerit 2012-mi januaarip ulluisa aallaqqaataaniit Namminersorlutik Oqartussanit tunniunneqamissaat Misi-mi naatsorsuutigineqarpoq.

Meeqqeriviit meeqqanut ilaqtariinnullu saaffiginnittut allat

Kommunip avataani aqqissuussaanikkut kommunimi meeqperivinnut allaffimmut attuumassuteqartunik arlalinnik meeqperiveqarpoq. Nuummi tamakku tassaapput:

- Meeqqanik Ilaqtariinnillu Sullissivik (BFC),
- Qimangvik,
- Børnehjemmet Tupaarnaq,
- Hjerterummet, taanna ilaqtariinnut naartusortalinnut siusissukku suliniuteqarfittut pilersaarusiaavoq,
- Kammagii, meeqqanut inuusuttuaqqanullu innarluutilinnut ornittagaq,

Nuummi Ilaqtariit Illuannik sananissaq pilersaarutigineqartoq taassumalu 2014-imi naammassineqamissa naatsorsuutigineqarpoq.

Tamakku saniatigut immikkoortoaq Paamiuni Ilaqtariinnik Sullissivimmu aamma Tasiilami Ilaqtariit Illuannut attuumassuteqarpoq. Kiisalu Tasiilami Ittoqqortoormiini imminnut pigisunik ornittagaqarpoq.

Kommunimi illoqarfinni tallimani nunaqarfinilu arfineq pingasuni tamani suliassanik allaaserineqartunik isumaginniffiusinnaasunik meeqperiviliortoqarsinnaanngilaq. Taamaalliluni kommunimi tamarmi akisussaaffik Nuummi, Paamiuni Tasiilamilu sullissivinni pilersinneqareersimasuniippoq. Tamatuma kingunerisanik sumiiffiit innuttakitsut eqqarsaatigalugit naammassisaqarsinnaassutsunik piginnaanemillu siunertaqarlumik atuiffiusinnaanngillat.

Sanaartugassatut kissaatigineqartut

Matuma ataani Inatsisartut aningaasat pillugit inatsississatut siunnersuutaannut 2012-mut nutaanik sanaartugassatut kissaatigineqartut allaaserineqarput:

Inissiineq	Allaaserineqarnera	Ukioq
Nuuk (Qinngorput)	Meeqqeriviullunilu meeraaqqerivik - ukiup aappaa avillugu ukiullit tikillugit meeraaqqerivinnut utaqqsutut allatsissimasut ikilisinniartugit	2012
	MiniKlub - Atuarfik Hans Lynge-mut tunngatillugu, timersortarfeeraq meeqqerivillu	2013
	Illu sammisassaqartitsivik - Atuarfik Hans Lynge-mut tunngatillugu, timersortarfeeraq meeqqerivillu	2015
Nuuk	Meeqqeriviullunilu meeraaqqerivik - ukiup aappaa avillugu ukiullit tikillugit meeraaqqerivinnut utaqqsutut allatsissimasut ikilisinniartugit	2013
	Meeqqeriviullutillu meeraaqqeriviit marluk - ukiup aappaa avillugu ukiullit tikillugit meeraaqqerivinnut utaqqsutut allatsissimasut ikilisinniartugit	2015
	Sukuutsertarfik - 2016-imi Artic Winter Games-eqarnissaanut	2015
	Nuussuarmi oqaluffik nutaaq	-
Qeqertarsuatsiaat	Timersortarfeeraq - katersortarfiup ilaneqarnissaanut pisariaqartinneqartoq	2014
Tasiilaq	Fritidsklub - maannakkut fritidsklubbiusoq atuisut amerlassusiannut sanilliullugu mikivallaalersimavoq	2013
	Meeqqerivik pingasunik initalik	2014

Uummaarissumik tunngaveqarluartumik kultureqarneq

Pilersaarusiartut

Suliniuteqarfinnut kulturimut tunngasut ilaatinneqarput, tassunga ilanngullugit:

- Kulturikkut suliffeqarfiit
- Sunngiffik
- Illoqarfimmik kusassaaneq, tassunga ilanngullugu illoqarfinni eqqumiitsuliat

Pilersaarusionermi periaasissani anguniagassat

Ilinniartitaaneq pillugu pilersaarusionermi periaasissani anguniagassat tassaapput:

- Najukkami kulturi Kommuneqarfik Sermersumit ataqqineqamiarpoq ineriartortinneqamiarlunilu tamannalu ilutigalugu avataanit sunniutit ammaffigineqassapput.
- Nuumi kulturikkut inuuneq attatiinneqassaaq kulturikkullu avatangiisit pilerinartut ineriartorteqinneqassallutik.
- Kulturilerisuni nutaaliorusussuseq pilersitserussuserlu ineriartortitsilluni allanngornermut tunisisuussapput.
- Kulturikkut suliniutit meeqqanut inuusuttuaqqanullu aamma tunngassapput. Ilaqtariit attuumassutillu qanigisat kulturikkut perorsagaanermut pingaarutilerujussuupput taamaattumillu ilaqtariit kulturimik atuisutut qitiutinneqartariaqarput.
- Meeqqerivinni atuarfinnilu meeqqat inuusuttuaqqallu nutaaliornikkut, timikkut nipilersornikkullu ineriartortinneqassapput. Tamakkiisumik inuussagaanni assigiinngitsunik silatussusillit tamarmik namminneq piumasaminnik pitinneqassapput kaammattomeqarlutillu. Kulturikkut suliniutit inoorussuseqarnermut imminullu tatiginermut iluaqutaapput.
- Asimi, illoqarfinni najukkanilu inuiaqatigiinni kulturikkut kingomussanik siammarterisoqassaaq, taamaalilluni oqaluttuarisaanikkut tunuliaqutinik paasisaartoqarnerulerluni.
- Kommuneqarfik Sermersuumi innuttaasut tamarmik kulturikkut inuunermt sunngiffimmilu neqeroorutinut peqataanissaminnut periarfissinneqassapput. Taamaattumik meeqqerivinni, sunngiffimmi peqatigiiffinnilu inuunerit timersomermut, nipilersornermut kulturikkullu atugassarititaasunut pitsaasunik tunngavissiiuussapput.
- Misigisassani, kulturimi, aliikkusersuinerni, ataatsimeersuamerni, nerisassionerni, piniarnerni timersomermilu pitsaasunik sammisassat Kommuneqarfik Sermersuumut ilisarnaataassapput.

Kulturi pillugu politikki

Kommuneqarfik Sermersuumi Piorsaanermut ataatsimiititami kulturip politikikkut eqqumaffigineqarnerunissaa kissaatigineqarpoq. Tassa imaappoq kulturi qitiutinneqarnerulissasoq kulturikkullu inuunermet amerlanerusunik aningaasaliisoqartassasoq. Kulturi pillugu politikimi nutaami takorluukkat tassaapput Kommuneqarfik Sermersooq kulturikkut inuenermi nutaaliorniluni malunnaatilimmik kommuniusasooq qangaaniilli ileqqunik nutaaliornemillu aamma Sermersuaq itivillugu kommunip innuttaasa akornanni attaviliisutut ilisimaneqassasoq.

Tassani ilaatigut siunertarineqartut tassaapput:

- Kommune kulturilerineri suniamersoq akissuteqarfigissallugu
- Pingaarnersiunermut pingaarnertut tunngaviussasoq
- Kommunimi inoqarfinnik 13-iusunik aamma najukkami ilisimasanut nunarsuarmillu isiginneriaatsimut attaviliortoq

Politikikkut suliniuteqarfiit ilaatigut tassaapput illoqannginnersani kulturi aamma illoqarfiit pingaarnersaat qitiusumik kulturileriffiusoq. Maannakkut illoqannginnersani arlalinnik eqqumiitsuliaqareerpoq; kisianni eqqumiitsuliat kulturilu maannakkornit sulii ersarinnerusariaqarput, taamaalillutik kulturimik atuisut atuisuunngitsullu sumiiffimmi imminnut naapittamiassammata. Illoqarfimmik ineriartortitsineri kulturip ilanngunneqameratigut eqqumiitsuliat, kulturi kulturikkullu kingomussat najugaqarfigisatsinni angallaffigisatsinnilu maannakkornit ersarinnerulissapput. Eqqumiitsuliat, illussanik titartaasamerit ilusilersuinerillu illoqarfimmi innuttaasunut, tikeraanut takomarianullu nuannaarutaasumik illoqannginnersanik kusassaaqataassapput, taamaalillutik tamakku misigisassarpasui assigiinngitsut qulakkeerneqarlutik.

Tamanna ilaatigut imatut pissaaq:

- Kulturip illoqannginnersani takussaatinneqarneratigut
- Kulturikkut neqeroorutit sumiiffinni nalinginnaasuunngitsuni pilersinneqartut, taamaalillutik atuisut ilmaginngilluinnakkamini kulturikkut misigisassanik pisuunnguallatsinneqartarlutik
- Kommunimi pinngortitaq tupinnaannartumik kusanassusilik kulturikkut nammineq iluarisamik iliuseqarnermut aamma kulturimut tunngasunik sammisassanik pilersaarusiornerni avatangiisissaqqissuuvoq
- Pilersaarusiaq illoqarfinni najukkanilu kulturimik kulturikkullu kingomussanik siammarterinissamik qitiutitsisoq tapersersomeqassaaq
- Illoqarfimmik pilersaarusiortut kulturilerisunik maannakkornit annertunerusumik suleqateqassapput, taamaalilluni eqqumiitsuliat kulturilu illoqarfinni ersarinnerulerluni taamaalillunilu illoqarfik uummaarinnerulerluni pissanganamerulerlunilu
- Illoqarfiit pingaarnersaata eqqumiitsulianik kusassameqartamini ilisamaatigissavaa aamma nutaanik sanaartorluni nutarterillunilu illoqarfimmik kusassaaneq annertoq kulturikkut immikkualuttut ilanngunneqamerisigut pissaaq, taamaalilluni illoqarfik kulturi eqqarsaatigalugu omiginartutut savituutullu takuneqarsinnaalerluni, tassani illoqarfiup isikkuanut pinngortitarsuaq kusanangaartoq tunuliaqataassalluni.

Meeqqat ilaqutariillu pillugit politikki

2010-mi Meeqqat Ilaqutariillu pillugit politikiliorqarpoq taannalu sorpassuarnut tunngatillugu pingaamertut tamatigoortutullu politikiuvoq. Taamaalilluni politiki Tungjuinermut Suliffeqarmermullu kiisalu Piorsaanermut ataatsimiititanit akuersissutigineqarsimavoq.

Politikimi tassani meeqqat inuusuttuaqqallu namminneq soqutigisaminni sumiiffinni naapiffigisaminni piumasaminnik iliuseqartamissaat inuttullu attaveqaatinik pilersitsisamissat tamakku ineriartomerannut pingaaruteqartorujussuupput. Kulturikkut sunngiffimmilu sammisassat inuttut suliatigullu piginnaanerumt pingaaruteqarput. Pisorpasuummi aamma timimut tunngasarput tamatumani meeqqat timikkut tarnikkullu peqqissusiat siunissaq ungasinnerusooq eqqarsaatigalugu nukittorsarneqarsinnaapput. Taamaattumik meeqqerivinni, atuarfinni peqatigiiffinnilu inuunerit timersomikkut, nipilersomikkut kulturikkullu sammisassat meeqqat inuusuttuaqqallu pitsaasumik inuuneqarnissaannut ineriartomissaannullu siuarsaasut tunngavissiusuupput. Kulturikkut assigiinngissitaatumik akuullunilu inuuneq meeqqat inuusuttuaqqallu nutaaliortunngomissaannut pingaarutilimmik piumasaqaataapput.

Politikimi aamma sunngiffik inuit inuunerannut annertoorujussuarmik immiisuusooq oqaatigineqarpoq. Sunngiffik sammisassanik, inuttut najorteqatigiinnemik nuannersunillu misigisanik "Pitsaasumik inuuneqalemissamut" tamarnik pingaaruteqartunik immersorneqartariaqarpoq. Kommuneqarfik Sermersuumi innuttaasut tamarnik, arnaagunik angutaagunilluunniit aamma timikkut tarnikkullu piginnaasat, sumiinneq kulturikkulluunniit tunuliaqutaqarneq apeqqutaatinnagit, kommunimi kulturikkut inuunerumt sunngiffimmilu neqeroorutitut peqataanissaminnut periarfissaqassapput.

Taamatut oqarnerit tunngavigalugit meeqqanut suliniutit kulturimut sunngiffimmullu tunngassuteqartut arlallit toqqarneqarsimapput:

- Kulturikkut sunngiffimmillu sammisassat meeqqani inuusuttuaqqanilu arajutsinianneginerumt, inuunerimik nuannarisaaqarmerumt, peqqissusimut kikkullu tamat oqartussaaqataanerannik siuarsaaqataasut tamatigoortut neqeroorutaassapput
- Sammiasassat qitiutinneqamerisa saniatigut sunngiffimmi sammiasassat aamma inuttut attaveqaataassapput
- Meeqqat inuusuttuaqqallu immikkut pisariaqartitallit sunngiffimmi sammiasaqaartinneqassapput
- Meeqqat inuusuttuaqqallu kulturikkut neqerooruterpassuarnut assigiinngitsunut ilisimasaqamissaminnut periarfissinneqassapput
- Neqeroorutit sammiasassallu meeqqat inuusuttuaqqallu piumasaqaataat, kissaatigisaat pisariaqartitaallu aallaavigalugit aaqqissuunneqartariaqarput
- Sunngiffimmi sammiasassat naammaginartumik timikkut atortorissaarutigullu tunngavissiusut qulakkeerneqassapput
- Meeqqat inuusuttuaqqallu sapinngisamik amerlanerpaat akuliutitinneqarnissaat siunertaralugu peqatigiiffiit tapersersorneqassapput ilitsersorneqarlutillu.

Aammattaaq innarluutilinnut utoqqamullu suliniutissat kulturimut sunngiffimmullu pingaaruteqartut toqqarneqarsimapput:

- Innuttaasut innarluutilit Kommuneqarfik Sermersuumit tapersersorneqassapput, taamaalillutik kulturikkut sunngiffimmilu inuunerumt peqataanissaanassammata
- Kulturikkut sunngiffimmilu inuunerumt neqeroorutit kikkunnit tamanit tikinneqarsinnaasariaqarput; tikinneqarsinnaanermi timikkut tikinneqarsinnaasut aamma paasisutissat ilisimasallu tikinneqarsinnaasut pineqarput
- Innuttaasut utoqqaanerusut kulturikkut sunngiffimmilu sammiasannut timitaliillutik peqataanissaminnut periarfissaqassapput.

Sunnigiffik

2007-imi ataatsimoortumik `Illoqarfimmi sukisaarsartarfinnut pilersaarut' kommunimut pilersaarummut tapiliusseq nr. 4-tut suliarineqarpoq, taassanilu Nuummi sukisaarsartarfii ilaatinneqarput. Pilersaarut sanaartukkat pillugit pilersaarutaavoq, imatut paasillugu, sukisaarsartarfimmi sanaartukkat ilusaat pingaamemillu killiliussat pillugit pilersaarutinik aalajangersaaffiusoq.

Pilersaarut takorluukkanik pingaamernik pingasunik illoqarfimmi inissisimaffinnut attuumassuteqarpoq:

- *Illoqarfik tamaat ataatsimut isigalugu pilersaarummi nunap isikkuata kusanartuusup* ersarissarnqarnissaa siunertaavoq
- *Illoqarfiup ataqatigiinnera* eqqarsaatigalugu pilersaarummi illoqarfimmi innuttaasut *timimikkut aalalluartaunissaat* periarfissiissutigineqarpoq
- *Illoqarfimmi immikkoortut ilaat* illoqarfimmi innuttaasunit *naapittarfimissaat najorteqatigiittarfimissaallu* pilersaarummi siunertarineqarpoq.

Illoqarfimmik kusassaaneq

Ilutsit pillugit Imaneq sinerlugu titamerlut tamakkiisumut najoqqutassaq suliarineqarpoq. Najoqqutassap titarneq sinerlugu sanaartortitsisunik ataasiakkaanik oqaloqateqamissamut tunngavissatut atorneqamissaa siunertarineqarpoq, taamaalilluni titarneq sinerlugu nunaminertat qalliusuinerillu ataqatigiissut qulakkeerneqamiassammata. Najoqqutassaq qalliutit qanoq ittuunissaannik aamma qitiusumik illoqannginnersani assigiinngitsuni arlalinni ikaarsaariamerit tunngavigalugit innersuussutinik imaqqassaaq.

Qinngutsinni atuarfiup saavani pisuinnamut siumuinnaq aqqummik illoqannginnersamillu pilersitsisoqamissaa pilersaarutigineqarpoq.

Nuup Nuussullu akoranni sipisap kimmut iigartaanik kusasaanissaq pilersaarutigineqarpoq, Aka Høegh aamma nunatsinni Danmarkimilu suleqatigisat kusassaasuussapput.

Sanaartugassatut kissaatigisat

Nuummi arsaattarfiup eqqaani meeqqanut inuusuttuaqqanullu ornittagaliortoqarnissaa pilersaarutaavoq. Tamatumani saniatigut qitiusumik kulturileriffiliortoqarnissaa pilersaarutigineqarpoq, tassaniissapput amernik mersortarfik, peqatigiiffiit aamma nipilersortartut / nipilersomernik ilinniarfiup inaataat – taanna Nuutoqqamut inissinneqarsinnaavoq.

Paamiuni illorsuarmik timersortarfimmik, inuusuttut klubiannik, katersortarfimmik kulturikkullu illorsuarmik aserfallannikorujussuarnik peqarpoq, taakku ingitserneqarsinnaapput illorsuarmilu ataatsimut katersorneqarsinnaallutik – Namminersorlutik Oqartussat akileeataaffigisaannik. Arsummi klubimik fritidsordningimillu ataatsimoortinneqartunik peqarpoq taannalu iluaqutaasumik illumut nutaamut nuunneqarsinnaavoq.

Tasiilami inuusuttut klubiannik nungullamikooqisumik peqarpoq, taanna Piareersarfiup maannakkut iniutaanut nuunneqarsinnaavoq. Tassani ornittagaq ulluunerani sunngiffimmi ornittakkatut skolepasningitullu unnukkullu klubitut atomeqarsinnaasoq pilersinneqarsinnaavoq. Kuummiuni klubi nutarterneqartariaqarpoq.

Ittoqqortoormiini maannakkut pilersaaruteqartoqanngilaq. Inuusuttut klubiata inaatai illorsuarmi timersortarfimmiipput.